

A Sümegi kistérség
agrárstruktúra- és vidékfejlesztési
programja

HELYZETFELTÁRÁS

2003-2004

Készítette:

Sümegei Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása (STÖTFT)

Székhely: 8474 Csabrendek, Árpád u. 4.

Iroda: 8330 Sümeg, Rendeki u. 14. Tel.: 87/550-235 Fax: 87/550-326

E-mail: sterseg@axelero.hu Honlap: www.sumegterseg.hu

Projektvezető:

Szabados Zsuzsanna – kistérségi- és vidékfejlesztési menedzser

Munkacsoport tagjai:

Simon Lajos (STÖTFT elnök, Dabronc polgármestere, agrárvállalkozó)
Rátosi Ferenc (STÖTFT alelnök, Sümeg polgármestere)
Turcsi József (STÖTFT alelnök, Csabrendek polgármestere)
Bódis József (Zalaerdőd polgármestere, építőipari vállalkozó)
Dr. Deák Ferenc (Sümeg Város Önkormányzata - Címzetes Főjegyzője)
Pörtl Lászlóné (Csabrendek Körjegyzőség jegyzője, STÖTFT titkára)
Miklósi-Sikes Csaba (Múzeumigazgató, városfejlesztési- és környezetvédelmi bizottság elnöke, Püspöki Palotáért Alapítvány elnöke)
Papp Imre (Várkapitány, idegenforgalmi és építőipari vállalkozó)
Krivaricsné Vajkai Katalin (VMMK Sümegi Kirendeltség vezetője)
Dr. Szilágyi István (Psichiáter)
Farkasné Sámson Klára (Szociális Gondozási Központ intézményvezetője)
Szerencse Károlyné (Kisfaludy Művelődési Ház intézményvezetője)
Szabó Mária (Kisfaludy-Ramassetter Iskola igazgatója)
Baráth Antal (FM Falugazdász Iroda irodavezető falugazdász)
Csurgó Gábor (falugazdász)
Szalóki Attiláné (falugazdász)
Dr. Kocsis Zoltán (agrárvállalkozó)
Czobor Lászlóné (FE-CO Bt. könyvelő és pályázatíró vállalkozó)
Kaposi Györgyné (cigány kisebbségi önkormányzat képviselője)
Rohonczy Ferenc (Gloritex Ruhaiipari Kft. igazgatója)
Farkas Brigitta (MeH kistérségi megbízott)
Bódis László (STÖTFT kistérségi asszisztens)

A program földrajzi kiterjedése: Sümegi Kistérség 21 települése Körjegyzőségek szerint:
Sümeg,

Csabrendek, Hosztót, Szentimrefalva, Veszprémgalsa, Zalaszegvár,

Dabronc, Hetefő, Zalaerdőd,

Gógánfa, Zalagyömörő,

Sümegeprága, Bazsi,

Káptalanfa, Bodorfa, Gyepükaján, Nemeshany,

Ukk, Megyer, Rigács, Zalamegyes

Tartalomjegyzék

Helyzetfeltárás

A felülvizsgálatot végző csoport résztvevőinek bemutatása.....	5
1. A kistérség általános jellemzése	6
1.1. A vidékfejlesztési kistérség és az új KSH kistérség összevetése és a következmények bemutatása	6
1.2. Természeti adottságok és viszonyok.....	8
1.3. Vízkészletek, vízgazdálkodás	12
1.4. Gazdaságföldrajzi leírás.....	15
1.5. Településszerkezet, közigazgatási rendszer.....	18
1.6. Infrastruktúra	19
1.7. Demográfiai helyzet, folyamatok.....	21
1.8. Agrárstruktúra (termék, üzemi, tulajdoni) viszonyok és gazdasági szerkezet	23
1.9. Mezőgazdasági termelés és értékesítés	24
1.10. Erdősültség, erdőgazdálkodás	25
1.11. Mező- és erdőgazdasági termékek feldolgozása.....	26
1.12. Az élelmiszeripar, élelmiszeripari kapacitások térbeni elhelyezkedése 26	
1.13. Alapvető szolgáltatások (lakossági, mezőgazdasági, egyéb).....	26
1.14. A térség foglalkoztatottsági és munkanélküliségi viszonyai	28
1.15. Hiányok és többletek a térség gazdaságában	29
1.16. Jóléti, jövedelmi viszonyok.....	30
1.17. Idegenforgalom, agroturizmus, kézmű- és kisipar, egyéb alternatív jövedelemszerzési lehetőségek	31
1.18. Kulturális örökség, civil társadalom.....	33
2. A környezet állapota	34
2.1. <i>A talaj állapota</i>	34
2.2. <i>A vizek állapota</i>	35
2.3. <i>A levegő állapota</i>	36
2.4. <i>Az élővilág állapota</i>	36
2.5. <i>Természetvédelem</i>	37
2.6. <i>Épített környezet</i>	41
2.7. <i>Zaj és rezgésterhelés</i>	41
2.8. <i>Hulladékgazdálkodás</i>	42
3. Összehasonlítás és viszonyítás – a kistérség a megyében és a régióban	43
4. Érintettek elemzése.....	45
5. A térség stratégiai elemzése.....	48
5.1. SWOT analízis	48
5.2. Problémafa és célfa	55
.....	56
6. Tervezési környezet.....	58
1. Földrajzi összefüggések.....	60
2. Prioritások	61
2.1. Települések koncentrált fejlesztése.....	61

2.2.	Vállalkozások fejlődésének elősegítése	62
2.3.	Humánerőforrás fejlesztés	63
2.4.	Környezetgazdálkodás fejlesztése	64
3.	Célkitűzések	65
3.1.	Általános célkitűzések	65
3.2.	Speciális célkitűzések	66
4.	Alprogramok	68
5.	Intézkedések	69
6.	Ütemezés	72
7.	A stratégiai program jövőképe	74
1.	Az operatív program szöveges összefoglalása	78
2.	Összefoglaló idő és pénzügyi táblázat	82
3.	Az operatív program menedzsment struktúrája	85
4.	Intézkedések	86
	Prioritás: Települések koncentrált fejlesztése prioritás	86
4.1.	Településközpontok, településrészek kiemelt fejlesztése	86
4.1.1.	<i>Épületek fejlesztése, felújítása</i>	<i>86</i>
4.1.2.	<i>Műemlékek, építészeti emlékek, köztéri alkotások, temetők, majorok felújítása</i>	<i>90</i>
4.1.3.	<i>Települések zöldfelületi fejlesztése</i>	<i>93</i>
4.1.4.	<i>Új lakóterületek kialakítása, meglévők fejlesztése, rehabilitálása</i>	<i>96</i>
4.2.	Infrastruktúra fejlesztése	99
4.2.1.	<i>Önkormányzati- és közút tulajdonában lévő úthálózat és járdák fejlesztése, újak építése</i>	<i>99</i>
4.2.2.	<i>Települési szennyvíz- és felszíni víz elvezetésének megoldása</i>	<i>103</i>
4.2.3.	<i>Ivóvízhálózat rekonstrukciója</i>	<i>106</i>
4.2.4.	<i>Tömegközlekedés fejlesztése</i>	<i>108</i>
4.3.	Térségi, települési intézményháló fejlesztése	110
4.3.1.	<i>Egészségügyi- és szociális ellátási rendszer fejlesztése</i>	<i>110</i>
4.3.2.	<i>Közösségszervezés fejlesztése</i>	<i>114</i>
4.3.3.	<i>Térségközponti intézményhálózat fejlesztése, erősítése</i>	<i>117</i>
	Prioritás: Vállalkozások fejlődésének erősítése	119
4.4.	Iparteremtő képesség erősítése	119
4.4.1.	<i>Ipari területek fejlesztése, kialakítása, ipari vállalkozások letelepedésének ösztönzése</i>	<i>119</i>
4.4.2.	<i>Kis- és középvállalkozások erősítése</i>	<i>122</i>
4.5.	Turisztikai vonzerők fejlesztése	125
4.5.1.	<i>Kistérségi idegenforgalmi termékcsomag kialakítása</i>	<i>125</i>
4.5.2.	<i>Idegenforgalmi szálláshelyek és szolgáltatások, kihasználatlan adottságok fejlesztése</i>	<i>128</i>
4.5.3.	<i>Térségi és települési rendezvényszervezés, közösségi PR- és marketing-tevékenység fejlesztése</i>	<i>133</i>
4.6.	Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása	136
4.6.1.	<i>Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése</i>	<i>136</i>
4.6.2.	<i>Mezőgazdasági beruházások és alapanyagok feldolgozásának és az integrálódásnak az ösztönzése</i>	<i>139</i>
4.6.3.	<i>Környezetkímélő, a természet védelmét és a táj megőrzését szolgáló gazdálkodási módszerek alkalmazása</i>	<i>145</i>
4.7.	Kereskedelem és szolgáltatás fejlesztése	151

4.7.1. Minőségi kereskedelem és szolgáltatás körülményeinek megteremtése	151
4.7.2. Gazdasági szolgáltatások fejlesztése	153
Prioritás: Humán erőforrás fejlesztése	156
4.8. Óvodai, általános iskolai oktatás, nevelés, humán erő-forrás képzésszakmai, szervezeti és infrastrukturális háttérének megteremtése	156
4.8.1. Óvodai és alapfokú oktatás és nevelés infrastrukturális és szakmai feltételeinek megteremtése, fejlesztése	156
4.8.2. Középiskolai és felnőtt oktatás, szakmai képzések, továbbképzések fejlesztése, készségfejlesztés, szabadidő szervezése	160
4.9. Munkanélküliek munkaerőpiacra való beintegrálásának ösztönzése	164
4.9.1. Pályakezdő munkanélküliek elhelyezkedésének ösztönzése	164
4.9.2. Hátrányos helyzetű emberek foglalkoztathatóságának javítása	167
Prioritás: Környezetgazdálkodás fejlesztése	171
4.10. A környezet fenntarthatóságára irányuló beruházások, fejlesztések ösztönzése	171
4.10.1. Alternatív energiafelhasználások alkalmazásának ösztönzése	171
4.10.2. A kistérség hulladék-elhelyezésének megoldása	173
4.11. Természeti területek karbantartása, rehabilitálása, értékvédelem	176
4.11.1. Természetvédelmi területek, illetve természetes élőhelyek védelme, rehabilitálása	176
4.11.2. Vizek medrének, a forrásoknak és környezetüknek a rehabilitálása	179
4.11.3. Volt bányaterületek rekultiválása	182
Mellékletek	185
1) A helyzetértékelést alátámasztó adatok, mutatók	185
Saját adatgyűjtés	185
Váti adatbázisból használt adattáblák	186
2) A felülvizsgálat első tervezetét (szakaszát) előkészítő (kistérségi menedzser és segítői) összejegyzetek, illetve a munkacsoport-összejegyzetek dokumentumai (jegyzőkönyv, jelenléti ív, stb.)	186

A felülvizsgálatot végző csoport résztvevőinek bemutatása

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programjának felülvizsgálatát a Sümeg Térségi Önkormányzatok területfejlesztési Társulása készítette el.

A program felülvizsgálatára a térségi problémák és fejlesztési célirányok reális és mind széleskörűbb meghatározása érdekében munkacsoportot hoztak létre.

A projekt felelős koordinátora: Szabados Zsuzsanna, kistérségi- és vidékfejlesztési menedzser.

A munkacsoport tagjai:

Simon Lajos (STÖTFT elnök, Dabronc polgármestere, agrárvállalkozó)

Rátosi Ferenc (STÖTFT alelnök, Sümeg polgármestere)

Turcsi József (STÖTFT alelnök, Csabrendek polgármestere)

Bódis József (Zalaerdőd polgármestere, építőipari vállalkozó)

Dr. Deák Ferenc (Sümeg Város Önkormányzata - Címzetes Főjegyzője)

Pótl Lászlóné (Csabrendek Körjegyzőség jegyzője, STÖTFT titkára)

Miklósi-Sikes Csaba (Múzeumigazgató, városfejlesztési- és környezetvédelmi bizottság elnöke, Püspöki Palotáért Alapítvány elnöke)

Papp Imre (Várkapitány, idegenforgalmi és építőipari vállalkozó)

Krivaricsné Vajkai Katalin (VMMK Sümegi Kirendeltség vezetője)

Dr. Szilágyi István (Psychiáter)

Farkasné Sámson Klára (Szociális Gondozási Központ intézményvezetője)

Szerencse Károlyné (Kisfaludy Művelődési Ház intézményvezetője)

Szabó Mária (Kisfaludy-Ramassetter Iskola igazgatója)

Baráth Antal (FM Falugazdász Iroda irodavezető falugazdász)

Csurgó Gábor (falugazdász)

Szalóki Attiláné (falugazdász)

Dr. Kocsis Zoltán (agrárvállalkozó)

Czobor Lászlóné (FE-CO Bt. könyvelő és pályázatíró vállalkozó)

Kaposi Györgyné (Cigány Kisebbségi Önkormányzat képviselője)

Rohonczy Ferenc (Gloritex Ruhaiipari Kft. igazgatója)

Farkas Brigitta (MeH kistérségi megbízott)

Bódis László (STÖTFT kistérségi asszisztens)

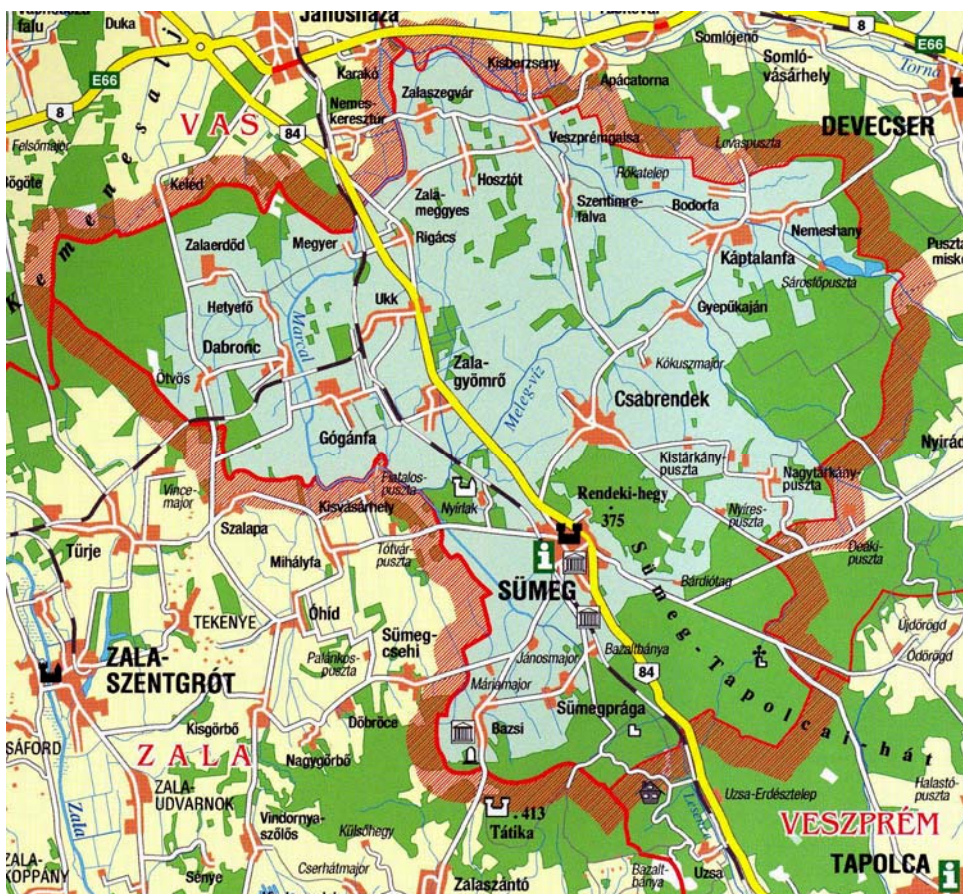
1. A kistérség általános jellemzése

1.1. A vidékfejlesztési kistérség és az új KSH kistérség összevetése és a következmények bemutatása

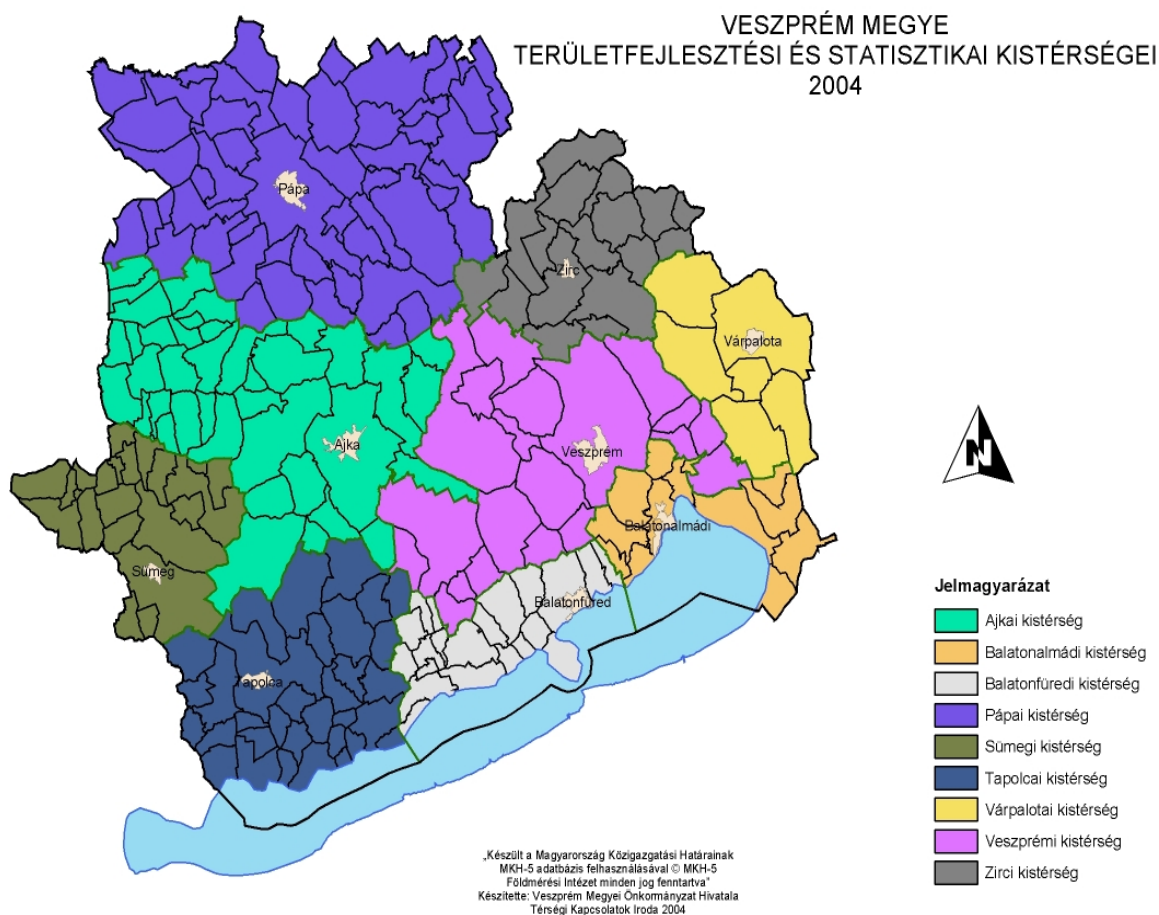
A Sümegi Kistérség Veszprém megye legnyugatibb részén helyezkedik el. 21 települést foglal magában. A vidékfejlesztési kistérség és a KSH kistérség tagönkormányzatai megegyeznek a Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulásához csatlakozott tagönkormányzatokkal.

A térség területe, népessége, népsűrűsége

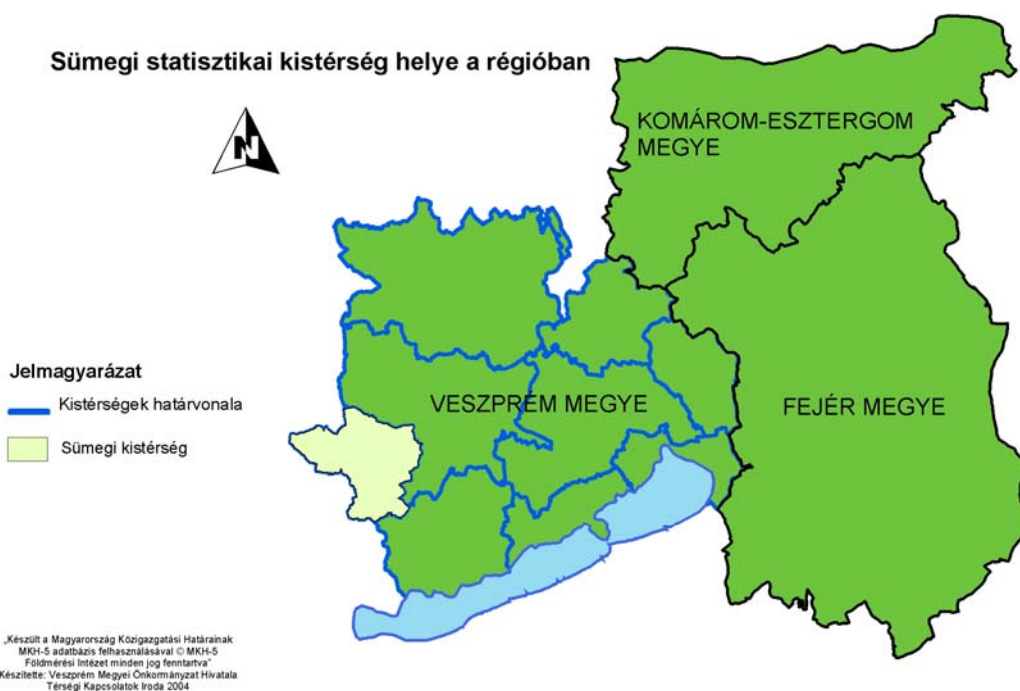
306,39 km². Lakónépesség száma 16.411 fő. Népsűrűsége 54 fő / km².

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Sümegi statisztikai kistérség helye a régióban

1.2. Természeti adottságok és viszonyok

A táj keletről nyugat felé fokozatosan lankásodik. Legmagasabb pontja a Rendeki-hegy, 374,6 m-es magassággal. A Sümegi kistérséghez tartozó 21 település bel- és külterülete 8 természetföldrajzi kistáj területébe nyúlik bele különböző mértékben. A kistérség természetföldrajzi kistájai a következők: Marcal-medence, Kemenesalja, Pápa-Devecseri-sík, Alsó-Zala völgy, Zalavári-hát, Tátika-csoport, Sümegi-hát, Devecseri-Bakonyalja. A kistérség természeti arculatát a legjelentősebb kistáj, a Pápa-Devecseri sík határozza meg. A Sümegi Kistérség településeinek területén található természetföldrajzi kistájak arányát az 1. sz. táblázat mutatja.

Domborzat

A *Marcal völgye* É felé lejt fokozatosan, 140 m-120 m-ig. A Marcal-medence, a Marcal nagyrészt alacsony-, kisebb részt magasártéri helyzetű völgsíkja Kisvásárhely és Marcaltő között. Legmagasabb pontja 155 méter, Szalapa és Óhíd között. A folyóvölgyet Ny-ról a Kemenesalja kistáj kíséri, mely egyenetlenül lejt a Marcal felé. Ennek a lejtésnek nincs számottevő befolyása a művelhetőségre. Kemenesalja, a Kemeneshátnak Zalaerdőd és Kemenesszentmárton között a Marcal völgyig ereszkedő lejtője, amely a patakvölgyek kivételével teraszos hordalékkúp-síkság jellegű. A felszín tengerszintfeletti magassága É-on 125-133 m, D-en 150-170 m, Ny-ról K-re egyenetlenül lejt. Legmagasabb pontja 172 m, mely Kelédtől nyugatra található. K-felől a Pápa-Devecseri sík terül el, mely enyhén tagolt hordalékkúpos síkság, és amit a Bakonyból a Marcal felé igyekvő patakok tagolnak párhuzamos völgyekkel (Meleg-víz, Kígyós-patak). A mélyebben fekvő völgytalpak nedvesebb, a köztes háta – főleg a K-i részben – szárazabb termőhelyek a területhasznosítás számára. Az Alsó-Zala völgy É-D-i irányú szerkezeti árokban kialakult, asszimmetrikus eróziós völgy a Zalaapáti- és a Zalavári-hát között. A völgyszakasz legjellegzetesebb alakrajzi vonása a nagyfokú völgyasszimetria, a jelentékeny völgszélesség (2-4 km) és mélység (150-200 m), valamint a nagymértékű feltöltődés. A Zalavári-hát É-D-i irányban hosszan elnyúló lapos hát az Alsó-Zala és a Hévízi völgy között. Felszíne sem domborzatilag, sem alaktanilag nem egységes. Haránttörések mentén összetöredezett É-i része tagoltabb és erodáltabb, a D-i lealacsonyodó és vastag (10-20 m) lösztakaróval fedett felszíne egységesebb. A Tátika-csoport alakrajzilag vulkáni kúpokból, lávatakarókból,

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

gerincekből és tanúhegyekből álló vulkán csoport. Az alacsony közephegységek domborzattípusát képviseli. Átlagos tengerszintfeletti magassága 350 m. Domborzata formákban gazdag, területének döntő hányadát közepes völgsűrűség, egyharmadát pedig aprólékos vízszintes tagoltság jellemzi. Gyakoriak a hasznosítás szempontjából kedvezőtlen, aprólékosan tagolt, meredek lejtésű térszínek. A mezőgazdasági (elsősorban szőlő) hasznosítású lejtőket az intenzív talajerózió jellemzi. A Sümegi-hát töréses, árkos-sasbércecs szerkezetű kistáj a Tapolcai-medence, illetve a Bakonyalja között. Alakrajzilag alacsony fekvésű fennsík, átlagos tengerszintfeletti magassága 200 m, domborzata tagolatlan. A Devecseri-Bakonyalja kistáj a Déli-Bakony Ny-i pereméhez kapcsolódó terjedelmes hegyláb felszín. A medencealjzatra a harmadidőszak során különböző vastagságban tengeri és szárazföldi üledékek halmozódtak fel. A tájképet meghatározó formacsoportjai a peremi, fokozatosan lealacsonyodó sasbércek, a hegység előterén szétterülő hordalékkúpok és hordalékkúp-anyagokba mélyült teraszos völgyek. A Devecseri-Bakonyalja kistáj alakrajzilag a tagolatlan hegyláb felszínnek domborzattípusát képviseli, melynek mintegy 60 %-a síkság.

Éghajlat

Általános jellemző, hogy É-on *mérsékelt* hűvös, *mérsékelt* száraz területek vannak, dél felé egy kissé melegszik a klíma, majd a hegyvidék felé közeledve egyre csapadékosabb, és kissé hűvösebb lesz ismét a terület, de ezek a különbségek nem jelentősek. Évente 1950-2000 óra napsütésre lehet számítani, amiből mintegy 770-790 óra a nyári időszak átlaga. A fagymentes napok száma térségi szinten 180 nap körül van. A csapadék eloszlásában a domborzati viszonyoknak megfelelően eltérések adódnak: a Marcal völgyének É-ra eső területei szárazabbak, így itt csak 640 mm körüli mennyiségre lehet számítani, míg a D-i részek kedvezőbb 700 mm körüli mennyiségre számíthatnak. Hasonló a helyzet a Pápa-Devecseri síkon is, ahol 610-700 mm-ig változik ez az érték, a magasabban fekvő területeken pedig a 700 mm-t is meghaladhatja. A csapadék éves mennyisége 600-800 mm, melynek eloszlása nem egyenletes, a július és az augusztus gyakran aszályos. Sok év átlagában a legmelegebb hónap a július, míg a lehidegebb a január.

Talajok

Rendkívül változatos képet mutatnak. Kialakulásukban nagy szerep jutott a talajképző kőzetnek, a biológiai tényezőknek (növényzet, állatvilág), az éghajlatnak, a domborzati és hidrológiai viszonyoknak, valamint az emberi tevékenységnek. A talajok fizikai talajféleségük alapján lehetnek homok, vályog és agyag talajok. A térségben legjellemzőbb a vályog fizikai talajféleségű, kisebb agyag és iszaptartalmú talaj. Az éghajlat hatására képződött talajokat zonális talajoknak nevezzük. A talaj-főtípusok közül ide tartoznak a Közép- és délkelet európai barna erdőtalajok, amelyek több típusa előfordul a térségben. Főként hegy- és dombvidékeinken található, de a síkságok erdős peremrészein is elterjedt, kémhatásuk gyengén savanyú. A víz hatása alatt képződött talajok hidromorf talajok. A talaj-főtípusok közül ilyenek a réti talajok, melyek állandóan cserélődő, kis sótartalmú vizek hatása alatt képződtek, így a talajban legtöbbször nincs számottevő sófelhalmozódás. Kémhatásuk általában savanyú, de lehet lúgos is.

A Marcal-medencében a Sümegi Kistérség 7 települése helyezkedik el (Gógánfa, Dabronc, Hetyefő, Megyer, Rigács, Zalamegyes, Zalaszegvár). A Marcal-völgyre lápos réti talajok jellemzőek (46 %). A folyóvölgy peremén, a magasabb térszínen réti csernozjomok jelennek meg. A peremeken agyagbemosódásos barna, valamint csernozjom barna erdőtalajok találhatóak. Zalaerdőd település a Kemenesalja kistájhoz

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

tartozik. A kistáj jellegéből adódóan az erdőtalajok terjedtek el. Közülük a legnagyobb területi részarányal az agyagbemosódásos barna erdőtalajok fordulnak elő. Kis területi részarányal szerepelnek a löszös üledéken képződött barnaföldek. A kistáj Marcalba futó patakjainak völgyeiben lápos réti talajok találhatóak. A Pápa-Devecseri-síkon a Kistérség 8 települése (Zalagyömörő, Ukk, Hosztót, Veszprémgalsa, Szentimrefalva, Bodorfa, Káptalanfa, Nemeshany) helyezkedik el, melyeknek uralkodó talajtípusai az erdőtalajok. Ezek közül legnagyobb területi részarányal az agyagbemosódásos barna erdőtalajok fordulnak elő. Az Alsó-Zala völgy kistáj talajtakarójának nagyobb hányadát az agyagbemosódásos barna erdőtalajok és a csernozjom barna erdőtalajok teszik ki. A csernozjom barna erdőtalajok termékenysége a legkedvezőbb, ezek túlnyomórészt szántóterületek. A kedvező vízgazdálkodású és termékenységű réti talajok területi részaránya 8 %. A Zalavári-hát esetében löszös talajképző kőzeten túlnyomórészt barnaföldek (89 %), kisebb kiterjedésben csernozjom barna erdőtalajok, attól É-ra agyagbemosódásos barna erdőtalajok képződtek. A legnagyobb kiterjedésű barnaföldek jó vízgazdálkodásúak és termékenységűek. A kistáj agyagbemosódásos barna erdőtalajai nem képviselnek jelentős mezőgazdasági potenciált, mert sekély termőrétegűek, vízgazdálkodásuk kedvezőtlen, termékenységük gyenge. Területükön a gyümölcsösök részaránya viszonylag jelentős (22 %). A Tátika-csoporthoz két település tartozik, Bazsi és Sümegprága. A Tátika-csoport esetében a magasabb térszíneket erdőtalajok borítják. Az üledéken képződött, agyagbemosódásos barna erdőtalajok 22 %-os területi részarányal szerepelnek. Vízgazdálkodási tulajdonságaik kedvezőek, ezeken a területeken a szőlők részaránya jelentős. Az erózió következtében lepusztult barnaföldek területi részaránya 49 %. A kistáj ÉNy-i szegélyén csernozjom barna erdőtalajok képződtek, ezek szántóterületek. A Sümeg-Tapolcai-hát 3 települést foglal magába, Sümeg, Csabrendek és Gyepükajánt. A Sümegi-hát esetében a felszín 40 %-át mészkövön képződött rendzinák fedik. A legkiterjedtebb talajtípus a sekély termőrétegű agyagbemosódásos barna erdőtalaj (54 %). A Sümeg környéki, szőlővel borított földes kopárok területi kiterjedése csak 1 %. A Devecseri-Bakonyalja kistáj területének 18 %-át mészkövön képződött rendzina talajok borítják, ezek mezőgazdaságilag terméketlen területek. A kistájat az agyagbemosódásos barna erdőtalajok uralják (77 %). A löszös alapkőzeten képződtek, többnyire szántóként hasznosulnak. A nem lösz alapkőzeten képződött talajokon az erdőterületek és a legelők aránya nagyobb, mint a szántóké.

1.3. Vízkészletek, vízgazdálkodás

Ivóvízellátás

A kistérség 21 településén három szolgáltató biztosítja az ivóvízellátást:

7 településen (Sümeg, Csabrendek, Sümegprága, Szentimrefalva, Hosztót, Zalaszegvár, Veszprémgalsa) a Dunántúli Regionális Vízmű Rt. (DRV Rt.) 13 községben (Dabronc, Hetyefő, Zalaerdőd, Gógánfa, Bodorfa, Zalagyömörő, Káptalanfa, Nemesahany, Gyepükaján, Ukk, Megyer, Rigács, Zalamegyes) a Bakonykarszt Víz- és Csatornamű Rt. biztosítja az ivóvízellátást. Egyetlen településen, Bazsin a Zala megyei Aquazala Kft. az ivóvíz-szolgáltató. A települések éves átlagos vízfogyasztását és az ivóvízhálózatba történő bekötések számát a 2. sz. táblázat tartalmazza. Az éves átlagos vízfogyasztás az országos átlaghoz képest alacsonyabb.

A DRV Rt. szolgáltatási területén minden lakás be van kapcsolva az ivóvízhálózatba. Ezekben a településeken az átlagos vízfogyasztás 120 l/fő/nap. Az 1990-es évekhez képest felére, harmadára csökkent az ivóvízfogyasztás, viszont a tavalyi évhez képest nőtt. Az ivóvízhálózat elöregedett, 50-60 éves, emiatt a vízvezetékek nagy része cserére szorul.

Darvastó, Nagytárkány térségében két kút található, melyeket a DRV. Rt. üzemeltet. Jelenleg egy kút működik, mivel a másikat korábban a magas vastartalom miatt leállították. A vízbázis kapacitása 8000 m³/nap.

A Bakonykarszt Rt. 3 kutat üzemeltet, melyek közül az egyik Zalagyömörőn található, a 84-es főút mellett. Vízkapacitása 1000-1500 l/min. Gyepükaján közelében, Hobajpusztán 2 kút működik.

Az 1-es kút vízkapacitása 370 l/min, míg a 2-es kúté 600 l/min.

Vízminőség

A DRV. Rt. fonyódi laborjában az ivóvíz minőségét havi rendszerességgel ellenőrzik, az ÁNTSZ pedig évenkénti vizsgálatokat végez. A kitermelt rétegvíz minősége megfelelő, csak kémiai kezelést /klórozást/ igényel. A vastartalom a megengedett 0,3 mg-os határértéknél alacsonyabb, átlagosan 0,1 mg körüli értéket jelent. Az artézi víz hőmérséklete magas, 24 °C-os, ami kedvező feltételeket teremt a mikroorganizmusok számára. Az ivóvíz átlagos keménysége német keménységi fokban 23 n^o. A Forráskúti forrás nem üzemel, mivel magas az NO₃ tartalma, 50-60 mg/l. A Bakonykarszt Rt. veszprémi laborjában az ivóvíz minőségét szintén havi gyakorisággal ellenőrzik. A vízminőségi vizsgálatok során a nehézfém és az olaj kivételével minden komponenst ki tudnak mutatni. Az ÁNTSZ Veszprém megyei szervezete negyedévenként ellenőrzi az ivóvíz minőségét. A vas és a mangántartalom a megengedett határértékhez közeli érték, elenyésző azoknak az eseteknek a száma, amikor ezen szervesetlen szennyezők túllépték a határértéket. A zalagyömörői kút által termelt ivóvíz összes keménysége 215 mg/l CaO, míg a Gyepükajáni kútból termelt víz összes keménysége 167 mg/l CaO. A kitermelt ivóvizek hőmérséklete is jelentős eltérést mutat, mivel Zalagyömörön 32°C, míg Gyepükajánban 15°C. Az a víz, amelynek hőmérséklete meghaladja a 30°C-ot, termálvíznek minősül. A Sümegi Kistérség 5 települése rendelkezik termálvízkúttal, Sümeg, Csabrendek, Hetyefő, Ukk, Zalagyömörő.

Vízrajz

A kistérség vízrajzi szerkezetét tekintve a Marcal-patak forrásvidéke. Jelentősebb felszíni vízfolyásai a Marcal, valamint az ebbe torkoló Meleg-víz, Vörös-víz, Kígyós patak és Torna-patak.

Az 1996. évi LIII. természetvédelmi törvény erejénél fogva védett valamennyi forrás. Védett források a Sümegi Kistérségben: Bazsi: Berek-kút, Delelő-kút, Sümegprága: Sarvaly-forrás, Sümeg: Rákóczi-kút, Csánk-kút, Csabrendek: Görösfői-források, Hamuházi-forrás, Csira-kút, Nemeshány: Királykút, Káptalanfa: Dültfa-kút, Szula-kút.

A korábbi több évtizedes mélyművelésű bauxitbányászat következtében erőteljesen csökkent a karsztvízszint, ezért a kistérségben számos forrás elapadt. Egyes szakvélemények szerint a bányászattal való felhagyás után pár évvel vízszintemelkedés várható, ennek jelei azonban jelenleg nem mutatkoznak.

Szennyvíztisztítás, csatornázottság

A sümegi kistérségben két szennyvíztisztító telep található, Sümegen és Csabrendeken. Mindkettő önkormányzati tulajdonban van, melyeket a DRV. Rt. üzemeltet. A sümegi telep Sümeg, Bazsi és Sümegprága szennyvizét tisztítja, míg a csabrendeki, jelenleg csupán Csabrendek község szennyvíztisztításában vesz részt, de a tervek szerint a körjegyzőséghez tartozó további négy település szennyvizét is fogadja majd.

Mindkét szennyvíztisztító telep alulterhelt. A csatornahálózat mind a négy településen (Sümeg, Sümegprága, Bazsi, Csabrendek) elválasztó rendszerű, amely azt jelenti, hogy a szennyvíz és a csapadékvíz elvezetése külön rendszerben történik. 17 településen (Gyepükaján, Káptalanfa, Nemeshany, Bodorfa, Ukk, Gógánfa, Dabronc, Zalagyömörő, Hetyefő, Zalaerdőd, Rigács, Zalamegyes, Megyer) nincs csatornahálózat kiépítve.

Kész tervekkel rendelkeznek a következő települések: Hosztót, Veszprémgalsa, Zalaszegvár, Szentimrefalva (a 4 település a tervek szerint közösen valósítja meg a beruházást), Ukk, Dabronc, Zalaerdőd, Hetyefő, Gógánfa, Zalagyömörő (a 6 település a tervek szerint közösen valósítja meg a beruházást).

Az elválasztó rendszer előnye, hogy a csapadékvizek bővizű befogadóba különösebb kezelés nélkül bevezethetők. A keletkezett szennyvíz rossz állapotban levő derítőkáknakba kerül, melyek emisszió forrásként súlyos talajszennyezést okoznak.

Az elmúlt években került kiépítésre a csatornahálózat Bazsi, Sümegprága, Csabrednek településeken és Sümeg eddig még csatornázatlan területein.

A kistérség szennyvíztisztító telepeinek kapacitása:

Település	Mennyiség
Sümeg	1050 m ³ /nap
Csabrendek	400 m ³ /nap

A DRV. Rt. által közölt 2003-as adatok.

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

A településeken keletkezett szennyvíz mennyisége és a csatornahálózatba történő bekötések száma:

Település	Keletkezett szennyvíz mennyisége	Bekötések száma a csatornahálózatba
Sümege	600 m ³ /nap	1792
Csabrendek	180 m ³ /nap	656
Sümegeprága	50 m ³ /nap	120
Bazsi	50 m ³ /nap	106

A DRV. Rt. által közölt 2003-as adatok.

1.4. Gazdaságföldrajzi leírás

A KSH kistérség 21 településből áll. Belső perifériás, hátrányos helyzetű, stagnáló szintű kistérség.

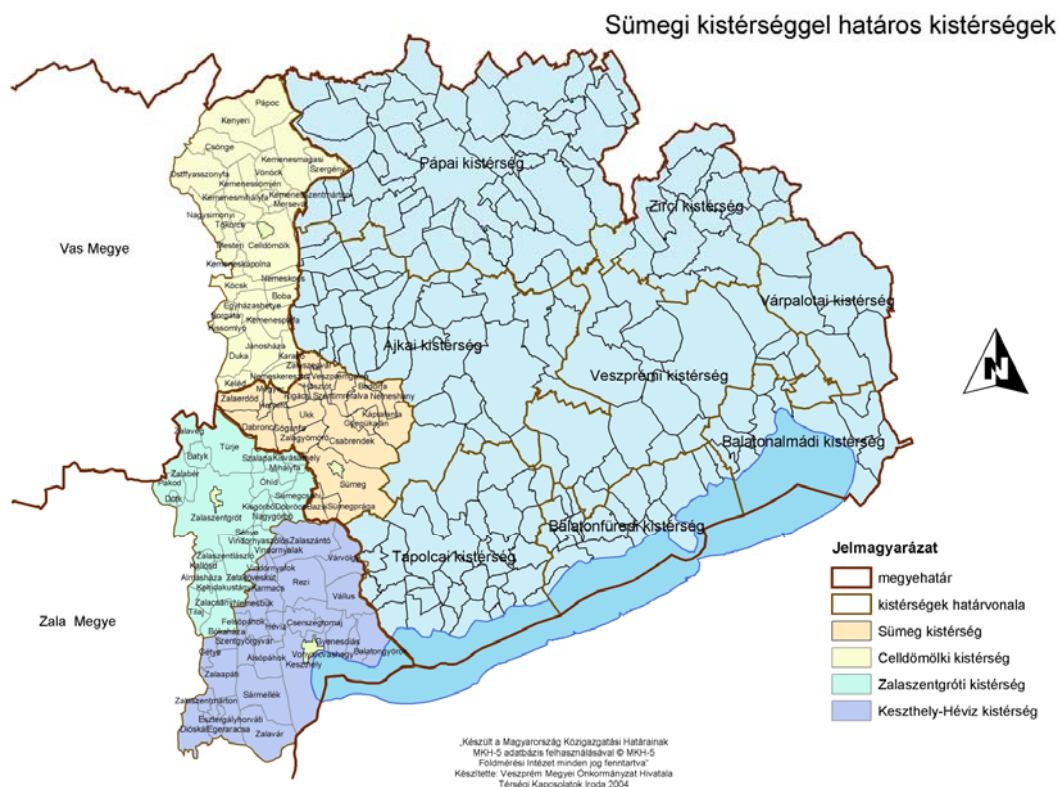
A sümegi kistérség Veszprém megye legnyugatibb csücskében helyezkedik el.

Két további megyével közvetlenül határos: Vas, Zala.

Kistérségi határok: tapolcai, ajkai - Veszprém megyében

celldömölki - Vas megyében

keszthelyi, zalaszentgróti - Zala megyében

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

A vonzáskörzetben a kistérségi központ, Sümeg rendelkezik városi ranggal, míg a többi település község.

A kistérség a megye harmadik legkisebb kiterjedésű (306 km²), legritkábban lakott térsége (54 fő/km²).

Az 1990-es politikai gazdasági rendszerváltozást követően a kistérség lakosságának kiemelkedően nagy gazdasági-társadalmi változásokkal kellett szembenéznie.

A rendszerváltás eredményeként a foglalkoztatás rendszere felborult, a mezőgazdaságban dolgozók aránya erőteljesen csökkent, és az ipari foglalkoztatók száma kevesebb lett.

A gazdasági elmaradottság jól jellemezhető az infrastrukturális hiányosságokkal, a vállalkozói szerkezet és a szolgáltatások visszaesésének megvizsgálásával.

A Sümegi Kistérség adottságainál fogva inkább jellemzően mezőgazdasági jellegű terület. Ennek ellenére a rendszerváltás előtt a környék ipari létesítményei (bauxit- és kőbányászat, mészégető, téglagyár, textilipar) sok helybéli foglalkoztattak a mezőgazdasági termelőszövetkezetek mellett, de mára e vállalatok döntő részt megszűntek, a termelőszövetkezetek felbomlottak. Ennek következtében és ezt napjainkban sem sikerült leküzdeni, a térségi munkanélküliség megyei viszonylatban a legmagasabb. 2002. év végére a munkanélküliek létszáma megközelítette a 900 főt.

A térségben 2002. évben összesen 1098 a regisztrált vállalkozások száma. Ennek 55%-a, azaz 600 vállalkozás Sümegen volt regisztrálva, 15% - azaz 169 vállalkozás - pedig Csabrendeken. A soron következő települések lakóinak vállalkozói kedve már jóval alacsonyabb: Káptalana (46), Sümegprága (44), Gógánfa (39), Gyepükaján (37), Bazsi (26), Dabronc (25), Nemeshány (21), Zalagyömörő (20). 10-20 között van a vállalkozások száma Ukkon és Veszprémgalsában, és csupán egy-két vállalkozó van Bodorfán, Hetyefőn, Hosztóton, Megyeren, Rigácson, Szentimrefalván, Zalaerdődön, Zalamegyesén és Zalaszegváron.

Jól jellemzi a térség tőkeerejét az is, hogy regisztrált vállalkozások közül 80,1%-os arányban képviseltetik magukat az egyéni vállalkozók, amely vállalkozási jogcím megszerzéséhez a legkevesebb tőke szükséges. A jogi személyiségű vállalkozások aránya térségi szinten csupán 9,7%. Ezen belül a Kft.-k a legkedveltebbek (83%). De ez összességében a térségi regisztrált vállalkozásoknak a 8%-a, összesen 88 Kft.

Tovább elemezve a KSH gazdasági mutatóit szintén a piacgazdasági bizonytalanságra, a tőkeerő hiányára következtethetünk abból, hogy a térségben működő vállalkozások

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

63%-a nem alkalmaz munkaerőt (nehezíti az adatok vizsgálhatóságát, hogy a KSH kimutatása alapján az adatot nem szolgáltatók is e besorolásba tartoznak), 32,2% 1-9 főt foglalkoztat, 3,4% 10-19 főt, 0,9% 20-49 főt, 0,6% 50-249 főt foglalkoztat. Nincs olyan vállalkozás a kistérségben, amely 250 főnél több munkatársat foglalkoztat.

A statisztikai adatok alapján megállapíthatjuk, hogy a térség összes vállalkozása kis- és középvállalkozás kategóriába sorolható, ha elvonatkoztatva az éves árbevételtől csak a foglalkoztatottak létszámát vesszük számításba.

A térségben összesen 3 mezőgazdasági szövetkezet működik: Csabrendeken, Káptalanfán, Veszprémgalsán.

KSH megosztás szerint, nemzetgazdasági áganként a működő vállalkozásokon belüli százalékos megoszlás:

Nemzetgazdasági ág megnevezése	Százalékos megoszlás a működő vállalkozásokon belül (%)
Bányászat, feldolgozóipar, villamos energia, gáz-, gőz-, vízellátás	9,9
Kereskedelem, javítás	24
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halászat	11,3
Szálláshely szolgáltatás, vendéglátás	7
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	4,8
Építőipar	17,7
Ingatlanügyek, gazdasági szolgáltatás	14,9
Egyéb	10,4

Jól látható, hogy egyik nemzetgazdasági ág sem olyan meghatározó a térségben, hogy húzóágazati hatás egyértelműen kimutatható lenne.

Gógánfán és Sümegen kiépített ipari terület van, utóbbi infrastruktúrája 2002-ben épült ki, így jelenleg még folyamatban van az ipari terület értékesítése, de a terület nagy része már vállalkozói tulajdonban van.

Gógánfán 2 nagyobb ipari foglalkoztató cég települt le. A település nagy vonzereje, hogy az egyik egyben a kistérség legtöbb munkaerőt foglalkoztató nagyvállalata is.

Kihasználatlan gazdasági potenciálként határozható meg a térség termáladottsága.

Termálvizes hasznosítási lehetőség van Sümegen, Csabrendeken, Zalagyömörőben, Hetyefőn, Ukkon, Káptalanfán. A termálvizet Zalagyömörőben ivóvízként hasznosítják,

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Sümegen pedig termálvizes strand működik. A strand turisztikai vonzereje messze elmarad a környező térségekben lévő, korszerű technológiájú, felszereltségű és kiépítettségű termálvizes strandok vonzerejéhez képest.

A térségben lévő termáladottságok hasznosítási programjának kidolgozása és megvalósítása gazdaságilag új teret nyithat meg a térség fejlesztési irányában.

Sümegen jelenleg van kiépülőben az ipari terület, ahol egy-két vállalkozás már megépítette telephelyét. A betelepülő Willis Hungaroplast Kft. az első nagyobb foglalkoztató, aki hosszútávon 100-150 fő betanított munkás foglalkoztatását tervezi.

Sümegprágán épp a jelen helyzetfeltárás készítésének ideje alatt alakítanak önkormányzati többségi tulajdonnal egy szervesanyag-, és egyéb hulladék-feldolgozó társaságot, amely előre láthatólag 20-30 fő betanított szakmunkást fog foglalkoztatni.

1.5. Településszerkezet, közigazgatási rendszer

A sümegi KSH kistérséghez 21 település tartozik, amely megegyezik a vidékfejlesztési kistérséggel és a Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulásának tagönkormányzataival is.

A 21 település közül Sümegnek van városi jogállása.

A térség KSH központja Sümeg, a Területfejlesztési Társulás székhelye Csabrendek.

A térség a Veszprém megyei általános képhez hasonlóan, jellemzően aprófalvas településekből áll. A városi lakosság magas aránya meghatározó (41,3%), de igen jelentős arányt képvisel Csabrendek település is (18,5%) .

6000 feletti	3000 feletti	1000 feletti	500 feletti	100 feletti	100 alatti
1 település	1 település		4 település	12 település	3 település
Sümeg (6964 fő)	Csabrendek (3123 fő)		Dabronc (519 fő)	Hetyefő (105 fő)	Megyer (45 fő)
			Sümegprága (687 fő)	Bodorfa (147 fő)	Zalameggyes (56 fő)
			Gógánfa (840 fő)	Zalaszegvár (150 fő)	Hosztót (99 fő)
			Káptalanfa (905 fő)	Rigács (193 fő)	
				Szentimrefalva (223 fő)	
				Veszprémgalsa (289 fő)	
				Zalaerdőd (340 fő)	
				Gyepükaján (374 fő)	
				Ukk (382 fő)	
				Nemeshany (433 fő)	
				Bazsi (484 fő)	
				Zalagyömörő (498 fő)	

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

A Sümegi Kistérség 21 településén egy települést ellátó jegyzőség Sümegen van, amely városi rangjánál fogva térségi feladatokat is ellát. A többi település 6 körjegyzőségbe szerveződött a következők szerint:

Csabrendek Körjegyzőség: Csabrendek, Hosztót, Szentimrefalva, Veszprémgalsa, Zalaszegvár

Dabronc Körjegyzőség: Dabronc, Hetyefő, Zalaerdőd

Gógánfa Körjegyzőség: Gógánfa, Zalagyömörő

Káptalanfa Körjegyzőség: Káptalanfa, Bodorfa, Gyepükaján, Nemeshany

Sümeprága Körjegyzőség: Sümeprága, Bazsi

Ukk Körjegyzőség: Ukk, Megyer, Rigács, Zalameggyes

1.6. Infrastruktúra

A térség meghatározó közútja a 84-es számú főútvonal, amely két települést érint közvetlenül: Sümeg, Ukk. A kistelepüléseket alsóbbrendű utak kötik össze.

A 8-as főútvonal kedvező közelsége előnyösen hat még Sümeg, Csabrendek, Gyepükaján, Káptalanfa, Nemeshany települések közötti közlekedésére, amely bekötőúton viszonylag gyorsan elérhető a gyorsforgalmú útvonal. Az út a Közútkezelő Kht. kezelésében van, útszakaszok teljes körű felújítása nincs tervben az elkövetkező években, csak a kátyúzásra van pénzügyi fedezet.

Körforgalmi csomópont egy van a térségben, Gógánfa település határában, amely a Zalagyömörő, Gógánfa, Dabronc, Hetyefő, Zalaerdőd térségi útvonalat teszi biztonságosabbá, illetve elvezeti a Gógánfa településen lévő ipari területre tartó nehézgépjármű forgalmat. Az útszakasz csomóponton kívüli része szintén a Közútkezelő Kht. kezelésében van, szintén leromlott állapotban.

Szentimrefalva, Hosztót, Veszprémgalsa, Rigács, Zalameggyes települések bekötő- és átkötő útjai is felújításra szorulnak.

A térség két települése Bodorfa és Megyer zsáktelepülés. A kedvezőbb térségi kapcsolatok kiépítése miatt fontos lenne ezeken a településeken az összekötő út megépítése. További összekötő utakra lenne szükség Zalagyömörő-Csabrendek, Csabrendek-Hosztót, Gógánfa-Kisvásárhely, Hetyefő-Ötvös közötti útszakaszokon.

Vasúti közlekedés tekintetében Ukk a térség legfontosabb vasúti csomópontja. Itt csatlakozik egymáshoz a Budapest-Székesfehérvár-Boba-Zalaegerszeg és a Tapolca-Sümeg Celldömölk-Szombathely vasúti főútvonal.

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

A térségi települések közül Sümeg, Ukk, Gógánfa, Dabronc településeken van vasúti megálló. Teherszállítmányt Sümeg és Ukk állomásokon lehet feladni. Gógánfa és Dabronc állomásokon jegypénztár nem működik.

Sümeg és Ukk települések a Tapolca-Ukk 26-os számú vasúti vonal megállóhelyei, míg Gógánfa, Dabronc a 25-ös vonalé.

Buszjárat a térség minden településén van, de a buszjáratok ésszerű sűrítése a térségi kapcsolatok fejlődésének elősegítése érdekében elengedhetetlenül fontos feladat. Térségben közlekedő mikrobuszok indítása jó megoldás lehet.

A Somló Volán Rt.-nek Sümegen Területi Igazgatósága működik.

Az elmúlt években a gazdaságföldrajzi helyzetet tekintve az egyedi lakossági igényeken alapuló szolgáltatások terén a kényelmi szolgáltatások, mint kábeltévé-, telefonbekötések területén volt fejlődés, de a közcélú profitorientált alapszolgáltatások, mint élelmiszerüzlet, posta, egyéb üzletek számos esetben bezártak, illetve tervezik a bezárást a kisebb településeken a veszteségekre hivatkozva.

A települések alap-infrastrukturális ellátottsága a gáz, víz, villany, és a csatornázottság a más fejezetben részletezett települések területén javult.

A térség mezőgazdasági útjai, mezei-, zártkerti útjai egy-két kivétellel önkormányzati tulajdonúak.

A mezőgazdasági infrastruktúra tekintetében elmondható, hogy kevés az új, korszerű erő- és munkagép, mezőgazdasági épület a kistérségben. A gépállomány jelentős hányada elavult, a javításhoz szükséges alkatrészek beszerzése körülményes. A 21 település közül 15 rendelkezik mezőgazdasági gépekkel (Sümeg, Gógánfa, Zalaerdőd, Zalagyömörő, Csabrendek, Bazsi, Ukk, Sümegprága, Dabronc, Hettyefő, Bodorfa, Nemeshany, Gyepükaján, Szentimrefalva, Káptalanfa). A gépállomány Sümegen a legjelentősebb, 231 géppel, a községek közül pedig Gógánfán, 107 géppel. A sümegi kistérségben a gazdálkodók összesen 764 erő- és munkagéppel vesznek részt a mezőgazdasági termelésben. Az erőgépek száma 170, a betakarító- és munkagépeké 594. A betakarítógépek közül 29 gabonakombájn, 7 burgonya-, 1 cukorrépa- és 44 szalastakarmány betakarítógép. 304 talaj-előkészítő gép, 104 vetőgép, 54 növényvédelmi gép, egy öntözőberendezés és 50 trágyaszóró található a kistérségben. A részletes adatokat a mellékelt 3.-7. számú táblázat tartalmazza. Az egyetlen cukorrépa betakarítógép Dabronc településen, az egyetlen öntözőberendezés pedig

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Sümegeprágán van. Takarmánykeverővel 5 település rendelkezik, Zalaerdőd, Rigács, Sümeg, Dabronc és Gógánfa. A terménytárolók száma összesen 10, melyekből 3 Gógánfán, 1 Gyepükajánban, 1 Dabroncon, 1 Rigácson, 1 Sümegen, 1 Csabrendeken, 1 Hetyefőn, 1 pedig Zalaerdődön található. Terménytisztító a kistérségben egyedül Gógánfán van. A részletes adatokat a 8. számú táblázat tartalmazza. A terményszárítók száma összesen 4, melyek Csabrendek, Rigács, Gógánfa és Gyepükaján településeken találhatók. A mezőgazdasági infrastruktúra tekintetében a legjobban ellátott település Sümeg városa, a községek közül pedig Gógánfa.

1.7. Demográfiai helyzet, folyamatok

A települési szerkezet és közigazgatási rendszer bemutatásánál már volt szó arról, hogy a térség alapvetően aprófalvas jellegű.

A kistérségben összességében az állandó népesség évről évre csökken, 2000. és 2002. év között ez az arány 0,4%-os volt, amely 62 fő népességcsökkenést jelent.

Az elvándorlásoknál kedvezőtlenebb arányszámokat mutatnak a születési elhalálozási mutatók. A vizsgált három évben (2000, 2001, 2002) sehol sem magasabb a születések, mint a halálozások száma.

Ez alatt a három év alatt a természetes fogyás 256 fő volt, a beköltözők száma enyhítette ezt a csökkenő tendenciát. A vándorlási különbségben jelentős változás Sümegen és Csabrendeken történt az elmúlt 3 évben. Sümegen míg 2000 évben 96 fő volt az elvándorlás és beköltözés közötti különbség, tehát bevándorlás volt jellemző, addig ez a szám 2001. (6) évekre csökkent, sőt 2002. évben elvándorlást (-34) mutatnak a statisztikai adatok.

Csabrendeken fordított a helyzet, mivel 2000. évben (-11) az elvándorlás volt kimutatható, míg 2001. (17) és 2002. (18) években bevándorlás jellemző, az önkormányzat által kialakított lakótelkeknek köszönhetően.

A korösszetételt tekintve térségi szinten 2002. évben a 60 év feletti korosztály aránya 20,3%, de vannak települések, ahol ez az arány a 25%-ot (Veszprémgalsa, Zalaerdőd, Zalamegyes), sőt a 30%-ot (Hosztót, Hetyefő 38,6%) is meghaladja.

Az aktív keresőkorú korosztály aránya térségi szinten 58,9%. Ennél jóval kedvezőtlenebb a helyzet a már említett településeken, a legmagasabb az arány Sümegen, Csabrendeken és Ukkon.

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

7 településen működik házi orvos összesen 10 orvossal. Sümegen 3, Csabrendeken 2 házi orvos rendel. 3 gyógyszertár üzemel (2 Sümegen, 1 Csabrendeken) és 3 fiókgyógyszertár (Gógánfa, Káptalanfa, Ukk).

Idősek otthona Sümegen van, illetve kórház is működik itt.

A térségben bölcsőde nincs. Óvoda Sümeg, Csabrendek, Zalaerdőd, Ukk, Sümegprága, Bazsi, Káptalanfa, Gyepükaján, Zalagyömörő, Gógánfa, Nemeshany, településeken van.

Az általános iskolák minden esetben társulásban működnek.

Gyepükajánban 1-3 osztály működik, Ukkon felső tagozat, Gógánfán, alsó tagozat, Dabroncon, Káptalanfán, Csabrendeken alsó- és felső tagozat is van. Csabrendeken párhuzamos osztályokat is indítanak, az intézményben gyógypedagógiai oktatás is folyik. Az iskolatársulások többnyire körjegyzőségi szinten működtetik a közintézményeket, de több körjegyzőségi közös működtetés is előfordul.

Sümeg, Sümegprága, Bazsi és Zalagyömörő társulásával működteti az általános iskolai oktatást.

A helyi közoktatási intézményeket 1996-ban összevonta a képviselőtestület költségtakarékossági okokból.

A városban működő közoktatási intézmény Magyarország első EU-konform iskolája, teljes neve: Kisfaludy-Ramassetter Középiskola, Gimnázium és Kollégium, Általános- és Zeneiskola, Gyógypedagógiai Általános Iskola és Nevelési Tanácsadó.

Az iskolában középfokú OKJ-s szakképesítő képzés is folyik: Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai menedzser, idegenforgalmi menedzser, idegenforgalmi szakmenedzser, környezetvédelmi, vízgazdálkodási technikus, közlekedésépítő, környezetvédő technikus, Európai üzleti asszisztens.

A szakképzés gyakorlati oldala a vállalkozókkal együttműködve valósul meg. Az intézmény szervezeti struktúrájánál fogva alkalmas a kistérségi közoktatási koordinátor szerep betöltésére. A térségben 2003-ban a tagönkormányzatok polgármesterei elvi szinten elfogadták, hogy az intézmény térségi szinten kiépítse és betöltse a szakmai bázisintézmény szerepet.

Felnőttoktatás jelenleg általános iskolai, illetve gimnáziumi szinteken van, további képzési lehetőségek kiépítése jelenleg van folyamatban.

1.8. Agrárstruktúra (termék, üzemi, tulajdoni) viszonyok és gazdasági szerkezet

A kistérség területi kiterjedése, természetföldrajzi adottsága és ez által a mezőgazdasági termelésre való alkalmassága nagymértékben meghatározza a területen mezőgazdasági tevékenységet folytató népesség arányát. A sümegi kistérségben élők 29,6 %-a tekinti a mezőgazdaságot elsődleges jövedelem forrásának, ami meghaladja a megyei átlagot (17,6 %). A megye második legkisebb kiterjedésű kistérségében a mezőgazdasági tevékenységgel érintett földterület (szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, gyepek) aránya igen magas (90,4 %), ami a megyei átlag (72,1 %) felett van. A mezőgazdasági tevékenységet folytatók által használt földterület 49,3 %-a van egyéni gazdaság tulajdonában, ami viszonylag jó arány a gazdasági szervezetek által birtokolt földterületekhez képest. A Sümegi Kistérségben a mezőgazdasági tevékenység aktivitásáról a 9. és 10. sz. táblázatok nyújtanak információt. A szántó és az erdőművelési ág dominál a Sümegi kistérségben. Bodorfa, Gógánfa és Veszprémgalsa településeken a szántók aránya meghaladja a 80 %-ot, ami lényegesen magasabb a kistérségi (49,25 %) és a megyei (40,49 %) átlagnál. Káptalanfa, Megyer, Sümeg és Zalaerdőd településeken az erdők aránya viszonylag magas, 60 % feletti. Rigács, Zalamegyes és Zalaszegvár településeken a legelők aránya meghaladja a 10 %-ot, a többi település esetében alatta marad. A művelési ágak megoszlását a Sümegi Kistérség településeinek külterületein a 11. sz. táblázat tartalmazza.

A kistérségen belül az egyéni gazdaságok aránya igen magas (97,5 %), és ők birtokolják a földterület 49,3 %-át. Bodorfa, Hosztót, Megyer, Szentimrefalva, Zalagyömörő, Zalamegyes és Zalaszegvár településeken működő gazdaságokon belül az egyéni gazdaságok aránya eléri a 100 %-ot. Azonban, ha a lakosság számához viszonyítjuk, akkor ez az arány Sümeg kivételével mindenhol meghaladja a megyei átlagot (7,9 %). A Sümegi Kistérség településeinek gazdálkodási szerkezetéről nyújt tájékoztatást a 12. sz. táblázat. A kistérségben 3 mezőgazdasági szövetkezet működik, Csabrendeken, Káptalanfán, és Veszprémgalsán.

A mezőgazdaságból élők, illetve a szférában foglalkoztatottak száma térségi szinten évről-évre kevesebb. A mezőgazdasági túlsúly birtokszerkezetileg, természeti adottságoknál fogva jellemző, azonban gazdaságilag a rendszerváltás óta elindult tendencia csak folytatódik. A nagyobb területeken gazdálkodó vállalkozók

termelékenysége is csökkent az utóbbi években, míg a kisebb területeken gazdálkodók közül számos gazda másodlagos jövedelemforrásként gazdálkodik a kicsiny parcellákon.

1.9. Mezőgazdasági termelés és értékesítés

Az állatot tartó gazdaságok kistérségi átlaga (72,7 %) meghaladja a megyei átlagot (68,4 %). A legmagasabb arányt Megyer és Szentimrefalva községben éri el (100 %). Az állatok koncentrálódását a kistérség teljes állományához történő hasonlítás mutatja legjobban. Ez alapján, Csabrendeken a legmagasabb (16,4 %) és Megyeren a legalacsonyabb (0,3 %) az arány. Az állatállomány fajonkénti megoszlása igen eltérő képet mutat. A kistérségben a megyéhez hasonlóan a sertések száma a legmagasabb. Sertésből 18.035 darabot tartanak, míg a juh és a szarvasmarha egyedszám alacsonyabb (2072, illetve 2015 db). A térség szarvasmarha állományának 80 %-át Gógánfán és Sümegen tartják, míg a juhállomány $\frac{3}{4}$ -ét Csabrendeken találjuk. Az állatállományok létszáma évről évre növekvő tendenciát mutat. A gazdáknak további fejlesztési elképzeléseik vannak e területeken. A Sümegi Kistérség állatállományának fajonkénti megoszlását a 13. sz. táblázat, a kistérségi állattartás jellemző adatait pedig a 14. és 15. sz. táblázat tartalmazza.

A telepi infrastrukturális ellátottság területén az erőgépek modernizációja és a tartástechnológiai trágyakezelési fejlesztések, a meghatározó irányvonalak.

A Sümegi kistérségben számos, őstermelői engedéllyel rendelkező méhésztevékenykedik. 14 településen összesen 51 méhésztevékenykedik, a méhcsaládok száma összesen 2621. A Sümegi kistérség 7 településén (Megyer, Bodorfa, Gyepükaján, Sümegprága, Rigács, Zalamegyes, Zalaszegvár) nincs méhészet. A Sümegi Kistérség méhészeinek és méhcsaládjainak számáról a 16. sz. táblázat ad tájékoztatást. A kistérség méhészei piacokon értékesítik, a helyben kiszerezelt mézet. Jánosmajorban létesült egy korszerű technológiával rendelkező kisherelő üzem. A Sümegi Kistérségben termesztett főbb növényfajok: őszi búza, tavaszi árpa, tritikálé, kukorica, repce, napraforgó.

1.10. Erdősültség, erdőgazdálkodás

A Sümegi Kistérség erdőterületeinek nagysága: 8747,1 ha. Veszprém megyében összesen 133471,2 ha erdőterület található. Az erdőszültség az országos átlagnak megfelelő, 18 % körüli. A kistérségben az erdőterületek nagysága a jövőben növekedni fog, mivel a mezőgazdasági termelésre alkalmas területek száma csekély, továbbá az erdőtelepítés támogatott.

Tulajdonjogilag részben kincstári, részben magánerdőkről van szó.

Fajösszetétel: kocsányos tölgy, kocsánytalan tölgy, csertölgy, gyertyán, erdei fenyő, akác.

A kincstári erdőterületek kezelését a BEFAG látja el.

Az erdészeti tevékenysége kiterjed a csemete előállításra, az erdőterületek állománykezelésére, felújításra, új erdők telepítésére.

A magán erdőterületek jellemzően osztatlan közös tulajdonban vannak. Ez néhol nehezíti az erdő kezelésének megszervezését, de általánosságban Veszprém megyében nagyon jónak mondható az erdőkezelés. A közös tulajdon kezelhetősége érdekében erdőbirtokossági társulások alakultak több gazdálkodási területen, de erdőgazdálkodóként eseti szakirányítással és integrátori szakirányítással is jól megoldott a tartamos erdőgazdálkodás biztosítása. A Sümegi Kistérségben 7 vadásztársaság működik, melyek tájékoztatást adnak a vadászat iránt érdeklődőknek.

1.11. Mező- és erdőgazdasági termékek feldolgozása

A mezőgazdasági termékfeldolgozás nagyságrendje rendkívül alacsony a térségben. A keletkező termékek legnagyobb része alapanyagként hagyja el a területet. A gógánfai Molnár és Molnár Kereskedelmi Bt. rendelkezik vágóhíddal és takarmánykeverővel. A dabronci Dab-Pig Kft. sertéstelepén is működik takarmánykeverő. Malom csak Sümegen található, de nem üzemel. A kistérség tejtermelőitől a Veszprémtej Rt. És a Pannontej Zalaegerszeg Rt. vásárolja fel a tejet. Az erdőgazdasági termékek egy részét a Bakonyi Erdészeti és Faipari Rt. (BEFAG) dolgozza fel.

1.12. Az élelmiszeripar, élelmiszeripari kapacitások térbeni elhelyezkedése

A térségben nincs számottevő élelmiszeripari kapacitás. A termékek alapanyagként hagyják el a térséget. A Sümegi Kistérségben két településen található pékség, Sümegen és Csabrendeken. Sümegen szeszfőzde üzemel, Nyírlakon pedig sörfőző működik. Czotter szárasztésztát állítanak elő Sümeg városában. A Kistérségben 856 a szőlőtermelők száma, melyeknek kb. 10 %-a foglalkozik magasabb szinten a borászattal. Sümeg a Balaton-felvidéki Borvidék része. 3 hivatalos palackozó található a térségben. A borászok jelentős hányada helyben értékesíti az előállított bort. A térségben legnagyobb mennyiségben termesztett szőlőfajták: olaszrizling, zweigelt, kékfrankos. A természeti adottságok (talaj, domborzat, éghajlat) miatt a kékszőlő fajták termesztése lenne indokolt.

1.13. Alapvető szolgáltatások (lakossági, mezőgazdasági, egyéb)

A Sümegi kistérségben 20 településen van (Bazsi, Bodorfa, Csabrendek, Dabronc, Gógánfa, Gyepükaján, Hetyefő, Hosztót, Káptalanfa, Nemesahany, Rigács, Sümeg, Sümegprága, Szentimrefalva, Ukk, Veszprémgalsa, Zalaerdőd, Zalagyömörő, Zalameggyes, Zalaszegvár) bevezetve a gáz, Megyer településen jelenleg még nincs. Térségi szinten a gázzal fűtött lakások száma összesen 3062. A háztartásoknak értékesített vezetékes gáz mennyisége 3 899 000 m³. Sümeg városában ez az érték 2 092 000 m³. A községek közül Csabrendeken 728 000 m³, míg Hetyefőn csupán 4000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

m³ a háztartásoknak értékesített vezetékes gáz mennyisége. A térségben 4 település (Sümege, Csabrendek, Bazsi, Sümegeprága) rendelkezik csatornahálózattal. A közcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások száma összesen 2229. A Kistérség közüzemi szennyvízcsatorna hálózatának teljes hossza 54,7 km, 2 szennyvíztisztító telep üzemel, Sümegen és Csabrendeken. A sümegi telep Sümege, Bazsi és Sümegeprága szennyvizét tisztítja, míg a csabrendeki, csupán Csabrendek község szennyvíztisztításában vesz részt. A kistérség valamennyi települése rendelkezik vezetékes ivóvízzel. A közüzemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások száma összesen 6216. A Sümegi Kistérség közüzemi vízvezeték hálózatának teljes hossza 181 km. A Sümegi Kistérség 9 települése (Sümege, Csabrendek, Bazsi, Sümegeprága, Dabronc, Káptalanfa, Gógánfa, Zalaerdőd, Megyer) kábeltelevízióval ellátott. A kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma összesen 3370. A kábeltelevízió előfizetőinek száma összesen 3333. Az eltérés abból adódik, hogy Sümege városában a bekapcsolt lakások száma 1712, míg az előfizetőké 1675. A kistérségben 7412 háztartás fogyaszt villamos energiát, a háztartások részére szolgáltatott villamos energia teljes mennyisége 16028 MWh. Sümege városában 7037 MWh, Csabrendeken 2606 MWh, Megyeren 30 MWh a háztartásoknak nyújtott villamos energia mennyisége. Összesen 4316 távbeszélő fővonallal rendelkezik a kistérség lakossága.

4 településen (Hetyefő, Megyer, Szentimrefalva, Zalamegyes) nincs postahivatal.

A helyi termékek értékesítésére alkalmas piac csak Sümegen van.

A térségben 249 kiskereskedelmi üzlet található. Ebből 67 élelmiszerjellegű üzlet és áruház. Sümegen 20, 9 településen (Bazsi, Gyepükaján, Hosztót, Megyer, Rigács, Ukk, Zalagyömörő, Zalamegyes, Zalaszegvár) pedig 1 élelmiszerjellegű üzlet található. A 21 település közül csupán kettő (Sümege, Csabrendek) rendelkezik iparcikk jellegű üzlettel. A Sümegi Kistérségben összesen 89 vendéglátóhely üzemel. 2 településen, Megyeren és Zalamegyesen nincs vendéglátóhely. Jellemző a településeken a tojás, zöldség, gyümölcs háznál történő árusítása.

Az alapvető szolgáltatásoknak a Sümegi Kistérségre vonatkozó adatait a 17. és 18. sz. táblázat tartalmazza.

Takarékszövetkezetek a következő településeken vannak: Sümege, Bazsi, Csabrendek, Gógánfa

OTP fiók Sümegen működik.

Az előző fejezetekben is szó esett már róla, hogy az egyéni keresleti igényeket kielégítő alapvető szolgáltatási területeken (telefon, kábeltévé bekötése) általános fejlődés

jellemző, míg a vállalkozóknak a nagyobb településeken van lehetősége a kisebb-nagyobb fejlesztésekre. A közsféra fejlesztési körébe tartozó infrastrukturális fejlesztési elképzelések nehezen valósíthatók meg. Gáz és szennyvíz bevezetés más fejezetben részletezett településeken, közvilágítás korszerűsítés, egyes középületek felújításai, lakótelek kialakítás voltak a jellemző önkormányzati beruházások.

1.14. A térség foglalkoztatottsági és munkanélküliségi viszonyai

A térség foglalkoztatottsági szempontból kritikus területe a Közép-dunántúli Régiónak, munkaerő-piaci pozíciója a legkedvezőtlenebb.

A legnagyobb probléma, hogy a foglalkoztatási színvonal csak szerény mértékben emelkedik.

Az aktív keresők aránya a kistérségben 2002. évben: 58,9% (18-60 év közötti állandó lakosság száma az állandó népességhez viszonyítva)

A munkanélküliségi ráta: 7,6% volt (az akkori megyei átlag 4,8%), ami azóta sajnos tovább emelkedett. Tovább rontja a helyzetet, hogy a tartós (180 napon túl) munkanélküliek aránya ezen belül 47,7%.

A 2001. évi népszámlálás alapján a lakosság 1%-a nem végzete el az általános iskolát. 5,4%-nak van csupán egyetemi és főiskolai végzettsége. A középiskolát 22,1% végezte el, az általános iskolát 84,8%.

Magyarországon szinten jóval az átlag alatt a legrosszabb mutatókkal rendelkező térség vagyunk. Az elvégzett átlagos osztályszám: 9.

(Magyarországi mutatók: 0,4%, 10,6%, 33,6%, 89,5%)

A térség munkaerőpiaca nem önálló egység. A foglalkoztatottak 73%-a helyben dolgozik. 27% ingázik. Jelentős réteg jár térségen kívülre dolgozni Vas- és Zala-megyébe. Azonban az elmúlt években a multinacionális cégek létszám-leépítési tendenciái e megyékben is kedvezőtlen hatást gyakoroltak a térségi mutatókra.

A szellemi foglalkozásúak aránya 9,7%, míg a pályakezdő munkanélkülieké 11,0% (a munkanélküliek között)

A 2001. évi népszámlálás adatai szerint a foglalkoztatottakat tekintve a mező- és erdőgazdálkodásból élők aránya 8,5%, iparban és építőiparban foglalkoztatottak aránya 49,6%, szolgáltatási jellegű ágazatokban 41,9%.

Az elmúlt években csökkent a mezőgazdaságban dolgozók száma.

A lakosság átlagos képzettségét tekintve azonban javult az elvégzett osztálylétszám átlagos mutatója, ami azonban országos tendencia.

A munkanélküliségi ráta 1997-től folyamatosan csökkent 2001. év végéig, majd 2002. évtől ismét emelkedett. 2003. évben 11,7%-os értékű a mutató.

A 2002. évi növekedés alapvető okozója a ruhaipari ágazati, illetve egyéb térségen kívüli nagyfoglalkoztató külföldi cégek részleges, illetve teljes felszámolása.

2004. évben a sümegi ipari terület kiépülése és betelepülése miatt a mutató csökkenése várható.

1.15. Hiányok és többletek a térség gazdaságában

A gazdaság adott tényezőinek korábbi elemzéseiből jól értelmezhető, hogy a térség gazdasága minden szempontból elmaradott. A gazdaságban mutatkozó kereslet-kínálat nem fedi egymást, mivel szerkezeti különbségek alakultak ki.

Túlkínálat, többlet mutatkozik, illetve nincs kereslet a következő humán és gazdasági erőforrásokra:

- szakképzetlen munkaerő
- elhagyatott családi házak, a házakat nyaralási céllal felvásárló külföldiek
- leromlott gazdasági épületek, majorok
- kihasználatlan kúriák, műemlék, illetve műemlék jellegű épületek
- gondozatlan, nem gazdaságosan művelhető földterületek

A térségben hiányzó, vagy hiányos humán, gazdasági, kulturális erőforrások:

- ipari kapacitás
- mezőgazdasági feldolgozás
- infrastruktúra
- közép- és felsőfokú végzettségűek
- szakképzett munkaerő
- szervezett információáramlás

A túlkínálat nagyobb arányban összhangba hozható lenne a kereslettel piaci szerkezetváltás elősegítésével, piaci rések keresésével, kihasználásával.

1.16. Jóléti, jövedelmi viszonyok

SZJA-t fizetők száma: 422 fő (megyei átlag 466), SZJA alapot képező jövedelem egy állandó lakosra 344.564,-Ft, (megyei átlag: 471.825,-Ft, Tapolca: 384.820,- Veszprém 613.061) SZJA 57.189,-Ft, megyei: 100.384,-, Veszprém 148.581,- Tapolca, 76.869,-

A Kormány 7/2003. (I.14.) Korm.rendelete alapján a kistérség következő települései társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból, illetve a munkanélküliséget tekintve is elmaradtak: Bazsi, Hetyefő, Megyer, Nemeshany, Rigács, Zalaerdőd, Zalameggyes, Zalaszegvár,

Társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradt települések: Bodorfa, Dabronc, Gyepükaján, Hosztót, Szentimrefalva, Veszprémgalsa

Az 5/2003. (V.20.) MeHVM Rendelet értelmében a térség 9 települése tartozik a 252 halmozottan hátrányos települések közé: Bazsi, Gyepükaján, Hetyefő, Megyer, Nemeshany, Rigács, Zalaerdőd, Zalameggyes, Zalaszegvár

A 24/2003 (III.4) Korm.rendelet értelmében a Sümegi Kistérség a területfejlesztés kedvezményezett kistérségei közé sorolható.

1.17. Idegenforgalom, agroturizmus, kézmű- és kisipar, egyéb alternatív jövedelemszerzési lehetőségek

A térség a Marcal-forrásvidékeként egységes de természeti környezetét tekintve mégis sokszínű arculatot mutat az ide látogató turistának és az itt élőknek egyaránt.

Kiemelkedő vonzerőt jelent Sümeg a maga romantikus egységes belvárosi képével, műemlékeivel, a település szívéből büszkén égbe kiáltó várral.

Alapvetően megtalálhatóak a lovasturisztikai, vadászati, horgászati, kerékpár-, és természetjáró, öko-turisztikai, kínálatok. Kisebb konferenciák megszervezésére alkalmas szállodák, vendéglátóegységek is működnek. De adottak az alapvető feltételek a gyógyturisztikai, a falusi, a bor- és gasztronómiai, kulturális és egyházi jellegű turisztikai kínálat megteremtésére is.

E vonzerőket, turisztikai kínálatokat többnyire egyedi szinten monoszféras marketingtevékenységgel, illetve non-profit jelleggel a Tourinform Iroda segítségével reklámozzák a térségi idegenforgalmi vállalkozók.

Természetes, hogy a marketing hatása így kevésbé jelentős, mintha térségi szintű profitorientáltan megszervezett tevékenység lenne.

Fontos momentum az is, hogy a rendezvényszervezés még mindig nagyon kiforratlan. Hagyományteremtő rendezvények most vannak kialakulóban, de a látogatottságon a vonzerő gyengesége, illetve a reklámozás, a marketing alulhangsúlyozottsága mutatkozik meg.

A turisztikai infrastruktúra Sümegen jól kiépült. Folyamatosak a fejlesztési beruházások. A térségi idegenforgalmi kínálatot a természeti és építészeti értékeken túl a térségi rendezvények és múzeumok színesítik.

Térségi rendezvények: A Sümegi várban egész éves program a bajvívás és a lovagi torna. Májusban a sümegi várkastélyban lovastáborokat szerveznek, és Radetzky Huszárnapot tartanak. Sümegen, júniusban kerül megrendezésre a Jézus Szíve Nagybúcsú és a Hungária Kupa Nemzetközi Tájéfutóverseny. A Végvári Napokat júliusban tartják a sümegi várban. Augusztusban ad otthont Sümeg városa a Szűz Mária Főbúcsúnak. Szeptemberben rendezik meg az évadzáró huszár-vadászlovaglást. A kistérség valamennyi településén éves rendezvény a falunap, amelyek turisztikai szempontból fejleszthetők lennének.

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

A Sümegi Kistérség látogatható múzeumai: Sümegen: Kocsi Múzeum, Kisfaludy Múzeum, Püspöki Palota Bormúzeuma, Bazsin: Simon István Emlékház, Nemeshanyban: Vízi malom.

Csabrendeket természeti környezete, műemlékei, szőlőhegye és erdei turistaútjai teszik térségi szinten kedvelt kirándulóhellyé. Vendéglői és magán szálláshelyei kedvelt úticélok.

Sümeprága a hagyományos fazekas találkozóról, illetve kézművességéről ismert. Kiépült vendéglője nagyon színvonalas kínálatot várja a turistákat.

Az önkormányzat a településen működő közalapítvánnyal közösen MESEFALUT épít ki a település határában a turisztikai kínálat továbbfejlesztése érdekében.

Zalaerdőd vadászturisztikai kínálatával tűnik ki, mivel vaddisznóhajtásai egyedülállóak.

A Dabronchoz tartozó Ötvösön a Szegedy kúria a Magyar Államkincstár kezelésében van. Jelenleg folynak az értékesítéséről a tárgyalások. Előzetes elképzelések szerint vadászturisztikai célra lenne megfelelő a jelenleg leromlott állapotban lévő épület.

A térségben Csabrendeken, Zalagyömörőben, Sümeprágán, Bazsiban, Hetyefőn, Zalaerdődön van még falusi turisztikai szálláslehetőség. Ezen településeken Zalagyömörő, Hetyefő kivételével a vendéglátóegységek is alkalmasak a vendéglátásra.

A Sümegi Kistérségben összesen 89 vendéglátóhely található. 2 településen, Megyeren és Zalamegyesen nincs vendéglátóhely. Sümeprágán 21 a falusi szállásadás szállásférőhelyeinek száma. A magán szállások férőhelyeinek száma Sümegen 51, Sümeprágán 21. Az összes kereskedelmi szálláshely szállásférőhelyeinek száma Káptalanfán 10, Sümegen 337. Káptalanfán 442, Sümegen 11 451 a vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken. Vendégéjszakák száma a magán szállásadásban Sümegen 230, Sümeprágán 16. A falusi szállásadás vendégéjszakáinak száma Sümeprágán 16.

A térségben számos településen foglalkoznak a helyi lakók kézművességgel, termékeiket többnyire háztól értékesítik, illetve saját használatra készítik.

A nemeshanyi csipke Európa-szerte híres volt valaha 1937-ben Párizsban a Nemzetközi Kézműipari Kiállításon arany díszoklevelet kapott. A fazekasmesterség a kosárfonás, kézimunkázás, kőfaragás, fafaragás, méhészeti alapanyagok kidolgozása, üvegcsiszolás, kovács, bútorasztalos, bőrdíszműves, száraztészta készítő, gyertyaöntés szintén kedvelt kézműves tevékenységek a térségben.

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Kézműveshálózat kiépítése lenne szükséges ezek folyamatos nyilvántartásához, segítve a hagyományos mesterségek fennmaradását, a települési értékek, hagyományok megőrzését, továbbörökítését.

A térség turisztikai szempontból az elmúlt években nem fejlődött kiemelkedően. A sümegi vár, illetve a köré szerveződő programok terén mutatkoznak fejlesztések, amelyek magánvállalkozói beruházásként valósultak meg. A tömegeket megmozgató rendezvények többsége is vállalkozói szervezésben valósul meg.

Nagy számban vonzza a turistákat a 10 éve megrendezésre kerülő sümegprágai fazekastalálkozó és jelentős vonzerővé nőheti ki magát az egy-két éve hagyományőrző jelleggel visszatérő őszi szüreti felvonulás.

A falunapok turisztikai célú fejlesztése, térségi rendezvények, fesztiválok szervezése elősegítené a térség épített örökségi és természeti értékeinek bemutatását, szálláshelyek kihasználtsági mutatójának erősítését.

1.18. Kulturális örökség, civil társadalom

A térség természeti, épített és kulturális örökségekben igen gazdag.

A kistérségben 2002-2003 évben volt folyamatban a kistérség épített és természeti értékeinek szakmai összegyűjtése.

Feltérképezésre került a térségben megtalálható összes műemlék, építészeti emlék, temető és köztéri alkotás (ezek száma összesen 1577 db), többek között várak, várfalmaradványok, erődök, templomok, templomromok, kastélyok, kúriák, szobrok, kőkeresztek, sírok, síremlékek, természeti, tájképi értékek, fasorok, facsoportok, cserjék, vízállások, természetvédelmi területek, források, lápok, elhagyott bányaterületek, stb.

Az anyag lehetővé teszi a kistérség épített és természeti örökségeinek összehangolt fejlesztését, helyi védelmét, kulturális, falusi, öko- és egyéb turisztikai hasznosíthatóságát.

A térségben 14 településen alakultak civil egyesületek, amelyek többsége sport, szabadidő szervezés, közoktatás-fejlesztés, települések fejlesztése és szociális segítségnyújtás témában tevékenykednek.

Figyelemre méltó adat, hogy a Veszprém megyei Civil Ház a térségben 85 civil egyesületet tart nyilván.

Térségfejlesztési területen jelenleg van szerveződőben egy kistérségi közalapítvány, amely tevékenységével szeretné segíteni a térségben működő civilek együttműködését is, mivel ez jelenleg nagyon hiányos.

Az elmúlt években számos civil egyesület alakult, ahol a települések aktív lakosai próbálják együtt szervezni a települések lakóinak szabadidejét, dolgoznak társadalmi munkában az életminőségi feltételek javításáért. Ezeknek az erőknak az összefogása nagy lendületet adhat a térségi fejlődésnek. Közösségi kezdeményezési programok megvalósítását az ő segítségükkel lehetne kezdeményezni és megvalósítani.

2.A környezet állapota

A térség környezeti állapotának bemutatása és a legjelentősebb környezeti problémák áttekintése

2.1. A talaj állapota

A szennyező ásványi anyagok részben közvetlenül kerülnek a talajba, részben az ipar és közlekedés szennyező forrásaiból először a levegőbe jutnak, majd a részecskék ülepedése és a csapadék kimosó hatása következtében a talajra. A közúti közlekedés során a benzinüzemű gépjárművek kipufogógázaiból ólom jut a talajba. A mezőgazdasági tevékenységből származó szennyezések közül legjelentősebbek a talajjavításra, talajfertőtlenítésre és a növényi kártevők ellen felhasznált hatóanyagok. A mezőgazdasági termelés során a növényvédelmi munkálatok alkalmával a szakszerűtlen felhasználás következtében arzén-, higany- és réztartalmú készítményekkel szennyezhetik a talajt. A talajba kerülő növényvédő szerek többsége gyomirtó szer, csak kisebb része egyéb peszticid. A kistérség domborzati viszonyaiból adódóan problémák adódnak a domboldalak vízlemosásából, a mélyen fekvő területek belvizesedéséből. Erózió sújtotta területek találhatóak Dabronc, Hetyefő, Veszprémgalsa és Hosztót területén. A belvizes területek rendezésére alagcsövezéses melioráció történt Gógánfa, Ukk, Rigács, Zalagyömörő, Csabrendek, Bodorfa, Káptalanfa és Nemeshany területén. A szél pusztító hatása a homokterületeken jelent veszélyt, ami fokozódott az egyre nagyobb táblaméretnek megjelenésével. Így Bazsi, Gyepükaján és

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Csabrendek és Bodorfa termőterületein okoz gondot a szél. Mezővédő erdők, fasorok telepítése lenne szükséges.

Kedvezőtlen, hogy általában magas a rossz minőségű, 10 aranykorona érték alatti szántóterületek aránya. A szántók átlagos 14-es aranykorona értéke nem ad okot nagy művelési reményekre. A talaj Megyeren a legjobb minőségű (19 AK), Káptalanfán pedig a legsilányabb, ahol még a 11 AK-át sem éri el. A vízelvezető árkok többsége rendezetlen, nem képes a csapadékvizet elvezetni, ezért karbantartásuk mielőbb szükséges. A csatornázatlan településeken (Gyepükaján, Káptalanfa, Nemeshany, Bodorfa, Ukk, Gógánfa, Dabronc, Zalagyömörő, Hettyefő, Zalaerdőd, Rigács, Zalamegyes, Megyer) képződő szennyvíz súlyos talajszennyezést okoz.

A bányászati tevékenység befejezése után nagy kiterjedésű meddőhányók, bányaterületek maradtak hátra, melyek rekultivációja nem történt meg. Az elhagyott bányagödrök egy részét illegális hulladéklerakóként használják.

2.2. A vizek állapota

A kistérség vízrajzi szerkezetét tekintve a Marcal-patak forrásvidéke. Jelentősebb felszíni vízfolyásai a Marcal, valamint az ebbe torkoló Meleg-víz, Vörös-víz és Kígyós patak. Védett források a Sümegi Kistérségben: Bazsi: Berek-kút, Delelő-kút, Sümegprága: Sarvaly-forrás, Sümeg: Rákóczi-kút, Csánk-kút, Csabrendek: Görösfői-források, Hamuházi-forrás, Csira-kút, Nemeshany: Királykút, Káptalanfa: Dültfa-kút, Szula-kút.

Az elmúlt 30 évben a mélyművelésű bauxitbányászat következtében erőteljesen csökkentették a karsztvízszintet, ezért a kistérségben számos forrás elapadt.

Mezőgazdasági eredetű vízszennyezés forrásai a hígtrágyás állattartó telepek. A keletkező hígtrágyát részben ülepítőkből szikkasztják el, részben pedig a szántóterületekre juttatják. Mindkét módszer veszélyes lehet a rétegvízre. Különösen igaz ez Bazsi, Csabrendek, Gógánfa, Gyepükaján és Sümeg esetében, ahol a felszín szennyezés-érzékeny. A települések szennyeződés érzékenységi besorolása alapján Bazsi fokozottan érzékeny terület, Sümegprága pedig érzékeny terület. A Kistérségben 14 település kiemelten érzékeny terület, 5 pedig különösen érzékeny. A Sümegi Kistérség településeinek szennyeződés érzékenységi besorolását a 19. sz. táblázat tartalmazza. A sümegi kistérségben két szennyvíztisztító telep található, Sümegen és Csabrendeken. 13 településen (Gyepükaján, Káptalanfa, Nemeshany, Bodorfa, Ukk,

Gógánfa, Dabronc, Zalagyömörő, Hetyefő, Zalaerdőd, Rigács, Zalameggyes, Megyer) egyáltalán nincs csatornahálózat kiépítve. A keletkezett szennyvíz rossz állapotban levő derítőaknába kerül, melyek emisszió forrásként súlyos talajszennyezést okoznak, és veszélyeztetik a felszín alatti vizek minőségét.

2.3. A levegő állapota

A térség légszennyezésének elsődleges forrása a közlekedés, azonban ennek mértéke sem nevezhető túlzottnak, hisz nem halad át a területen főforgalmi út. A legjelentősebb forgalmat lebonyolító út a 84-es számú út, mely kis szakaszon érinti Ukk belterületét, valamint Sümegyet, de itt az elkerülő szakaszt megépítették. Problémát jelent azonban, hogy a forgalomban részt vevő gépjárművek száma növekszik. A közlekedés port, kormot, szénhidrogéneket és származékaikat, kén-dioxidot, nitrogén-oxidot, szén-dioxidot és szén-monoxidot juttat a levegőbe. A dízel motorok kipufogógázai nitrogén-oxidokban dúsabbak, az Otto-motorok ólomvegyületeket bocsátanak ki.

Ipari szennyező forrásként a gógánfai Rockwool Hungary Kft. említhető, melynek kibocsátása 3 szennyező anyag tekintetében átlépi a megengedett határértéket.

A háztartások téli tüzeléséből származó légszennyezés a települések alacsony lélekszáma miatt nem jelentős. A térség egyetlen városa, Sümeg esetében kedvező, hogy a lakosság jelentős része áttért a földgáztüzelésre.

2.4. Az élővilág állapota

A terület eredeti vegetációja nagyrészt erdő volt. Ez azonban mára nagyrészt átalakult. Ma csupán három település rendelkezik jelentősebb erdőterülettel. Ezek Káptalanfa, Zalaerdőd és Sümeg. A terület többi településén az erdők aránya alig, vagy nem éri el az országos átlagot. Különösen kedvezőtlen a helyzet a terület É-ÉK-i részén, ahol az erdők alacsony arányával szemben, a 10 AK alatti területek aránya igen magas, ezért itt az erdőterületek arányának növelése különösen indokolható volna. Megemlítendő azonban az is, hogy pont ezeken a településeken a természet-közeli erdők nagysága kisebb a faültetvényekénél.

A hajdani erdőterületek helyén ma nagyrészt legelő és kaszáló területeket találunk, melyek szintén értékes biotópot alkotnak. Sokhelyütt mocsaras, lápos területek kapcsolódnak hozzájuk a nedves területeken, melyek szintén védendő értékes biotópok.

Ezek védelmét lesz hivatott szolgálni az itt kijelölendő, és (remélhetőleg már) a közeljövőben megfelelően kezelendő Érzékeny Természeti Terület is. Ez az újonnan bevezetendő gazdálkodási-támogatási rendszer olyan területeket foglal magába, amelyek védelme speciális gazdálkodási rendszerrel megoldható. A kijelölésre szánt terület nagysága mintegy 6700 ha.

2.5. Természetvédelem

A Sümegi Kistérség védelem alatt álló természeti értékei a Balaton-felvidéki Nemzeti Park illetékességi területéhez tartoznak. A Sümegi Kistérséghez tartozó 21 település bel- és külterülete 8 természetföldrajzi kistáj területébe nyúlik bele különböző mértékben. Ezek a kistajak a következők: Marcal-medence, Kemenesalja, Pápa-Devecseri-sík, Alsó-Zala-völgy, Zalavári-hát, Tátika-csoport, Sümeg-Tapolcai-hát, Devecseri Bakonyalja. Országos jelentőségű védett természeti területek: Darvas-tói lefejtett bauxitlencse TT - Csabrendek-Nagytárkánypuszta, Sümegi Mogyorós-domb TT, Sárosfői-halastavak TT, Uzsai Csaraboserdő TT, Sümegi Fehér-kövek TT-Erdőrezervátum. Helyi jelentőségű védett természeti terület a Sümeg-Nyírlak Szociális Otthon parkja. Az 1996. évi LIII. a természet védelméről szóló törvény erejénél fogva védett valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, földvár, kunhalom, szikes tó. Terület nélküli védelmet élveznek a védett növény és állatfajok. Védett források a Sümegi Kistérségben: Bazsi: Berek-kút, Delelő-kút Sümegprága: Sarvaly-forrás, Sümeg: Rákóczi-kút, Csánk-kút, Csabrendek: Görösfői-források, Hamuházi-forrás, Csira-kút, Nemeshany: Királykút, Káptalanfa: Dültfa-kút, Szula-kút.

Védett földvár: Gyepükaján: Nagykeszi templomrom melletti földvár.

Lápok: Csabrendek, Bodorfa, Szentimrefalva, Ukk, Zalagyömörő kisebb láprétek, mocsárrét foltok. Főbb botanikai értékek: Tavaszi hérics, Fekete kökörtin, Leánykökörtin, Közönséges árvalányhaj, Téltemető, Agárkosbor, Erdei ciklámen, Epergyöngyike, Májvirág, Farkas boroszlán, Nagy ezerjófű, Királyné gyertyája, Erdei holdruta, stb. (több mint 45 védett növényfaj). Főbb zoológiai értékek: Rovarok: Imádkozó sáska, Hangyaleső, Szarvasbogár, Orrszarvúbogár, Gyászscincér, Kis hőscincér, Nagy hőscincér, Bőrfutrinka, Rezes futrinka, Aranyos bábrabló, Lepkék: Nappali pávaszem, Atalanta lepke, Fecskefarkú lepke, Kardoslepke, Kétéltűek: barna varangy, zöld varangy, erdei béka, zöld levelibéka, Hüllők: erdei sikló, vízi sikló, rézsikló, lábatlan gyík, zöld gyík, fűrgye gyík, fali gyík, Madarak: fehér gólya, erdei pinty, tengelic,

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

vörösbegy, fenyőpinty, meggyvágó, zöldike, fekete rigó, sárgarigó, kékcinege, széncinege, erdei fülesbagoly, nagy fakopáncs, héja, karvaly, egerészölyv, Emlősök: keleti sün, borz, nagy pele, mogyorós pele, erdei pele, mókus, vakondok.

Sümeg kistérsége a Balaton-felvidéki Nemzeti Park területével Bazsi és Sümegprága falvak mellett határos. A Sárosfői Halastavak természetvédelmi terület (124 ha), védetté nyilvánítása részben tájképi értéke, részben pedig értékes madárvilága miatt történt. A Sárosfői-halastavakat mesterségesen hozták létre a Kígyós-patak felduzzasztásával. A halastó, mint vizes élőhely, a térség egyetlen nagyobb vízfelülete, ezért sok ritka, védett vízimadár talál magának táplálkozó- és fészkelőhelyet a környék háborítatlan, erdővel borított részén. A terület kiemelkedő természeti értékeit jelentik a fokozottan védett állatok. A halastavak környékének természetközeli erdeiben üde tölgyesek, gyertyános tölgyesek, égeresek vannak.

A Sümegi Mogyorósdomb természetvédelmi terület esetében a védelem célja az egyedülálló földtani értékek, képződmények, ősmaradvány-lelőhelyek megóvása. Sümegtől keletre a 84-es számú főút mellett és a Tapolca-Sümeg közötti területen találjuk a sümegi Mogyorós-domb geológiai és kultúrtörténeti emlékei miatt 1976-ban országos természetvédelmi védettséget kapott területet. A területen mintegy 400 m hosszú kutatóárok húzódik és ennek a feltárásnak különös jelentősége, hogy kb.: 50 millió év tengeraljzati üledékei megszakítás nélkül követhetők nyomon kis területen belül. Hazánkban ez az egyetlen őskori kovakőbánya feltárás és hasonló jellegű régészeti feltárás Európában is csak mintegy ötven van. Az Uzsai Csarabos erdő 116 hektáros területét 1951-ben nyilvánították védetté. Sümeg közigazgatási határán fekszik a védett terület, nevét azonban a legközelebbi szomszédos településről kapta. A Darvas-tói lefejtett bauxitlencse természetvédelmi területet 1971-ben nyilvánították védetté. A 34,4 hektáros terület a Devecser-Sümeg közötti úttól néhány száz méterre fekszik. A bányászat következtében láthatóvá vált a különböző földtörténeti időszakokat szemléltető geológiai keresztmetszet. A terület közigazgatásilag nem tartozik a Sümegi kistérséghez, de elhelyezkedése miatt a térséghez tartozónak tekintjük.

A kistérség helyi jelentőségű természeti területe a Nyírlaki Szociális Otthon kertje, melyben még található néhány példány a kert kialakítását megelőző kocsányos tölgyes vegetációból, valamint a park alapításával egyidős (múlt század eleji) luc-, erdei- és feketefenyő állományból. Itt él az egyik legöregebb magyarországi duglászfenyő is. A 8,3 ha-os védett terület, az egykori Taranyi kastély parkja, ami a Sümeg-Zalaszentgrót közötti úttól kb. 800 m-re fekszik Nyírlakpusztán.

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Sümege és Csabrendek között, a Fehérszklák Erdőrezervátum létrehozása folyamatban van. Az erdőrezervátumoknak két része van: központi elhelyezkedésű magterület, ahol minden emberi beavatkozás tilos, és védőövezet, ahol csak természetközeli erdőgazdálkodás folytatható. Magterülete 45,4 ha, a védőzóna 226,9 ha. A Fehérszklák erdőrezervátum magterületén (fokozottan védett területén) középhegyvidéki bükkös, nedves termőhelyeken gyertyános-kocsánytalan tölgyes található. A védőzónában a védelemre javasolt terület peremterületein pedig már a felszíndomborzat változatos jellege miatt a bükkös, gyertyános állományok mellett melegkedvelő cseres-tölgyes és molyhos tölgyes karsztbokorerdők is előfordulnak. Az elsődleges cél az életközösség hosszú távú fenntartása és teljes háborítatlanságának biztosítása. Emellett másodlagos célként szerepel az irányított turizmus, amelyet információs táblák fognak segíteni.

A sümegi kistérség *nitrátérzékeny területen* lévő települései a 49/2001. Korm.rendelet alapján: Bodorfa, Csabrendek, Dabronc, Gógánfa, Gyepükaján, Hetyefő, Káptalanfa, Megyer, Nemeshany, Rigács, Sümege, Szentimrefalva, Ukk, Veszprémgalsa, Zalaerdőd, Zalagyömörő, Zalameggyes, Zalaszegvár.

Természeti területek érzékenysége

Az érzékeny természeti terület olyan extenzív művelés alatt álló terület, amely a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség fennmaradását, a tájképi és kultúrtörténeti értékek megóvását szolgálja.

Az érzékeny természeti területek három kategóriába sorolhatók:

- Kiemelten fontos érzékeny természeti területek (kiemelkedő természeti, táji és kultúrtörténeti értékek fordulnak elő a területen, amelyek fennmaradása középtávon (5-10 év) is kétséges a természetkímélő gazdálkodás támogatása nélkül)
- Fontos érzékeny természeti területek (országos viszonylatban jelentős természeti, táji és kultúrtörténeti értékek fordulnak elő a területen, amelyek

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

fenmaradása vagy állapotának javítása érdekében a természetkímélő gazdálkodás támogatása szükséges)

- Tervezett érzékeny természeti területek (jelentős az extenzív mezőgazdasági hasznosítású földrészleteken található élőhelyek száma a területen, de a természeti, táji és kultúrtörténeti értékek jelentősége kisebb, illetve olyan területek, ahol az extenzív gazdálkodás ösztönzésével és támogatásával a terület természeti értéke növelhető, a környezet állapota javítható)

A 2/2002. KöM rendelet szerint érzékeny természeti területek a sümegi kistérségben:

Kiemelten fontos érzékeny természeti területek:

- Marcal-medence (A sümegi kistérség 21 települése közül Zalaszegvár tartozik a Marcal-medencéhez.)

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területe.

Fontos érzékeny természeti területek:

- Sümeg – Rigács – Apácatorna – Káptalanfa települések közé eső területek (A sümegi kistérség 21 települése közül ide tartozik – Csabrendek, Gyepükaján, Hosztót, Káptalanfa, Rigács, Sümeg, Szentimrefalva, Ukk, Veszprémgalsa, Zalagyömörő, Zalameggyes.)

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területe.

Natura 2000 természetvédelmi területek

Az Európai Unió Természetvédelmi Területek jelenleg még tervezés alatt vannak.

A Sümegi kistérséget ezek közül három terület érinti.

- Felső-Nyirádi és Meggyes-erdő - Nagy valószínűséggel elfogadják Európai Uniós védett területnek. A terület már részben védett magában foglalná a Sárosfői-halastavak természetvédelmi területet.
- Marcal-medence - Valószínűleg kimarad az Uniós természetvédelmi területek közül, mivel a területen több, ex lege védett láp is található már, ami biztosítja a megfelelő szintű védettséget. Ezen kívül a terület országos jelentőségű területek közül tájvédelmi körzetnek javasolt.
- Uzsai erdő – Nagy valószínűséggel elfogadják Európai Uniós védett területnek.

2.6. Épített környezet

A térség épületeinek nagyobb része családi ház jellegű épület. Tömbházas beépítés főként Sümegen és Csabrendeken van. A lakóházak közül főleg a kis településeken sok a rossz állapotban lévő. Több kistelepülésen a középületek állaga szintén rossz.

Műemlék épület, illetve műemlék jellegű épület legnagyobb számban Sümegen van. Közéjük tartozik a vár, a püspöki palota, a templomok, kúriák, és a belváros további néhány épülete. Az 50 védett épület 70%-a rossz állapotban van. Csabrendeken is található 5 védett kúria, melyek közül kettő rossz állapotú, és a templom is védelem alatt áll. Kiemelendő még a Dabronc külterületéhez tartozó Ötvös pusztai védett épület-együttes mely szintén felújításra vár. Továbbá a térség templomainak egy része szintén védettséget élvez.

2.7. Zaj és rezgésterhelés

A zaj és rezgésterhelés döntő része a közúti közlekedésből származik. Ennek legjelentősebb vonala a 84-es számú főút, mely csak Ukk és Sümeg belterületét érinti, mindkettőt rövid szakaszon. Jelentős forgalom halad még át Csabrendek, Gyepükaján, Káptalanfa és Nemeshány területén, mely települések egyike sem rendelkezik elkerülő szakasszal, így a terhelésük relatíve magas. A hangintenzitás szintje meghaladja a 75 dB-t. A közúti közlekedés mellett számottevő zajforrás a vasúti közlekedés. A hangintenzitás szintje elérheti a 85-90 dB-t. A vasút 4 településen (Sümeg, Ukk, Gógánfa, Dabronc) okoz zajterhelést.

2.8. Hulladékgazdálkodás

A hulladékgazdálkodás célja, hogy minél kevesebb hulladék keletkezzék, az elkerülhetetlenül keletkező hulladék minél nagyobb hányadát hasznosítsák. Megkülönböztetünk termelési, települési (kommunális) és veszélyes hulladékokat. A kommunális hulladékkezelés állapota a területen rendkívül szélsőséges állapotokat tükröz. A térségben nem üzemel engedélyezett hulladéklerakó. A kistérség valamennyi településén megoldott a szilárd hulladék elhelyezése, azonban a nagy távolságra történő hulladékszállítás következtében növekszik az illegális hulladéklerakás mértéke, valamint kiszolgáltatottá teszi a településeket a térségen kívüli szolgáltatóknak. A kistérségben a kommunális hulladék szállítását két cég bonyolítja le, a tapolcai Otto Tapolca Kft. és az ajkai Avar-Ajka Kft. A 21 település közül 4 község (Bodorfa, Gyepükaján, Káptalanfa, Nemeshany) hulladékszállítását az Avar-Ajka Kft. végzi. 17 településen (Sümege, Csabrendek, Bazsi, Sümegprága, Dabronc, Ukk, Gógánfa, Zalagyömörő, Zalaerdőd, Hetyefő, Hosztót, Zalaszegvár, Zalamegyes, Megyer, Rigács, Veszprémgalsa, Szentimrefalva) az Otto Tapolca Kft. szállítja a települési szilárd hulladékot. Az illegális hulladéklerakó telepek száma állandóan változik, növekvő tendenciát mutat. A kistérségben nem történik szervezett szelektív hulladékgyűjtés. A növénytermesztés melléktermékeinek és a háztartási szerves hulladékoknak egy része komposztálásra kerül.

A kistérség 3 településének (Dabronc, Zalaerdőd, Hetyefő) még nincs települési környezetvédelmi rendelete (háztartási hulladék gyűjtéséről, szállításáról; köztisztaságról, közterületekről). 18 település (Sümege, Csabrendek, Bazsi, Sümegprága, Ukk, Gógánfa, Rigács, Zalagyömörő, Hosztót, Megyer, Zalamegyes, Zalaszegvár, Szentimrefalva, Veszprémgalsa, Bodorfa, Káptalanfa, Gyepükaján, Nemeshany) azonban rendelkezik települési környezetvédelmi rendelettel. Települési környezetvédelmi program még nincs a kistérségben, de 3 településen (Ukk, Sümege, Zalaszegvár) már készül.

Jelenleg a térségben nincs engedéllyel rendelkező döngkút. Az állati tetemeket a települések egy részében (ahol erre igény van a volumen miatt) döngkonténerekben tárolják, majd Győrbe, az ATEV Fehérjefeldolgozó Rt.-hez szállítják. A hulladéknak a megrendelő telephelyén történő elkülönített gyűjtéséhez, tárolásához, elszállításához

szükséges 550 l-es vagy 240 l-es konténerekről a szolgáltató gondoskodik. A keletkező állati hulladékok végleges ártalmatlanítása komposztálás útján történik. A térségben kihelyezett dögműhelyek száma 4. Gógánfán, a Molnár és Molnár Kereskedelmi Bt. vágóhidján 2 konténer került elhelyezésre. A dabronci Dab-Pig Kft. sertéstelepén 1, és Sümegen is 1 dögműhely található. Zalaerdődön, az Erdődi Farmer Bt. sertéstelepén hullakamra van. Eseti bejelentés történik a gógánfai és a jánosmajori, valamint a rigácsi Kröpfel és Társa Kft. szarvasmarha telepén. Veszélyes hulladék keletkezik továbbá a szigetelőanyagokat gyártó gógánfai Rockwool Hungary Kft.-nél, a zalagyömörői Total Benzinkútnál, a Petroil 98 Kft.-nél, a sümegprágai Kalla Kft. juhászatánál, és a szentimrefalvai Sága Foods Rt. pulykanevelőjében.

3. Összehasonlítás és viszonyítás – a kistérség a megyében és a régióban

A Sümegi Kistérség a Közép-dunántúli Régióban, azon belül Veszprém megyében helyezkedik el. Belső perifériás elhelyezkedésű, hátrányos helyzetű, stagnáló szintű kistérség, megyei és regionális szinten is a legkevesebb lakosságszámú térség, a megyében a legkisebb népsűrűséggel.

A munkanélküliek aránya megyei szinten évek óta itt a legmagasabb, regionális szinten az enyingi és a sárbogárdi kistérség adataihoz hasonló.

Az infrastruktúrát tekintve leginkább a szennyvízcsatorna hálózat terén van lemaradás, de a 25/2002. (II.27.) Korm.rendelet értelmében, amely 2015-ig határozza meg a nemzeti települési szennyvízelvezetési és -tisztítási megvalósítási programot, Káptalanfa és Gyepükaján kivételével sajnos nem szerepelnek a térség települései.

A jövedelmi viszonyok az általános térségi gazdasági helyzetet tükrözve szintén a legkedvezőtlenebbek. Az egy lakosra jutó SZJA a megyeinek alig több mint fele 57%-a, amely már következtetni enged a vállalkozói tőkehiányra is.

A vállalkozások többségének piaci helyzete gyenge. Arányában meghatározóak a munkaerőt nem foglalkoztató egyéni vállalkozások.

Az ezer lakosra jutó vállalkozások száma szintén a térségben a legkedvezőtlenebb, jóval a megyei átlag alatt mozog.

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

A térségnek mindössze 5,4%-a felsőfokú végzettségű, amely a megyei átlagnak csaknem a fele.

Tovább elemezhetnénk a statisztikai mutatókat, de sajnos nem kapnánk kedvezőbb képet a térség gazdasági-társadalmi állapotáról.

Erőssége azonban a térségnek és egyben lehetőség a külső piaci helyzetet tekintve épp a gazdasági potenciál kihasználatlansága.

Erős térségi marketingmunkával, szakmai programokkal kell kihasználni a térség megyén és régió belüli lehetőségeit.

4.Érintettek elemzése

Érintett csoport	Milyen módon érintett a problémák által? Mely problémák érintik elsősorban?	Az érintett csoport készsége/motivációja a problémákkal való foglalkozásra	Az érintett csoport viszonya más érintettekhez (pl. partnerség, együttműködés, konfliktusok)	Az érintett csoport fő céljai	A program pozitív hatásai az érintett csoportra	A program negatív hatásai az érintett csoportra	Mit tehetünk a konfliktusok mérséklése, valamint az érintett csoportok pozitív hozzáállásának kialakítása/erősítése érdekében
Mezőgazdasági termelők	Gazdaság meghatározó szereplői . Földek alacsony termőképessége . Alacsony termelékenység . Tőkehiány . Banki finanszírozás hiányos, kisgazdákat nem tudja támogatni . Infrastrukturális hiányosságok	Motiváció: Életszínvonal emelése	Együttműködés inkább lakossági szinten jellemző, mivel termékeket a helyi piacon is értékesíteni tudják Önkormányzati szinten szakmai együttműködés a területfejlesztési társulással	Életszínvonal emelése Termelékenység növelése Természeti környezet értékeinek megőrzése	Életszínvonal emelkedése Korszerű technológiával való termelés Folyamatos szakmai informálódás	Piaci verseny növekedése	Folyamatos tájékoztatás, gazdasági oktatások, marketing modulokkal, programokba való bevonás
Kézművesek	Kultúra- és hagyományápolás, vidék értékeinek megőrzése . Alacsony termelékenység . Piaci értékesíthetőség alacsony árakon	Motiváció: Életszínvonal emelése, kézműves tevékenységek bemutatása	Többnyire mezőgazdaság szereplői is Idegenforgalmi vállalkozókkal kapcsolatok kiépítése szükséges, mivel keresleti tényező	Eladott minőségi kézműves termékek számának növelése A vidék egyedi értékeinek megőrzése	Életszínvonal emelkedése Eladott termékekből származó bevétel növekedése Egyedi térségi kézműves termékek előállítás Idegenforgalomban való aktívabb részvétel	Piaci verseny növekedése	Térségi egyedi termékek fejlesztésének elősegítése, folyamatos termékfejlesztés, gazdasági és kézműves oktatások, tájékoztatás , programokba való bevonás
Ipar	Gazdaság meghatározó szereplője . Szakképzett munkaerő hiánya . Ipari infrastruktúra hiányos . Kevés ipari terület . Kevés az ipari befektető a térségben	Motiváció: Nyereség növelése Piac megtartása	Az érintett beszállítókkal, kereskedelem résztvevőivel együttműködés	Termelékenység növelése Szakképzett munkaerő alkalmazása	További fejlődés elősegítése a térségi infrastruktúra fejlesztése, a gazdaságfejlesztési tevékenység által	Piaci verseny növekedése	Ipari programok előkészítésébe való bevonás, térségfejlesztési elképzelésekről való folyamatos tájékoztatás

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Érintett csoport	Milyen módon érintett a problémák által? Mely problémák érintik elsősorban?	Az érintett csoport készsége/motivációja a problémákkal való foglalkozásra	Az érintett csoport viszonya más érintettekhez (pl. partnerség, együttműködés, konfliktusok)	Az érintett csoport fő céljai	A program pozitív hatásai az érintett csoportra	A program negatív hatásai az érintett csoportra	Mit tehetünk a konfliktusok mérséklése, valamint az érintett csoportok pozitív hozzáállásának kialakítása/erősítése érdekében
Kereskedelem	Gazdaság meghatározó szereplője . Szakképzett munkaerő hiánya . Kereslet hiánya	Nyeresség növelése Vásárlók megtartása	Kapcsolatokat beszállítói szinten építenek, illetve a lakossággal, mint potenciális és meglévő vásárlóerővel	Nyeresség növelése Vásárlók megtartása	Bevételek növekedése Lakossági vásárlóerő növekedése	Piaci verseny növekedése	Kereskedelmi hálózat kialakításának ösztönzése Folyamatos tájékoztatás, tanácsadás, képzések szervezése
Idegenforgalom, szolgáltatás	Gazdaság meghatározó szereplője . Turisztikai vonzerő kihasználatlansága . Kevés turista . Kis költéshányad . Kevés eltöltött éjszaka . Rendezvények hiánya	Nyeresség növelése Turisták vonzása	Kapcsolat beszállító szinten, Sajnos nincs partneri kapcsolat a szektoron belül A konfliktus helyzetet épp a versenyhelyzet teremti	Turisták számának emelkedése Költéshányad, eltöltött éjszakák számának emelkedése	Idegenforgalmi bevételek növekedése Turisztikai vonzerő növekedése Több célcsoportot célzó turisztikai termékcsoomag kialakítása	Térségen belüli versenyhelyzet erősödése, esetlegesen további konfliktus-helyzetek	Folyamatos tájékoztatás, képzések, közösségi fórumok, közös marketing- és rendezvényszervező fórumok szervezésének ösztönzése, segítése
Civilek	A lakosság tevékeny érdekképviselője . életminőség javítása . lakossági érdekek érvényesítése	Saját településük, környezetük életminőségének javítása	Együttműködők hivatali szervekkel, más civilekkel, lakossággal	Lakossági érdekképviselőt adott témákban Életminőség növelése	Partnerségi kapcsolatok Adott érdekképviselői területeken további fejlesztések		Folyamatos tájékoztatás, munkájuk segítése
Lakosság	A gazdaság alapegysége . legyen megfelelő munkahely . lakhatási lehetőség, körülmény és lakókörnyezet minősége . életminőség rosszabb, mint a környező térségekben	Kritikus kezdeményező, illetve együttműködő a térség minden érintett csoportjával Motiváció: Életminőség növekedése	Sajnos nincs együttműködés, pesszimista felfogás az eddigi életkörülményekből adódóan, szemléletváltásra lenne szükség	Életminőség növelése: Munkalehetőség Munkabér növekedése Otthon és lakókörnyezet komfortosabbá tétele	Több, magasabb munkabért nyújtó álláslehetőség Képzések Magasabb életszínvonal Dinamikus térség- és településfejlődés	Fokozott piaccgazdasági verseny, stressz	Tájékoztatás, felnőttképzés, program-, rendezvény-, és szabadidő-szervezés

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Érintett csoport	Milyen módon érintett a problémák által? Mely problémák érintik elsősorban?	Az érintett csoport készsége/motivációja a problémákkal való foglalkozásra	Az érintett csoport viszonya más érintettekhez (pl. partnerség, együttműködés, konfliktusok)	Az érintett csoport fő céljai	A program pozitív hatásai az érintett csoportra	A program negatív hatásai az érintett csoportra	Mit tehetünk a konfliktusok mérséklése, valamint az érintett csoportok pozitív hozzáállásának kialakítása/erősítése érdekében
Önkormányzat	Közigazgatási egység . települési vonzerő kicsi . munkalehetőség kevés . gazdasági szerkezet nem megfelelően jövedelmez . infrastruktúra	Vonzó társadalmi-gazdasági, természeti lakókörnyezet, vállalkozói környezet megteremtése	Legnagyobb együttműködés és partnerség a lakossággal, vállalkozókkal és a gazdaság más szereplőivel Egyben képviselői szinten függőségi viszony is	Helyben lakók és letelepedők szükségleteinek települési szintű kielégítése Vonzó vállalkozói környezet megteremtése Folyamatos térség- és település-fejlesztés	Betelepedések ösztönzése Lakosság megtartóerő növelése Lakókörnyezet fejlesztése Vállalkozások térségbe való letelepedése		Kompetencia növelése Gazdasági szemlélet erősítése Térségmarketing szemlélet erősítése
Megye, mint a gazdaság adott szintje	Azonos területi egység . gazdasági elmaradottság . munkanélküliség . gazdasági szerkezetváltás . közművelődés, iskolázottság . megyei infrastruktúra	Általános gazdasági-társadalmi-szociális fejlettség megyén belül	Partneri együttműködés, szakmai és erkölcsi segítségnyújtás	A megyén belüli területi különbségek kiegyensúlyozása Térségi gazdasági potenciál kihasználásának elősegítése Térségi vonzerő fejlesztése	Területi különbségek csökkenése Térségi gazdasági potenciál növelése, vonzerő-növekedés Vállalkozók beköltözése, fokozott gazdasági fejlődés	Más megyei területekről való elköltözés	Rendszeres szakmai megbeszélések, fórumok
Régió, mint a nemzeti gazdaság adott szintje	Azonos területi egység . gazdasági elmaradottság . munkanélküliség . gazdasági szerkezetváltás . közművelődés, iskolázottság . regionális infrastruktúra . belső-perifériális elhelyezkedés	Általános gazdasági-társadalmi-szociális fejlettség régióon belül	Partneri együttműködés, szakmai és erkölcsi segítségnyújtás	A régióon belüli területi különbségek kiegyensúlyozása Térségi gazdasági potenciál kihasználásának elősegítése Térségi és regionális vonzerő fejlesztése	Területi különbségek csökkenése Térségi gazdasági potenciál növelése, vonzerő-növekedés Vállalkozók beköltözése, fokozott gazdasági fejlődés Regionális gazdasági különbségek csökkenése	Más régióon belüli területekről való elköltözés	Rendszeres szakmai megbeszélések, fórumok

5.A térség stratégiai elemzése

5.1. SWOT analízis

Belső tényezők:

Erősségek

- Kistérségi szinten összegyűjtött jelentős épített és természeti örökségek, idegenforgalmi termékcsomag fejlesztése
- Térségi szinten jelentős ipari területeknek megfelelő önkormányzati területek
- Meglévő termáladottságok több településen
- Kialakult és betelepülő ipari terület Sümegen
- Megerősödött ipari terület Gógánfán
- Sümeg a Balaton-felvidék kapuja – történelmi hagyományokkal rendelkező térségi központ, gazdag építészeti örökség
- Sümegi vár (vármúzeum, várpince, váristálló) mint fő turisztikai vonzerő
- Aktív civil szervezetek, alakuló térségi közalapítvány
- Dinamikusan fejlődő borkultúra
- Konfekcióipari hagyományok
- Térségi hagyományokkal rendelkező kismesterségek (Nemeshanyi csipke, kékfestő, fazekas, szövés, kosárfonás, fafaragás)
- Meglévő turisztikai és kulturális hagyományok
- A Balatoni üdülőkörzet háttérterülete
- Potenciál és hajlandóság a turisztikai termékcsomag összeállítására: falusi turizmus, zöld turizmus, kastélyturizmus a már meglévő sümegi programokkal
- A Kéktúra-útvonal átmegy a térségen
- Élő testvérvárosi kapcsolatok
- Sok legelő – potenciál a legelőre alapozott szarvasmarha és juh ágazat fejlesztésére
- Megerősödött térségi középiskolai oktatási intézmény

Gyengeségek

- Alacsony jövedelmek, kis tőkeerő
- Regisztrált munkanélküliek aránya legnagyobb a megyében
- Fejletlen bankrendszer (kedvezőtlen hitelfelvételi lehetőségek, bank nem fogadja el az állami garanciavállalást 100%-ban, takarékszövetkezetnek túl kicsi a hitelkerete)
- Nincs munkahely, + kvalifikált munkahely
- Kevés jól működő mezőgazdasági vállalkozás
- Mezőgazdasági alapanyagok helyi feldolgozásának hiánya
- Magas az elöregedő népesség térségen belüli aránya
- Sok a szakképzetlen munkaerő
- Több területen gyenge földminőség
- Perifériás elhelyezkedés (megyeszékhelytől való nagy távolság, gyorsforgalmú úttól való nagy távolság)
- Környezetkárosító magatartás, illegális személtlerakás
- Nincs értelmiségmegtartó képesség, fiatalok elvándorlása

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

- A kulturális háttér-infrastruktúra (gimnázium, kultúrház, mozi stb.) kihasználatlan
- Elenyésző mezőgazdasági integráció
- A turizmus Sümegre koncentrálódik, nem javítva a térség falvainak helyzetét
- Nincs egységes turisztikai imázs, minőségellenőrzési rendszer, információszolgáltatás, marketing
- Nem kellőképpen megbecsült szőlőterületek, tájfajták (pl. Zenit)
- Pályázati kedv elvesztése a sikertelenségből adódóan
- Nincs kellően kiépített speciális turisztikai útvonal (térségi túraútvonal, kerékpár-, lovaglót)
- Elmaradott mezőgazdasági infrastruktúra
- Információáramlás kicsi
- Egészségügyi ellátás nem megfelelő
- Évtizedek során kialakult sajátos szemléletmód (zárkózottság, lassú, bonyodalmas döntéshozó képesség, dinamikátlan, piaci helyzetváltozáshoz nehezen alkalmazkodó vállalkozói szemlélet)

Külső tényezők:

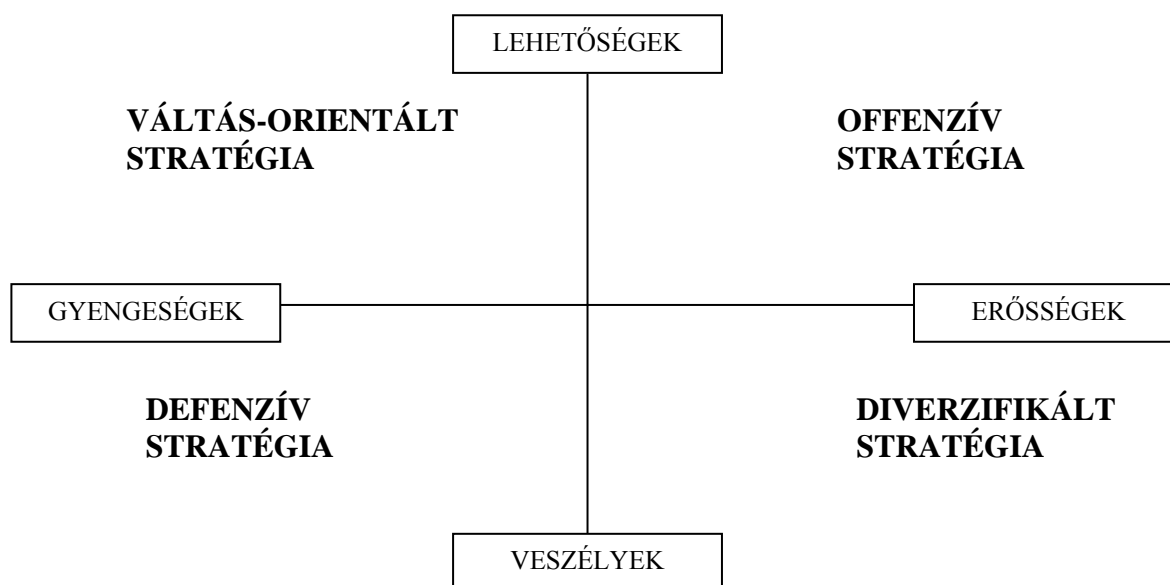
Lehetőségek

- A Sümegen kiépült ipari terület iparteremtő képessége erősödik a betelepülők által
- Növekvő kereslet a célcsoportokra bontott idegenforgalmi termékcsomagra
- Önkormányzati részvétellel befektetés szervező társaság alakítása
- Alternatív mezőgazdasági termékek iránti növekvő kereslet
- A zonális agrárkörnyezeti programok keretében megnyíló támogatások (talaj-, élővilág- és vízvédelem)
- A minősített tájtermékek, kézműipari termékek iránti növekvő kereslet
- EU-s pénzek felhasználása
- Gazdasági-társadalmi-szociális partnerkapcsolatok kiépítése
- A Balaton közelségének kihasználása
- Információs hálózat kiépítése önkormányzatok, vállalkozók, civilek és a gazdaság egyéb szervei között
- Erősödő tudáspotenciál kihasználása
- Piaccgazdasági, marketingszemléletű gondolkodás (térség- és településmarketing)

Veszélyek

- A befektető tőke a jobb infrastrukturális ellátottságú térségekbe áramlik
- Az ország nagyobb városainak gazdasági, társadalmi, kulturális és szociális vonzása elszívja az értelmiséget, a szakképzett munkaerőt
- A szemléletmód hosszú távon változtatható tényező
- Valós összefogás nélkül elmarad a térségi gazdaságfejlesztési programok megvalósítása
- A Balatonon fennmarad a turizmus szezonálisága
- Osztatlan közös birtokszerkezet nehezíti a fejlesztések megvalósítását

A két-két külső illetve belső tényező megfeleltetésével különféle stratégiák körvonalazódnak az alábbi diagramm szerint:

A lehetőségekkel párosuló erősségek *offenzív* stratégiát sugallnak, a gyengeségek miatt kihasználatlan lehetőségek *váltás-orientált* stratégiát tesznek szükségessé, veszélyes külső környezet mellett meglévő erősségek *diverzifikált* stratégiát, míg a gyengeségekkel találkozó veszélyhelyzetek *defenzív* stratégiát vonzanak.

1. Offenzív stratégiát támogató helyzetek

lehetőségek	erősségek
A Sümegen kiépült ipari terület iparteremtő képessége erősödik a betelepülők által	<ul style="list-style-type: none"> • Térségi szinten jelentős ipari területeknek megfelelő önkormányzati területek • Megerősödött ipari terület Gógánfán • Konfekcióipari hagyományok • Megerősödött térségi középiskolai oktatási intézmény
Növekvő kereslet a célcsoportokra bontott idegenforgalmi termékcsomagra	<ul style="list-style-type: none"> • Kistérségi szinten összegyűjtött, jelentős épített és természeti örökségek, idegenforgalmi termékcsomag fejlesztése • Sümeg a Balaton-felvidék kapuja – történelmi hagyományokkal rendelkező térségi központ, gazdag építészeti örökség • Sümegi vár (vármúzeum, várpince, váristálló), mint fő turisztikai vonzerő • Dinamikusan fejlődő borkultúra • Térségi hagyományokkal rendelkező kismesterségek (nemesanyai csipke, kékfestő, fazekas, szövés,

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

	<p>kosárfonás, fafaragás)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meglévő turisztikai és kulturális hagyományok • A balatoni üdülőkörzet háttérterülete • Potenciál és hajlandóság a turizmus termékcsomag összeállítására: falusi turizmus, zöld turizmus, kastélyturizmus • A Kéktúra-útvonal átmegy a térségen • Megerősödött térségi középiskolai oktatás, idegenforgalmi szakképzések (falusi turisztikai is)
A zonális agrárkörnyezeti programok keretében megnyíló támogatások (talaj-, élővilág- és vízvédelem)	<ul style="list-style-type: none"> • Sok legelő – potenciál a legelőre alapozott szarvasmarha és juh ágazat fejlesztésére
Erősödő tudáspotenciál kihasználása	<ul style="list-style-type: none"> • Megerősödött térségi középiskolai oktatási intézmény

2. Váltás-orientált stratégiát támogató helyzetek

lehetőségek	gyengeségek
Piacgazdasági, marketingszemléletű gondolkodás (térség-, településmarketing)	<ul style="list-style-type: none"> • Kevés jól működő mezőgazdasági vállalkozás • Mezőgazdasági alapanyagok helyi feldolgozásának hiánya • Perifériás elhelyezkedés (megyeszékhelytől való nagy távolság, gyorsforgalmi úttól való távolság)
Alternatív mezőgazdasági termékek iránti növekvő kereslet	<ul style="list-style-type: none"> • Kevés jól működő mezőgazdasági vállalkozás • Több területen gyenge földminőség • Környezetkárosító magatartás • Elenyésző mezőgazdasági integráció
A minősített tájtermékek iránti növekvő kereslet	<ul style="list-style-type: none"> • Mezőgazdasági alapanyagok helyi feldolgozásának hiánya • Nem kellőképpen megbecsült szőlőterületek, tájfajták (pl. Zenit)
Növekvő kereslet a célcsoportokra bontott idegenforgalmi termékcsomagra	<ul style="list-style-type: none"> • A kulturális háttérinfrastruktúra (gimnázium, kultúrház, mozi stb.) kihasználatlan • A turizmus Sümegre koncentrálódik, nem javítva a térség falvainak helyzetét • Nincs egységes turisztikai imázs, minőségellenőrzési rendszer, információ-szolgáltatás, marketing • Nem kellőképpen megbecsült szőlőterületek, tájfajták (pl. Zenit) • Nincs kellően kiépített speciális turisztikai úthálózat (térségi túraútvonal, kerékpár-, lovaglót)
A zonális agrárkörnyezeti programok keretében megnyíló támogatások (talaj-, élővilág- és vízvédelem)	<ul style="list-style-type: none"> • Nagyobb területen gyenge földminőség • Környezetkárosító magatartás, illegális személtlerakás
EU-s pénzek felhasználása	<ul style="list-style-type: none"> • Elmaradott mezőgazdasági infrastruktúra • Pályázati kedv elvesztése a sikertelenségből adódóan • Információáramlás kicsi

3. Diverzifikált stratégiát támogató helyzetek

veszélyek	erősségek
A befektető tőke a jobb infrastrukturális ellátottságú térségekbe áramlik	<ul style="list-style-type: none"> • Térség szinten jelentős ipari területnek megfelelő önkormányzati területek • Kialakult és betelepülő ipari terület Sümegen • Megerősödött ipari terület Gógánfán
A Balatonon fennmarad a turizmus szezonalitása	<ul style="list-style-type: none"> • Potenciál és hajlandóság a turisztikai termékcsomag összeállítására: falusi turizmus, zöld turizmus, kastélyturizmus a már meglévő sümegi programokkal • Meglévő turisztikai és kulturális hagyományok • Kéktúra útvonal átmegy a térségen • Sümeg a Balaton-felvidék kapuja – történelmi hagyományokkal rendelkező térségi központ, gazdag építészeti örökség
Az ország nagyobb városainak gazdasági, társadalmi, kulturális és szociális vonzása elszívja az értelmiséget	<ul style="list-style-type: none"> • Aktív civil szervezetek, alakuló térségi közalapítvány • Meglévő turisztikai és kulturális hagyományok • Megerősödött térségi középiskolai oktatási intézmény • Élő testvérvárosi kapcsolatok

4. Defenzív stratégiát támogató helyzetek:

veszélyek	gyengeségek
A befektető tőke a jobb infrastrukturális ellátottságú térségekbe áramlik	<ul style="list-style-type: none"> • Alacsony jövedelmek, kis tőkeerő • Fejletlen bankrendszer (kedvezőtlen hitelfelvételi lehetőségek, banki garancia, takarékszövetkezeti hitelkeret) • Sok a szakképzetlen munkaerő • Perifériás elhelyezkedés • Évtizedek során kialakult sajátos szemléletmód (...)
A Balatonon fennmarad a turizmus szezonalitása	<ul style="list-style-type: none"> • Nincs egységes turisztikai imázs, minőségellenőrzési rendszer, információ-szolgáltatás, marketing • A turizmus Sümegre koncentrálódik, nem javítva a térség falvainak helyzetét • Nincs kellően kiépített speciális turisztikai útvonal
Az ország nagyobb városainak gazdasági, társadalmi, kulturális és szociális vonzása elszívja az értelmiséget, a szakképzett munkaerőt	<ul style="list-style-type: none"> • Regisztrált munkanélküliek aránya legnagyobb a megyében • Alacsony jövedelmek, kis tőkeerő • Magas az előregedő népesség térségen belüli aránya • Egészségügyi ellátás nem megfelelő • Nincs értelmiségmegtartó képessége, fiatalok elvándorlása

Az elemzésből kiolvasható, hogy a kistérség jelenlegi adottságaiból következő különféle helyzetek milyen stratégiai megközelítést igényelnek.

A térség jelentős potenciálján alapuló *célcsoport orientált idegenforgalmi termékcsomag* – a növekvő lehetőségekkel összhangban – *offenzív stratégiát* feltételez. Ugyanakkor a

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

turisztikai potenciál jelentős elemei kihasználatlanok a lehetőségekhez képest, ezek esetében *váltás-orientált* megközelítést kell alkalmazni, vagyis felismerve a lehetőséget, mielőbb meg kell szüntetni a térség ilyen irányú gyengeségeit.

Az alternatív mezőgazdasági termékek iránti növekvő kereslet jelentős lehetőség, ugyanakkor gyengeségekkel, hiányosságokkal találkozik. Itt mutatkozik a legnagyobb szükség *váltás-orientált* stratégiára, hiszen a lehetőséghez csak gyengeségeket tudunk rendelni (míg például a diverzifikált turizmus esetében erősségeket és gyengeségeket egyaránt találtunk). *A zonális agrárkörnyezeti programok* keretében megnyíló támogatásokkal együtt ez a lehetőség kínál kiutat a kistérség mezőgazdasága számára.

Az ország nagyobb városainak gazdasági, társadalmi, kulturális és szociális vonzásának értelmiséget elhódító hatásának megakadályozása diverzifikált stratégiát kíván, hiszen a veszély nagy, és bár vannak ilyen jellegű erősségei a térségnek, a biztos sikert diverz, több lábbon álló stratégia nyújthatja.

Az uniós csatlakozást követő változások veszélybe sodorhatják a megváltozott gazdasági környezetbe kerülő kis- és középvállalkozásokat, a befektető tőke a jobb infrastrukturális ellátottságú térségekbe áramolhat. Az elemzésből kiderül, hogy a térség vállalkozásai gyengék és nincs megfelelő információáramlás, kicsi a tőkeerő, fejletlen a bankrendszer ugyanakkor a csatlakozás időpontja már nincs messze, ami jól átgondolt *defenzív stratégiát* igényel.

A kistérség lehetőségeit és a veszélyeket, az ezekhez tartozó helyzeteket és az ebből következő stratégiákat az alábbi táblázat foglalja össze:

A kistérség lehetőségeinek elemzése

lehetőségek	helyzetek	stratégia
<i>Növekvő kereslet a célcsoport orientált idegenforgalmi termékre</i>	<p>erősségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kistérségi szinten összegyűjtött, jelentős épített és természeti örökségek, idegenforgalmi termékcsomag fejlesztése • Sümeg a Balaton-felvidék kapuja – történelmi hagyományokkal rendelkező térségi központ, gazdag építészeti örökség • Sümegi vár (vármúzeum, várpince, váristálló), mint fő turisztikai vonzerő • Dinamikusan fejlődő borkultúra • Térségi hagyományokkal rendelkező kismesterségek (nemeshanyi csipke, kékfestő, fazekas, szövés, kosárfonás, fafaragás) • Meglévő turisztikai és kulturális hagyományok • A balatoni üdülőkörzet háttérterülete • Potenciál és hajlandóság a turizmus termékcsomag összeállítására: falusi turizmus, zöld turizmus, kastélyturizmus • A Kéktúra-útvonal átmegy a térségen • Megerősödött térségi középiskolai oktatás, idegenforgalmi szakképzések (falusi turisztikai is) <p>gyengeségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • A kulturális háttérinfrastruktúra (gimnázium, kultúrház, mozi stb.) kihasználatlan • A turizmus Sümegre koncentrálódik, nem javítva a térség falvainak helyzetét • Nincs egységes turisztikai imázs, minőségellenőrzési rendszer, információ-szolgáltatás, marketing • Nem kellőképpen megbecsült szőlőterületek, tájfajták (pl. Zenit) • Nincs kellően kiépített speciális turisztikai úthálózat (térségi túraútvonal, kerékpár-, lovaglóút) 	<p>OFF</p> <p>VÁLT</p>
<i>Alternatív mezőgazdasági termékek iránti növekvő kereslet</i>	<p>gyengeségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kevés jól működő mezőgazdasági vállalkozás • Több területen gyenge földminőség • Környezetkárosító magatartás • Elenyésző mezőgazdasági integráció 	VÁLT
<i>A zonális agrárkörnyezeti programok keretében megnyíló támogatások (talaj-, élővilág- és vízvédelem)</i>	<p>erősségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • sok legelő – potenciál a legelőre alapozott szarvasmarha és juh ágazat fejlesztésére <p>gyengeségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nagyobb területen gyenge földminőség • Környezetkárosító magatartás, illegális személtlerakás 	<p>OFF</p> <p>VÁLT</p>
<i>A Sümegen kiépült ipari terület ipartelepítő képessége erősödik a betelepülők által</i>	<p>erősségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Térségi szinten jelentős ipari területeknek megfelelő önkormányzati területek • Megerősödött ipari területek Gógánfán • Konfekcióipari hagyományok • Megerősödött térségi középiskolai oktatási intézmény 	OFF
<i>A minősített tájtermékek iránti növekvő kereslet</i>	<p>gyengeségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mezőgazdasági alapanyagok helyi feldolgozásának hiánya • Nem kellőképpen megbecsült szőlőterületek, tájfajták (pl. Zenit) 	VÁLT
<i>EU-s pénzek felhasználása</i>	<p>gyengeségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elmaradott mezőgazdasági infrastruktúra • Pályázati kedv elvesztése a sikertelenségből adódóan • Információáramlás kicsi 	VÁLT

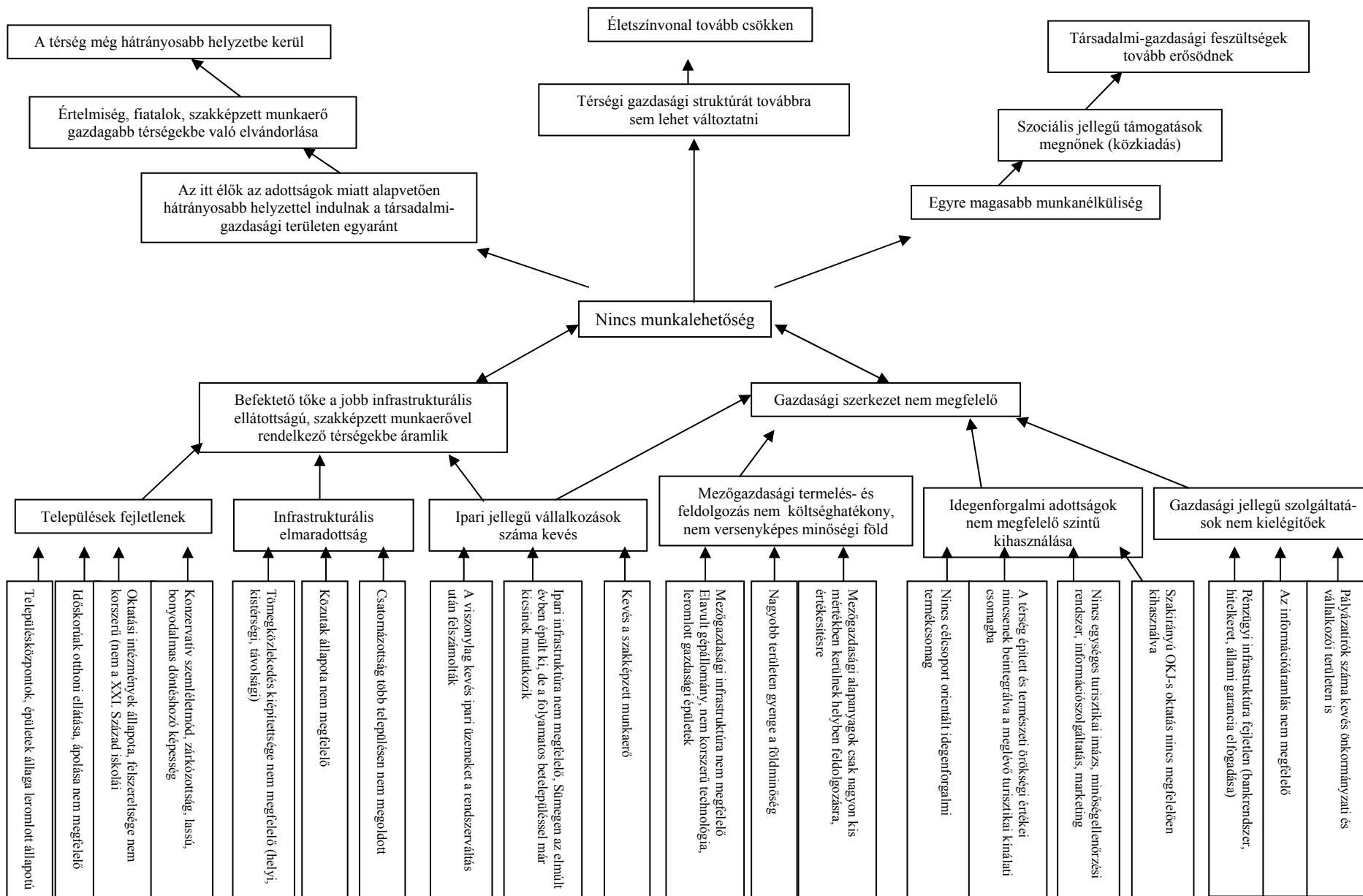
A kistérség veszélyhelyzeteinek elemzése

veszélyek	helyzetek	stratégia
<i>A befektető tőke a jobb infrastrukturális ellátottságú térségekbe áramlik</i>	<p>gyengeségek</p> <ul style="list-style-type: none"> Alacsony jövedelmek, kis tőkeerő Fejletlen bankrendszer (kedvezőtlen hitelfelvételi lehetőségek, banki garancia, takarékszövetkezeti hitelkeret) Sok szakképzetlen munkaerő Perifériás elhelyezkedés Évtizedek során kialakult sajátos szemléletmód (...) <p>erősségek</p> <ul style="list-style-type: none"> Térség szinten jelentős ipari területnek megfelelő önkormányzati területek Kialakult és betelepülő ipari terület Sümegen Megerősödött ipari terület Gógánfán 	<p>DEF</p> <p>DIV</p>
<i>Balatonon fennmarad a turizmus szezonálisága</i>	<p>erősségek</p> <ul style="list-style-type: none"> Potenciál és hajlandóság a turisztikai termékcsomag összeállítására: falusi turizmus, zöld turizmus, kastélyturizmus a már meglévő sümegi programokkal Meglévő turisztikai és kulturális hagyományok Kéktúra útvonal átmegy a térségen Sümeg a Balaton-felvidék kapuja – történelmi hagyományokkal rendelkező térségi központ, gazdag építészeti örökség <p>gyengeségek</p> <ul style="list-style-type: none"> Nincs egységes turisztikai imázs, minőségellenőrzési rendszer, információ-szolgáltatás, marketing A turizmus Sümegre koncentrálódik, nem javítva a térség falvainak helyzetét Nincs kellően kiépített speciális turisztikai útvonal 	<p>DIV</p> <p>DEF</p>
<i>Az ország nagyobb városainak gazdasági, társadalmi, kulturális és szociális vonzása elszívja az értelmiséget, a szakképzett munkaerőt</i>	<p>erősségek</p> <ul style="list-style-type: none"> Aktív civil szervezetek, alakuló térségi közalapítvány Meglévő turisztikai és kulturális hagyományok Megerősödött térségi középiskolai oktatási intézmény Élő testvérvárosi kapcsolatok <p>gyengeségek</p> <ul style="list-style-type: none"> Regisztrált munkanélküliek aránya legnagyobb a megyében Alacsony jövedelmek, kis tőkeerő Magas az előregedő népesség térségen belüli aránya Egészségügyi ellátás nem megfelelő Nincs értelmiségmegtartó képessége, fiatalok elvándorlása 	<p>DIV</p> <p>DEF</p>

5.2. Problémafa és célfa

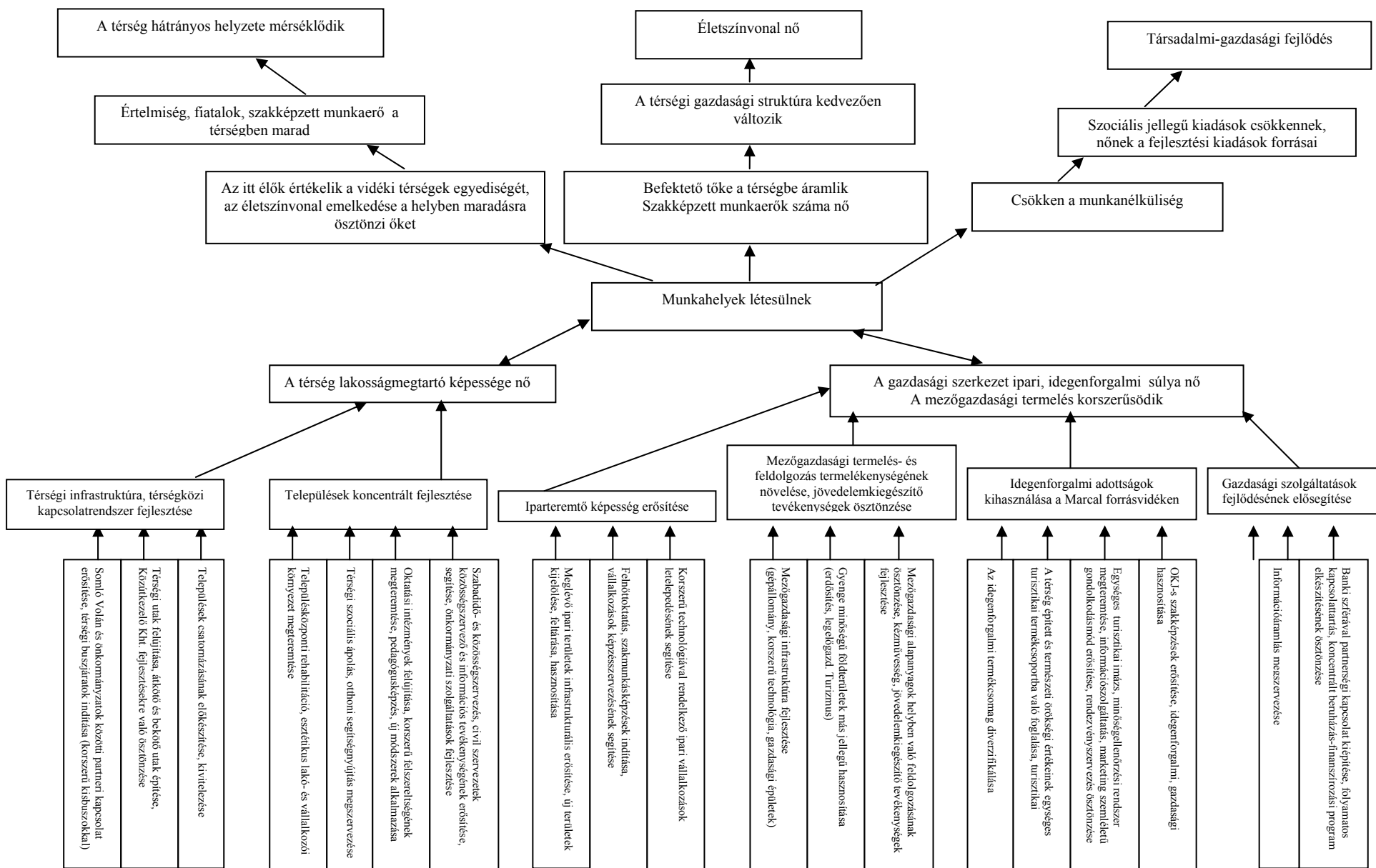
A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Problémafa – Sümegi Kistérség

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Célfa – Sümegi Kistérség

6. Tervezési környezet

Az elmúlt 3 évben megvalósított vidékfejlesztési jellegű fejlesztések, programok a kistérségben a vidékfejlesztés területén

Sajnos az elmúlt három évben térségi szinten egy-két vidékfejlesztési jellegű program, illetve beruházás valósult meg.

Ezeket a következő táblázatban foglaltuk össze:

Település	Téma	Támogatás Ft
Sümegi Kistérség	Kalandozás a Közép-dunántúli Régióban Turisztikai kiadvány, amely bemutatja a térség turisztikai kínálatát	3.800.000,-
Sümegi Kistérség	Tájértékelés a Sümegi Kistérségben Természeti és épített örökségi leltár	3.600.000,-
Ukk	Szalay kúria tetőfelújítása	12.428.000,-
Sümege	Tojástermelés megvalósítása használaton kívüli épületben	4.125.000,-
Sümegeprága	Üzleti terv elkészítése információs csomópont-hoz	1.900.000,-
Sümege	Növényvédelmi előrejelző rendszer	396.000,-

A térségben agrárgazdasági területen több gépparkfelújítási beruházás volt, amely az FVM támogatásával valósult meg, ezekről azonban összegyűjtött adatok nincsenek.

A Sümegi kistérség
agrárstruktúra- és vidékfejlesztési
programja

STRATÉGIAI PROGRAM

2003-2004

1. Földrajzi összefüggések

A stratégiában megfogalmazott prioritások, speciális célkitűzések, alprogramok többsége a térség egész területére vonatkozik.

A iparteremtő képesség erősítése a már kiépült iparterületeken, Sümegen és Gógánfán, illetve az ipari területként alkalmasnak mutakozó Csabrendek, Ukk települések 84-es főútvonal melletti földjein valósul meg.

Természetesen az egyes alprogramok a adottságoknál fogva, hol kevésbé, hol hangsúlyozottabban érintik a településeket. Ilyen például „az idegenforgalmi adottságok kihasználása”.

A térségen belüli eltérő adottságokból adódó, kiegyenlítettlen gazdasági fejlődést a térségi közhasznosíthatóságú programokkal kívánjuk enyhíteni (pl. befektetés-szervező társaság alakítása, térségi közalapítvány).

A stratégia alapelvei

A stratégiai célok elérését megalapozó programkészítés során – összhangban az Európai Unió regionális politikájának legfontosabb alapelveivel – a következő alapelveket tartják a tervezők különösen fontosnak.

Fenntartható fejlődés – A térségfejlesztési programban csak hosszútávon fenntartható (társadalmi, gazdasági, környezeti, kulturális szempontból kiegyensúlyozott fejlődést megvalósító) fejlesztési célok fogalmazhatók meg.

Esélyegyenlőség – A megvalósítandó program kedvezményezettje a társadalom bármely csoportja lehet, célja biztosítani, hogy a nemből, fajból, vagy bármely hátrányos helyzetből következően ne legyenek akadályai a személyes és társadalmi fejlődésnek.

Partnerség – A program a kistérség közintézményi, gazdasági-üzleti és civil szférájának együttműködésével valósul meg.

Addicionalitás – A kistérség hosszú távú célja elsősorban olyan programok megvalósításának támogatása, melyekben a kedvezményezettek saját forrásaikhoz csoportosítottan kapnak a támogatást.

Szubszidiaritás – A programban a szubszidiaritás és a decentralizáció jegyében olyan prioritások és intézkedések kerülnek megfogalmazásra, melyek konkrét megvalósításában, vagy kezdeményezésében a kistérség településeinek önkormányzatai, vállalkozói, civil szervezetei a meghatározóak.

2. Prioritások

A Sümegi Kistérség probléma- és célfájából, illetve a SWOT elemzésből kitűnik, hogy a kistérségben a rövidtávon hatékony és koncentrált fejlesztések megvalósításához nagyon tudatos, térségi szinten összehangolt, integrált fejlesztésekre van szükség.

A fejlesztési elképzelések külön-külön kezelve nem fejtik ki intenzív módon hatásukat, így a várt eredmények elmaradnak, hosszabb távon nagyobb energiaráfordítással valósulhatnak meg.

A térségben együtt kell kezelni a problémafában jól kidomborodó két nagy problémakört. A gazdasági szerkezetváltásra és a térség lakosságmegtartó képességére irányulóan párhuzamos fejlesztéseket kell indítani erős térség- és településmarketing szemlélettel kiegészítve.

Az integrált fejlesztéseknél az alábbi prioritásokat határozzuk meg:

2.1. Települések koncentrált fejlesztése

Indoklás: A térségi településeken jellemző a településközpontok, köz- és lakóépületek, kastélyok, kúriák, kereskedelmi- és szolgáltatóipari egységek, egyházi épületek, templomok állagának romlása. A felújítások, karbantartások az alacsony jövedelemszint következtében elmaradnak, helyenként csak a legszükségesebb állagmegóvási munkákat lehet elvégezni. A közoktatási, közegészségügyi és kulturális intézmények, a térségközponti intézményhálózat (rendőrség, tűzoltóság,

munkaügyi kirendeltség, középfokú oktatás, stb.) állapotán túl a felszereltségük, a technológiai feltételek sem felelnek meg a kor követelményeinek. Ezek az intézmények így nem képesek színvonalasan ellátni feladataikat. Az épített és természeti örökségi emlékek hasonlóan leromlott állapotban vannak, felújításuk nem csupán településképi jelentőségű, de az idegenforgalmi fejlesztési elképzeléseket tekintve gazdaságfejlesztési hatásuk is kiemelkedő.

A hiányos és nehézkes közlekedés, a nehezen elérhető szolgáltatások mind közrejátszanak a lakosság elvándorlásában. A közutak állapota nehezíti az ipari termelők, a gazdasági vállalkozók letelepülését. A vidék népességmegtartó képességének alapvető eleme a szolgáltatások gyors elérhetőségének biztosítása, a háztartási infrastruktúra megléte.

Jellemző a térség lakosságának előregedése, szemléletmódjuk többségében konzervatív. A közösségi színtereken egyre kevesebb és kevesebb lakos jelenik meg, holott a települési rendezvények közösség-szervező, identitásfejlesztő hatása kiemelkedő értékű.

A települések általános esztétikai és funkcionális képének felújítása, a szolgáltatások fejlesztése, a közösségi erő összefogása nélkül a települések lakosság-megtartó és –vonzó ereje nem erősödik.

2.2. Vállalkozások fejlődésének elősegítése

Indoklás: A kistérség hátrányos volta társadalmi-gazdasági és vidékfejlesztési szempontból is meghatározó. A térségi gazdasági fejlődés legnagyobb problémája, hogy a környezeti adottságoknak köszönhetően a mezőgazdasági gazdasági ágban van hagyománya, amely termelékenységében azonban nem számottevő. A területek nagy részén a föld termőképessége kicsi. A mezőgazdasági infrastruktúra hiányos. A gépállomány, a technológia elavult, a gazdasági épületek leromlott állagúak. A termelt javak nagy része alapanyagként hagyja el a térséget. A mezőgazdasági termelés javuló jövedelmezőségét a korszerű gépek, technológiák alkalmazása, a helyben való termékfeldolgozás, és a kiegészítő tevékenységek végzése biztosíthatja.

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Nincs ipari húzóágazat, amely termelékenységénél fogva magasabb jövedelmi szintet tudna biztosítani, és további területeken generálni a piacgazdaságban. A térségközpontban kialakított ipari terület betelepítési időszakából jól látszik, hogy kisebb ipari cégek letelepítésére még lenne lehetőség a jól megközelíthető főútvonal melletti területeken.

Vállalkozói szinten kiemelkedő fontosságú a beruházási tőke hiányának kiküszöbölése. Ezt a hiányt a banki szféra hitelszolgáltatásaival lehetne ellensúlyozni.

A térség, mint a Marcal forrásvidéke kiemelkedő épített és természeti örökséggel rendelkezik, ezek turisztikai hasznosíthatósága azonban nem megoldott. Nincs meghatározó imázs, marketing. Hiányoznak a rendezvények, a kínálat nem célcsoport-orientált. A szakoktatási háttér szinte teljesen kihasználatlan.

Az idegenforgalmi kínálat, a termékcsomag térségi adottságokat is magába foglaló kialakítása a Sümeg környéki településeken is indukálná az ez irányú fejlesztéseket, növelné a települési lakosok, vállalkozók életszínvonalát.

2.3. Humánerőforrás fejlesztés

Indoklás: Kistérségünk a szakképzettségi szintet tekintve sajnos a megye legrosszabb mutatóival rendelkezik.

Miközben a rohamosan fejlődő tudásalapú társadalmat építjük magunk körül tapasztalhatjuk, hogy az információnak, a nyelvtudásnak, a naprakész tudásnak, a kapcsolati tőkének milyen kiemelkedő szerep jut.

Az oktatás, nevelés, képzési, továbbképzési feladatok a lehető legszélesebb körben kell, hogy átöleljék az adott életciklusokat egészen a 3 éves kortól a folyamatos felnőttképzésben résztvevő korosztályokig.

Az esélyegyenlőség növelésének, a hátrányos helyzetűek és a roma kisebbség felzárkóztatására leginkább az oktatás és képzés fejlesztési irányainak helyes megtalálásával van mód.

Az emberi erőforrás minősége az élet minden területével szorosan összefügg.

A szakképzett munkaerő iránti igény a gazdaságfejlesztési irányokkal, lehetőségekkel változik, de a munkaerő kereslet és kínálat rendszere a vállalkozói szemszögből épp a másik oldalról kerül előtérbe, hiszen a nagyobb vállalkozások

többek között a munkaerőforrás, illetve szakképzettségi marketingmunka eredményeként válasszák ki adott telephelyeiket.

Fontos tehát a humánerőforrás fejlesztés területén mind a piackövető (már meglévő vállalkozásokra alapozott), mind a befolyásolás orientált (a fejlesztési irányelveknek megfelelő képzési rendszer) szakképzési irányvonalat meghatározni.

Az elkövetkező években a gyermek tanulólétszám további csökkenése várható, ezáltal pedig az oktatás-nevelési intézmények közötti versenyhelyzet tovább nő, illetve több intézmény összevonással is számolni kell.

A tudásalapú gazdaság, a gyorsan változó piaci és technológiai körülmények hatására egyre fokozottabb igény mutatkozik a felnőttképzés, az életen át tartó tanulás fejlesztésére.

2.4. Környezetgazdálkodás fejlesztése

Indoklás: A környezetgazdálkodás fejlesztésénél azt kell legelsőként meghatároznunk, hogy a vidéki térség nem csupán a termelés színtere, hanem biológiai és társadalmi élettér is. Ennél fogva a vidék sokoldalúságának – nem csupán a termelői funkciónak, hanem a természeti és kulturális értékeknek – a fenntartására is törekedni kell. A fenntartható fejlődés, a környezeti állapot javítása, a természeti értékeink védelme, mind a tudatos környezetgazdálkodásra sarkallnak bennünket. A környezetgazdálkodás fejlesztésében meg kell, hogy jelenjen egyidejűleg a környezetvédelem és a tájfenntartás biztosításának irányelve és a mezőgazdaság környezetbarát, fenntartható formáinak alkalmazása. Ezzel egy időben meg kell felelni a környezetvédelmi, állatjóléti- és higiéniai követelményeknek és a tartamos gazdálkodás alapelveinek is.

A fenntartható fejlődés fontos alapfeltétele a fosszilis energiaforrások alkalmazásának visszaszorítása és a bioenergia forrásokkal való gazdálkodás elősegítése. Ezen területeken a szél-, bio-, geotermikus-, nap- és vízenergia használhatósága is a környezetbarát ipar megtelepíthetőségét támasztja alá.

3. Célkitűzések

3.1. Általános célkitűzések

A térségi SWOT elemzés, a problémafa és a célfa felállítása után egyértelműen kirajzolódtak a legfontosabb célok.

A fő problémaként megfogalmazott munkanélküliség és annak ok-okozati összefüggései, a célfában megfogalmazott irányvonalak és annak várt eredményei alapján meghatározhatóak a fejlesztési irányvonalak.

- Elsődleges célként mindig minden területen **a jólét, az életminőség** növelését lehet meghatározni, amely a térség életében releváns a lakosságmegetartó képesség növelésével.

A már a térségben élők, illetve a rövidebb-hosszabb ideig itt tartózkodók érdekeinek, elvárásainak kielégítése a feladat, amelynek azonban számos eleme van: szolgáltatásfejlesztés, infrastruktúra, közlekedés, tájépítészet, humán életmódfeltételeket megtestesítő szolgáltatások, (oktatás, kulturális kínálat, közösségszervezés), szociális háló kiépítése, a hivatalok, az önkormányzat és intézményei szolgáltató jellegének erősítése, lakossági tájékoztatás, közéleti részvétel stb.

Ezek a tényezők erősítik az itt élők lokálpatriotizmusát, a település fejlesztése érdekében megnyilvánuló aktivitását, tenni akarását. Másrészt vonzóvá teszik a települést, a térséget az ide látogatók számára is, megindíthatják a térségbe történő letelepedések növekedését.

- Másodlagos célként határozódik ugyan meg, **a gazdasági teljesítmény erősítése**, de az elsődleges céllal párhuzamot vonva kell megvalósítani. Térségünkben ezt az alapvető célt a gazdasági szerkezetváltás elősegítésében határozzuk meg. Célunk elérése érdekében a marketingszemléletű gazdaságfejlesztési szolgáltatások, a vállalkozásbarát környezet, a szakképzés, felnőttképzés, az infrastruktúra fejlesztése, új vállalkozások letelepedésének elősegítése, a versenyképesség növelése, az attraktivitás, stb. azok a pontok, amelyeket erősíteni szükséges.

3.2. Speciális célkitűzések

A speciális célkitűzéseinket az általános részben érintett feladatok csoportosításával határozzuk meg és a prioritásokban tükröződnek vissza.

1. Települések koncentrált fejlesztése

A program pont a települések lakosságmegtartó és jövedelemtermelő erejének növelését célozzák meg, épület-felújítási, szociális, infrastrukturális, oktatási és közösség-szervezői irányultsággal.

Az infrastrukturális fejlesztések megvalósítása elsődlegesen az utak csatornahálózat, ivóvízhálózat, illetve a tömegközlekedési feltételek javítása területén kiemelt cél.

Programhoz való illeszkedés	Prioritás illetve intézkedés
NFT-AVOP	Településközpontok, településrészek kiemelt fejlesztése Épületek fejlesztése, felújítása Műemlékek, építészeti emlékek, köztéri alkotások, temetők, majorok felújítása Települések zöldterületi fejlesztése Új lakóterületek kialakítása, meglévők fejlesztése, rehabilitálása Települési szennyvízelvezetés és felszíni vízelvezetés megoldása Időskorúak nappali ellátását biztosító intézmények fejlesztése Fiatalok utógondozó lakóotthonának kialakítása Közösség-szervezés fejlesztése
NFT-ROP	Épületek fejlesztése, felújítása városban Műemlékek, építészeti emlékek, köztéri alkotások, temetők felújítása városban Települések zöldterületi fejlesztése városban Tömegközlekedés fejlesztése Önkormányzati és közút tulajdonában lévő úthálózat és járdák fejlesztése, újak építése Térségközponti intézményhálózat fejlesztése, erősítése
NFT-HEFOP	Térségközponti intézményhálózat fejlesztése, erősítése Közösség-szervezés fejlesztése
NFT-KIOP	Települési szennyvízelvezetés Ivóvízhálózat rekonstrukciója

2. Vállalkozások fejlődésének elősegítése

Célunk, hogy a térség meglévő ipari infrastruktúrájára alapozva, erősítsük a letelepült és letelepülő (adottságoknál fogva elsődlegesen könnyűipari) vállalkozókat, és a kisebb ipari területek kialakítására alkalmas településein is elősegítsük a munkahelyteremtést.

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

A térségi idegenforgalom imázsának megteremtése kihasználatlan gazdasági potenciál, hiszen a települések épített örökségi, kulturális és tájképi adottságai, a már meglévő turisztika keretfeltételek lehetővé teszik az ez irányú fejlesztéseket.

A mezőgazdasági adottságok sajnos csak egyes településeken optimálisak, de a termelékenység még azokon a területeken sem kimagasló.

A mezőgazdasági infrastruktúrán (gépállomány, korszerű technológia, gazdasági épületek) túl a feldolgozóipar, a kézművesség fejlesztése a cél.

E célkitűzésnek minden eddigi célkitűzés megvalósításában nagy szerepe van, hiszen a problémaként felmerült banki tőkekihelyezés, szaktanácsadás és szolgáltatás összekötő szerepet tölt be a gazdasági folyamatok között.

Programhoz való illeszkedés	Prioritás illetve intézkedés
GVOP	Ipari területek fejlesztése, kialakítása, pari vállalkozások letelepedésének ösztönzése Kis- és középvállalkozások erősítése Minőségi kereskedelem és szolgáltatás körülményeinek megteremtése Gazdasági szolgáltatások fejlesztése
HEFOP	Kis- és középvállalkozások erősítése
AVOP	Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése Mezőgazdasági beruházások és alapanyagok feldolgozásának és az integrálódásnak az ösztönzése Környezetkímélő, a természet védelmét és a táj megőrzését szolgáló gazdálkodási módszerek alkalmazása Jövedelemszerző lehetőségek kibővítése Idegenforgalmi szálláshelyek és szolgáltatások, kihasználatlan adottságok fejlesztése Térségi- és települési rendezvényszervezés, közösségi PR- és marketingtevékenység fejlesztése Kistérségi idegenforgalmi termékcsomag kialakítása
ROP	Idegenforgalmi szálláshelyek és szolgáltatások, kihasználatlan adottságok fejlesztése Térségi- és települési rendezvényszervezés, közösségi PR- és marketingtevékenység fejlesztése Kistérségi idegenforgalmi termékcsomag kialakítása
NVT	Mezőgazdasági beruházások és alapanyagok feldolgozásának és az integrálódásnak az ösztönzése Környezetkímélő, a természet védelmét és a táj megőrzését szolgáló gazdálkodási módszerek alkalmazása

3. Humánerőforrás fejlesztés

Programhoz való illeszkedés	Prioritás illetve intézkedés
ROP	Óvodai és alapfokú oktatás és nevelés infrastrukturális és szakmai feltételeinek megteremtése, fejlesztése
HEFOP	Középiskolai és felnőtt oktatás, szakmai képzések, továbbképzések fejlesztése, készségfejlesztés, szabadidő-szervezés Pályakezdő munkanélküliek elhelyezkedésének ösztönzése Hátrányos helyzetű emberek foglalkoztathatóságának javítása

4. Környezetgazdálkodás fejlesztése

Programhoz való illeszkedés	Prioritás illetve intézkedés
GVOP	Alternatív energiafelhasználások alkalmazásának ösztönzése
AVOP	Természetvédelmi területek, illetve természetes élőhelyek védelme, rehabilitálása (falusi turisztikai célzattal) Vizek, források medrének rehabilitálása (falusi turisztikai célzattal) Volt bányaterületek rekultiválása (falusi turisztikai célzattal)
KIOP	Természetvédelmi területek, illetve természetes élőhelyek védelme, rehabilitálása Vizek, források medrének rehabilitálása Volt bányaterületek rekultiválása

4. Alprogramok

1. Települések koncentrált fejlesztése

- 1.1. Településközpontok, településrészek kiemelt fejlesztése
- 1.2. Infrastruktúra fejlesztése
- 1.3. Térségi, települési szociális háló fejlesztése

2. Vállalkozások fejlődésének elősegítése

- 2.1. Iparteremtő képesség erősítése
- 2.2. Turisztikai vonzerők fejlesztése
- 2.3. Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása
- 2.4. Kereskedelem és szolgáltatás fejlesztése

3. Humán erőforrás fejlesztése

- 3.1. Óvodai, általános iskolai oktatás, nevelés, humán erőforrás képzés szakmai, szervezeti és infrastrukturális hátterének megteremtése
- 3.2. Munkanélküliek munkaerőpiacra való beintegrálásának ösztönzése

4. Környezetgazdálkodás fejlesztése

- 4.1. A környezet fenntarthatóságára irányuló beruházások, fejlesztések ösztönzése
- 4.2. Természeti területek karbantartása, rehabilitálása, értékvédelem

5. Intézkedések

1. Települések koncentrált fejlesztése

1.1. Településközpontok, településrészek kiemelt fejlesztése

- 1.1.1. Épületek fejlesztése, felújítása
- 1.1.2. Műemlékek, építészeti emlékek, köztéri alkotások, temetők, majorok felújítása
- 1.1.3. Települések zöldfelületi fejlesztése
- 1.1.4. Új lakóterületek kialakítása, meglévők fejlesztése, rehabilitálása

1.2. Infrastruktúra fejlesztése

- 1.2.1. Önkormányzati- és közút tulajdonában lévő úthálózat és járdák, illetve a kapcsolódó létesítmények fejlesztése, újak építése
- 1.2.2. Települési szennyvíz- és felszíni vízvezetésének megoldása
- 1.2.3. Ivóvízhálózat rekonstrukciója
- 1.2.4. Tömegközlekedés fejlesztése

1.3. Térségi, települési intézményháló fejlesztése

- 1.3.1. Egészségügyi- és szociális ellátási rendszer fejlesztése
- 1.3.2. Közösségszervezés fejlesztése
- 1.3.3. Térségközponti intézményhálózat fejlesztése

2. Vállalkozások fejlődésének elősegítése

2.1. Iparteremtő képesség erősítése

- 2.1.1. Ipari területek fejlesztése, kialakítása, ipari vállalkozások letelepedésének ösztönzése
- 2.1.2. Kis- és középvállalkozások erősítése

2.2. Turisztikai vonzerők fejlesztése

- 2.2.1. Kistérségi idegenforgalmi termékcsomag kialakítása
- 2.2.2. Idegenforgalmi szálláshelyek és szolgáltatások, kihasználatlan adottságok fejlesztése
- 2.2.3. Térségi- települési rendezvényszervezés, közösségi PR- és marketing tevékenység fejlesztése

2.3. Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása

- 2.3.1. Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése
- 2.3.2. Mezőgazdasági beruházások és alapanyagok feldolgozásának, illetve az integrálódás ösztönzése
- 2.3.3. Környezetkímélő, a természet védelmét és a táj megőrzését szolgáló gazdálkodási módszerek alkalmazása
- 2.3.4. Jövedelemszerző lehetőségek kibővítése

2.4. Kereskedelem és szolgáltatás fejlesztése

2.4.1. Minőségi kereskedelem és szolgáltatás körülményeinek megteremtése

2.4.2. Gazdasági szolgáltatások fejlesztése

3. Humánerőforrás fejlesztése

3.1. Óvodai, általános iskolai oktatás nevelés, humánerőforrás képzés szakmai, szervezeti és infrastrukturális hátterének megteremtése

3.1.1. Óvodai és alapfokú oktatás és nevelés infrastrukturális és szakmai feltételeinek megteremtése, fejlesztése

3.1.2. Középiskolai és felnőtt oktatás, szakmai képzések, továbbképzések fejlesztése, készségfejlesztés, szabadidő szervezése

3.2. Munkanélküliek munkaerőpiacra való beintegrálásának ösztönzése

3.2.1. Pályakezdő munkanélküliek elhelyezkedésének ösztönzése

3.2.2. Hátrányos helyzetű emberek foglalkoztathatóságának javítása

4. Környezetgazdálkodás fejlesztése

4.1. A környezet fenntarthatóságára irányuló beruházások, fejlesztések ösztönzése

4.1.1. Alternatív energiafelhasználások alkalmazásának ösztönzése

4.1.2. A kistérség hulladék-elhelyezésének megoldása

4.2. Természeti területek karbantartása, rehabilitálása, értékvédelem

- 4.2.1. Természetvédelmi területek, természetes élőhelyek védelme, rehabilitálása
- 4.2.2. Vizek, források medrének rehabilitálása
- 4.2.3. Volt bányaterületek rekultiválása

6. Ütemezés

Az ütemezés indoklása

A prioritások meghatározása és az azokhoz való alprogramok és intézkedések hozzárendelése a térségi problémák és célfa elemzésének eredménye.

Az ütemezésnél a legfontosabb behatároló tényezők a már a helyzetelemzésnél is ismertetett gazdasági helyzet, a tőkehiány, a humán-erőforrásbeli és a partnerszervezeti hiányosságok.

A települési önkormányzatok többsége ÖNHIKI-s település, tehát beruházási tőkével nem rendelkezik, sokkal inkább működési hitellel.

Segítségét jelentene a partnerségen alapuló tőkebevonás a beruházási folyamatok felgyorsítása érdekében. Ahhoz, hogy a partnerség elvét – és ezzel egyidejűleg tőkekoncentrációt – tudjuk érvényesíteni a települési önkormányzatoknál, illetve az egész kistérségben, nagyon aktív, elsődlegesen stratégiai alapokon nyugvó közösség-szervező tevékenységet kell folytatni. Ki kell elemezni az önkormányzati, vállalkozói, civil szervezeti és magán jellegű projekteket, meg kell vizsgálni az összefüggési, és -fonódási pontokat és azok alapján partnerszervezeteket kell létrehozni.

Ezzel a területi egységet átfogó ütemezési folyamattal, sokkal intenzívebb beruházási folyamatok generálhatók, területi integrált projektek (TIP) valósíthatók meg.

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

E folyamat elvégzésére azonban jelenleg nincs kapacitás, így egy erre irányuló projektkezdeményezés is szerepel a tervezési, ütemezési időszakban.

Az ütemezést jelenleg minden önkormányzat önállóan, egymástól többé-kevésbé függetlenül határozta meg, esetleges ráhatással.

Némely, társulási alapon működő intézményi beruházásnál, infrastrukturális fejlesztésnél van egymáson alapuló ütemezési folyamat.

Az ütemezéseknél az önkormányzatok a települések koncentrált fejlesztése területén nyújtották be a legtöbb projektötletet, mert úgy vélik, hogy a rendezett településkép egyféle alapot nyújthat, a lakosság helyben tartására, a beköltözési kedv fokozására, vállalkozók vonzására, illetve elsődlegesen ez az a terület, ahol meghatározó az önkormányzati ráhatás.

Mivel az önkormányzatoknál meghatározóbb a pályázatírói potenciál, a várható támogatási arány magasabb és az előkészítések nem igényelnek olyan erős piactudományi kutatást, mint a vállalkozói, humán erőforrás és környezetgazdálkodási területeken, ezért valószínűsíthetően az e prioritáspont alá tartozó fejlesztési elképzelések nagyobb ütemben valósulnak majd meg.

A legtöbb projektötlet az önkormányzatoktól érkezett, így ezek túlsúlya jellemzi a stratégiai programot.

A humán erőforrás fejlesztési prioritáspont alá tartozó alprogramok és intézkedések ütemezésénél szintén fontos szempont a tulajdonosi kör, illetve a partnerkapcsolati ráhatások megvizsgálása. Az óvodai és általános iskolai oktatás és képzés viszonylag kevés és azonos intézményterületből kikerülő partnerkapcsolatot igényel, így szintén magasabb projekt-megvalósítási rátával lehet számolni.

A szakképzés, felnőttképzés és egyéb, kimondottan munkaerő-piaci terület már sokkal nagyobb előkészítési, kutatási, szervezési munkafolyamatok előzetes megszervezését kívánja meg, azaz jóval több partnerszervezeti együttműködést feltételez. Így e projektek időbeli sorrendben hátrébb-sorolódnak.

Hasonló a helyzet a vállalkozások fejlődése és a környezetgazdálkodás fejlesztése területeken is, hiszen ezek többségénél is előzetes hatástanulmányok, megvalósíthatósági tanulmányok elkészítése szükséges. Ezek nagy része jelenleg még nem áll az illetékes projektgazda rendelkezésére.

7.A stratégiai program jövőképe

A stratégiai program olyan *integrált fejlődési modellt* állít fel, amely *gazdasági, környezeti és társadalmi* értelemben egyaránt hozzájárul a kistérség jövőképek kialakításához. Csak a mindhárom területen egyidejűleg megvalósuló program hozhat olyan eredményt, amely a térség lakosai számára a megfelelő életminőséget biztosítja, létrehozva ezáltal azt a fejlett, versenyképes gazdasági, majd szocio-kulturális közeget, népességmegtartó képességet, amin a kistérség fenntartható jövője alapulhat.

Gazdasági jövőkép

A program megvalósulása esetén erősödik, intenzívebbé válik a gazdasági szerkezetváltás a térségben. A kistérség gazdaságát intenzíven befolyásoló ipar, kereskedelem, szolgáltatóipar, agrárgazdaság és idegenforgalmi szféra versenyképessége javul és ezzel párhuzamosan a munkahelyteremtő, lakosságmegtartó képesség nő.

Nő az ipari jellegű vállalkozások száma és tőkeereje és mintaértékű, alternatív energiaforrások hasznosítására irányuló beruházások is beindulnak, amelyek a fenntartható környezeti-gazdasági harmóniát helyezik előtérbe.

Térségi szinten behatárolt turizmusfejlesztés valósul meg, amely gazdasági ág nem csak a városban élőknek nyújt megélhetést, de kiegészítő jövedelemként segítheti a falvakban élők életszínvonalának emelkedését is.

Az integrálódás segítheti nem csupán az agrárium újjáéledését, de az ipari, idegenforgalmi területen tevékenykedők piaci szerepének erősödését is. A termelői csoportok és a térség gazdálkodóinak, vállalkozóinak egyéb érdekszövetségei tudják a különböző gazdasági tevékenységeket integrálni, így a helyi termékek helyi értékesítését megszervezni, valamint a tájjellegű termékeket, hungarikumokat az erősödő és diverzifikálódó turizmussal együtt hasznosítani, megteremtve ezzel a térségi turizmus alapfeltételét is. A mezőgazdaság fejlesztésének további fontos pillérei az infrastrukturális fejlesztések, a modern technológiai alkalmazások bevezetése, a tájhasználat, termőföld-használat racionalizálása. A szántóként nem használható területek megfelelő hasznosítását főként a legeltetés, az extenzív húsmarhatartás jelenti. Emellett a termékszerkezet-váltás során új kultúrák meghonosítása megoldhatja

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

a szántóföldi termelésre gazdaságosan nem hasznosítható termőterületek művelését. Ezzel a céllal létesülhetnek megújuló energiaforrásként szolgáló ültetvények is. Mindezek a kultúrák hozzájárulnak a lakosság alternatív kereseti és foglalkoztatási lehetőségeihez, illetve, ahhoz, hogy a mezőgazdasági termelés a térség falvainak továbbra is alap, illetve kiegészítő jövedelmet nyújthasson.

A turisztikai és ipari adottságokkal rendelkező települések fejlesztése nagy valószínűséggel még a mezőgazdaság korszerűsítésével is jóval nagyobb termelékenységet mutat majd, mint az agrárium. E hátrányok kiváltására, a lakosságmegtartó erő ezirányú tovább gyengülésének ellensúlyozására, a kisebb településeknek – anyagi lehetőségeikhez mérten - szükséges olyan társadalmi és szociális funkciók további fejlesztése, mint a közösség-szervezés, tömegközlekedés nehézségeinek megoldása, szociális segítségnyújtás, házi ápolás fejlesztése, településközponti rehabilitációk, stb. Az életminőséget javító funkciók ösztönzik a települések lakóit arra, hogy a nagyobb településeken munkát vállalva, hazatérve nyugodt, természeti környezetbe, vidéki harmóniában, minőségi életkörülmények között töltsék szabadidejüket, illetve feláldozza azt további jövedelemkiegészítő tevékenység folytatására.

Társadalmi jövőkép

A stratégiai program intézkedéseinek fő célja a térség gazdaságának fellendítése mellett a kistérség népességmegtartó képességének fokozása. A helyi gazdaság szakemberigényét biztosító speciális képzési programok a humán erőforrás helyi adaptációját hozzák, ami főleg a fiatalok elhelyezkedését és helyben tartását fogja segíteni. A közösségfejlesztési intézkedések megteremtik az együttgondolkodás és az együttműködés légkörét és lehetőségét, ami a térségi közösségi marketing, a rendezvényszervezés, az integrálódás sikerének is alapja. A munkanélküliek munkaerőpiacra való beintegrálásának ösztönzése fontos eleme a programnak. Ennek fontosságát a gazdasági sikerességen és a helyi szakképzési lehetőségeken kívül az identitástudat és a szociális érzékenység növelésének szükségessége is alátámasztja.

Környezeti jövőkép

Az infrastruktúra fejlesztése intézkedéseinek megvalósulásával a kistérség úthálózati, szennyvízkezelési és ivóvíz-hálózati gondjai oldódnak meg. A környezetgazdálkodás fejlesztése prioritásponton belüli alprogramok és intézkedések pedig a környezettudatos gazdálkodás meghonosítását ösztönzik és a térségi természeti értékek, természetvédelmi területek, természetes élőhelyek kerülnek felújításra, rehabilitálásra. Ezek az intézkedéscsoportok csökkentik a települések közvetlen környezetének terhelését, a talajvíz és a felszíni élővizek szennyezését, kiemelik a természeti értékeinket, segítik azok megőrzését. Az illegális szemétlerek, döngutak rekultiválása, megfelelő kezelése egyben megszünteti az illegális lerakókkal kapcsolatos tájészti konfliktusokat is. Ez hozzájárul a lakosok életminőségének javulásához és növeli a térség turisztikai vonzerejét.

A településközpontok, településrészek kiemelt fejlesztése, többek között az egyes épületek, intézmények, műemlékek, köztéri alkotások, zöldfelületi településrészek új, megfelelőbb funkcióval való ellátása, felújítása illetve tájba illesztése hozzájárul a természeti és az épített környezet harmonikus egységének megteremtéséhez. Ez növeli a lakosok életminőségét és a turisztikai potenciál jobb kihasználását.

A környezetkímélő, a természet védelmét és a táj megőrzését szolgáló gazdálkodási módszerek alkalmazását célzó intézkedések feladata a fenntartható mezőgazdasági termelés kialakítása. A szántóföldi művelésre nem alkalmas, mégis ilyen módon hasznosított területek környezeti problémáit ezek gyepesítése és extenzív legeltetése ill. egyéb extenzív kultúrák telepítése oldja meg. Ezek az intézkedéscsoportok hozzájárulnak a mezőgazdasági területek környezeti állapotának javításához is a helyi klíma (légnedvesség, szél erősség) javításával, a biodiverzitás fenntartásával.

A környezetileg érzékenyebb termőterületek hasznosítása mellett a környezettudatos termelés hozzájárul a térség fenntartható fejlődéséhez és a Marcal-forrásvidék imázsának kialakításához is.

A Sümegi kistérség
agrárstruktúra- és vidékfejlesztési
programja

OPERATÍV PROGRAM

2003-2004

1. Az operatív program szöveges összefoglalása

A Sümegi Kistérség operatív programja a korábban feltárt társadalmi-gazdasági jellegű helyzetfeltáró és stratégiai munkarészre támaszkodva készült.

A munka elkészítésének mind a három szakaszában szakmai munkacsoport, társadalmi egyeztetések, területi projektkutatások befolyásolták a kialakult fejlesztési programot.

A stratégiai program készítésének fontos eleme az elsőként kezelendőnek tartott területek, a *prioritások* megállapítása volt. A program elkészítésének első fázisában szakmai munkacsoportot hoztunk létre, akikkel közösen meghatároztuk a fő problémákat, illetve ezt követően a főbb célokat, fejlesztési irányvonalakat. Ezen célok csoportosításával meghatározásra kerültek a stratégiai program prioritásai. A társadalmi egyeztetések és területi projektkutatások során összegyűjtött ötletek, fejlesztési elképzelések csoportosításával kerültek meghatározásra az alprogramok, illetve az azokhoz tartozó intézkedéscsoportok.

A kistérség stratégiai programjában az alábbi prioritásokat és alprogramokat tervezzük:

Települések koncentrált fejlesztése

☞ Településközpontok, településrészek kiemelt fejlesztése

Eredményindikátor: 21 településközpont fejlődik, épületeket felújítják, új lakórészeket alakítanak ki, települések ápolat zöldfelületének aránya növekszik, építészeti emlékeket újítanak fel

Hatásindikátor: lakosság szám emelkedik a kistérségben, a térség településképei szépülnek, megvalósul a települési értékmegőrzés

☞ **Infrastruktúra fejlesztése**

Eredményindikátor: fejlesztik az úthálózatot, nő a szennyvízbekötések száma, terveket készítenek, kicserélik az ivóvíz-hálózati csöveket, több busz jár egyes településeken

Hatásindikátor: gyorsul a térségközi közlekedés, kisebb lesz a térségi környezeti terhelés, elégedettebb lesz a lakosság

☞ **Térségi, települési intézményháló fejlesztése**

Eredményindikátor: több idős ember részesül nappali szociális ellátásban és segítségnyújtásban, a térségben orvosi rendelőket újítanak fel, adott településeken több lesz a fiatal, bűnmegelőzési program készül, területfejlesztési intézményhálózat technikai felszereltsége javul, térségközponti intézmények épületei felújításra kerülnek

Hatásindikátor: hátrányos helyzetű és szociálisan rászoruló csoportok szociális ellátása javul, orvosi ellátás körülményei javulnak, kistérségi szerep erősödik, fejlődik a térségi intézményhálózat

Vállalkozások fejlődésének elősegítése

☞ **Iparteremtő képesség erősítése**

Eredményindikátor: Fejlődnek a meglévő ipari területek, vállalkozások telepednek le

Hatásindikátor: Ipari infrastruktúra fejlődik, munkahelyek jönnek létre

☞ **Turisztikai vonzerők fejlesztése**

Eredményindikátor: Termékcsomagok kerülnek kialakításra, termálkutak hasznosítása kerül megtervezésre, termálfürdő beruházás indul el, térségi, települési turisztikai rendezvényeket szerveznek, új szálláshelyek épülnek, meglévők fejlesztése, kialakítása valósul meg

Hatásindikátor: Térségi turisztikai kínálat formálódik, bővül, színvonala emelkedik, nő a turizusból jövedelemben részesülők aránya

☞ **Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása**

Eredményindikátor: Mezőgazdasági utakat aszfaltoznak, javulnak a termelőeszközök technikai színvonalai

Hatásindikátor: Magasabb termelékenységgel dolgoznak a gazdák, csökken a leterheltség

☞ **Kereskedelem és szolgáltatás fejlesztése**

Eredményindikátor: Üzleteket, irodákat újítanak fel, bővül a szolgáltatások köre

Hatásindikátor: Szolgáltatóiparban dolgozók száma nő

Humánerőforrás fejlesztése

- ☞ Óvodai, általános iskolai oktatás nevelés, humánerőforrás képzés szakmai, szervezeti és infrastrukturális hátterének megteremtése

Eredményindikátor: Óvodákat, iskolákat újítanak fel, szakmai eszközök kerülnek beszerzésre, jól felszerelt szakmai képzőhelyek, oktatótermek kerülnek kialakításra

Hatásindikátor: Jobb oktatási színvonal, képzettebb felnőtt humánerőforrás

- ☞ Munkanélküliek munkaerőpiacra való beintegrálásának ösztönzése

Eredményindikátor: Hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatása

Hatásindikátor: Munkaerőpiacra való visszajutás könnyebb

Környezetgazdálkodás fejlesztése

- ☞ A környezet fenntarthatóságára irányuló beruházások, fejlesztések ösztönzése

Eredményindikátor: Tanulmánytervek készülnek, energiatermelő üzem épül

Hatásindikátor: Csökken a fosszilis energiaforrások alkalmazása

☞ Természeti területek karbantartása, rehabilitálása, értékvédelem

Eredményindikátor: Természeti területek ápoltak lesznek, illegális szemétlerakók, döngutak rekultiválásra kerülnek

Hatásindikátor: Környezeti terhelés csökken

Az alprogramokon belül kidolgozott intézkedéscsoportokkal a kistérségben felmerült azon ötletekkel és fejlesztési elképzelésekkel terveztünk a programban, amelyek megvalósulása a projektgazda elképzelései szerint a tervezési időszakban (2004-2006) várható.

2. Összefoglaló idő és pénzügyi táblázat

Költségek összesen (ezer Ft)

Intézkedések	2004	2005	2006
Épületek fejlesztése, felújítása	98 625	197 250	98 625
Műemlékek, építészeti emlékek, köztéri alkotások, temetők, majorok felújítása	769 800	1 539 600	769 800
Települések zöldfelületi fejlesztése	16 500	33 000	16 500
Új lakóterületek kialakítása, meglévők fejlesztése, rehabilitálása	22 500	45 000	22 500
1.1. Alprogram Településközpontok, településrészek kiemelt fejlesztése	907 425	1 814 850	907 425
Önkormányzati- és közút tulajdonában lévő úthálózat és járdák, illetve a kapcsolódó létesítmények fejlesztése, újak építése	292 800	585 600	292 800
Települési szennyvíz- és felszíni víz elvezetésének megoldása	651 250	1 302 500	651 250
Ivóvízhálózat rekonstrukciója	201 500	403 000	201 500
Tömegközlekedés fejlesztése	19 750	39 500	19 750

1.2. Alprogram Infrastruktúra fejlesztése	1 165 300	2 330 600	1 165 300
Egészségügyi- és szociális ellátási rendszer fejlesztése	104 375	208 750	104 375
Közösségszervezés fejlesztése	1 500	3 000	1 500
Térségközponti intézményhálózat fejlesztése, erősítése	20 750	41 500	20 750
1.3. Alprogram Térségi, települési intézményháló fejlesztése	126 625	253 250	126 625
1. Prioritás Települések koncentrált fejlesztése összesen	2 199 350	4 398 700	2 199 350
Ipari területek fejlesztése, kialakítása, ipari vállalkozások letelepedésének ösztönzése	203 750	407 500	203 750
Kis- és középvállalkozások erősítése	12 500	25 000	12 500
2.1. Alprogram Iparteremtő képesség erősítése	216 250	432 500	216 250
Kistérségi idegenforgalmi termékcsomag kialakítása	3 750	7 500	3 750
Térségi és települési rendezvényszervezés, közösségi PR- és marketing tevékenység fejlesztése	13 000	26 000	13 000
Idegenforgalmi szálláshelyek és szolgáltatások, kihasználatlan adottságok fejlesztése	1 332 250	2 754 500	1 652 250
2.2. Alprogram Turisztikai vonzerők fejlesztése	1 349 000	2 788 000	1 669 000
Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése	114 000	228 000	114 000
Mezőgazdasági beruházások és alapanyagok feldolgozásának és az integrálódásnak az ösztönzése	377 000	754 000	377 000
Környezetkímélő, a természet védelmét és a táj megőrzését szolgáló gazdálkodási módszerek alkalmazása	6 250	12 500	6 250
Jövedelemszerző lehetőségek kibővítése	3 500	7 000	3 500

2.3. Alprogram Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása	500 750	1 001 500	500 750
Minőségi kereskedelem és szolgáltatás körülményeinek megteremtése	25 625	51 250	25 625
Gazdasági szolgáltatások fejlesztése	45 000	90 000	45 000
2.4. Alprogram Kereskedelem és szolgáltatás fejlesztése	70 625	141 250	70 625
2. Prioritás Vállalkozások fejlődésének ösztönzése összesen	2 136 625	4 363 250	2 456 625
Óvodai és alapfokú oktatás és nevelés infrastrukturális és szakmai feltételeinek megteremtése, fejlesztése	181 500	363 000	181 500
Középiskolai és felnőtt oktatás, készségfejlesztés infrastrukturális és szakmai feltételeinek megteremtése, fejlesztése	38 250	76 500	38 250
3. 1. Alprogram Óvodai, általános iskolai oktatás, nevelés humán erőforrás képzés szakmai, szervezeti és infrastrukturális háttérének megteremtése	219 750	439 500	219 750
Pályakezdő munkanélküliek elhelyezkedésének ösztönzése	8 750	17 500	8 750
Hátrányos helyzetű emberek foglalkoztathatóságának javítása	50 000	100 000	50 000
3.2. Alprogram Munkanélküliek munkaerőpiacra való beintegrálásának ösztönzése	58 750	117 500	58 750
3. Prioritás Humán erőforrás fejlesztése összesen	278 500	557 000	278 500
Alternatív energiafelhasználások alkalmazásának ösztönzése	52 500	105 000	52 500

A kistérség hulladék-elhelyezésének megoldása	4 075	8 150	4 075
4.1. Alprogram A környezet fenntarthatóságára irányuló beruházások, fejlesztések ösztönzése	56 575	113 150	56 575
Természetvédelmi területek, illetve természetes élőhelyek védelme, rehabilitálása	1 250	2 500	1 250
Volt bányaterületek rekultiválása	10 000	20 000	10 000
Vizek, források medrének rehabilitálása	2 500	5 000	2 500
4.2 Alprogram Természeti területek karbantartása, rehabilitálása, értékvédelem	13 750	27 500	13 750
4. Prioritás Környezetgazdálkodás fejlesztése összesen	70 325	140 650	70 325
Mindösszesen	4 684 800	9 459 600	5 004 800

3. Az operatív program menedzsment struktúrája

A program elkészítése során megtartott szakmai megbeszélések és lakossági fórumok során felmerült projektötletek, fejlesztési elképzelések többsége egygazdás projekt. Megvalósításuk nem igényel szervezeti menedzsmentet, a menedzsmentfeladatokat az adott gazda, tulajdonos, vállalkozó, önkormányzat, civil szervezet látja el.

Az operatív programot azonban térségi szinten nagyon fontos átfogóan is kezelni, hiszen a fejlesztési elképzelések, projektek komplex értelmezése és párhuzamos megvalósítása biztosíthatja a program leghatékonyabb megvalósítását, a legjobb eredmények produkálását. Felmerültek közösségi kezdeményezéseket érintő LEADER+ szerű fejlesztések. A kezdeményezések további menedzselése szakembert kíván.

Az Európai Unió területfejlesztési struktúrája, a kistérségi rendszer erősödése, a térségi intézményhálózat fejlesztése megkívánja, hogy tervezési szinten foglalkozzunk a térségi menedzsment lehetséges struktúrájával is.

Az operatív program megvalósításának hatékonysága, a megvalósítási ráta minél magasabb mértéke azt kívánna meg, hogy ne szakadjon meg a közösségi folyamat a program elkészültével, hanem biztosítható legyen a folyamatos nyomon követés is.

Bele kell ebbe érteni a folyamatos szaktanácsadást, a pályázatfigyelést, a megvalósulás ösztönzését, a pályázatírást, projektmenedzsmentet, stb. Összefoglalóan biztosítani kell a lehetőségét annak, hogy a teljes folyamat szakmailag, szakemberek igénybevételével alátámasztható, támogatható legyen.

A térségi, illetve több önkormányzati összefogással megvalósuló projekteknél elengedhetetlen a projektmenedzsment felállítása, amelyhez alapvető támaszt szintén a térségi szinten felállítandó, szakemberekből álló csapat biztosítja.

4.Intézkedések

Prioritás: Települések koncentrált fejlesztése prioritás

4.1. Településközpontok, településrészek kiemelt fejlesztése

4.1.1. Épületek fejlesztése, felújítása

4.1.1.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A kistérségben az általános népességcsökkenés, a lakosság elöregedése jellemző, ezzel egyidejűleg a magán- és közszférában egyaránt tőkehiány mutatkozik, amelynek szemmel látható jelei a magán- és középületek, a közösségi színterek állagromlása, funkcióvesztése, a zöldfelületek elhanyagoltsága, ápolatlansága. Ezek jelenleg nem látják el megfelelően funkciójukat, rontják a településképet.

4.1.1.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés az épületek felújítását, funkcióbeli fejlesztését célozza.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése

- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése

4.1.1.3. Az intézkedés rövid tartalma

Köz-, és magánépületek kerülnek felújításra, az üresen álló épületek új funkciót kapnak. Középületek esetében megtervezik a reális hasznosíthatóságot, az épületeket annak megfelelően újítják fel.

4.1.1.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Civilek, lakosság, önkormányzat

4.1.1.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Épített környezet védelme és felújítása

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Össz-beruházás
Zalamegyyesen kultúrház felújítása (fűtéskorszerűsítés, nyílászárók cseréje)	Zalamegyyes	Zalamegyyesen kultúrház felújítása (fűtéskorszerűsítés, nyílászárók cseréje)	Települési Önkormányzat Zalamegyyes	Zalamegyyes	4 000
Rigácson kultúrház felújítása (fűtéskorszerűsítés, nyílászárók cseréje)	Rigács	Rigácson kultúrház felújítása (fűtéskorszerűsítés, nyílászárók cseréje)	Települési Önkormányzat Rigács	Rigács	4 000
Önkormányzati épület felújítása Rigácson	Rigács	Önkormányzati épület felújítása Rigácson	Települési Önkormányzat Rigács	Rigács	2 500
Kultúrház belső felújítása, berendezés korszerűsítése Zalagyömörő településen	Zalagyömörő	Kultúrház belső felújítása, berendezés korszerűsítése Zalagyömörő településen	Települési Önkormányzat Zalagyömörő	Zalagyömörő	5 000
Önkormányzati épület felújítása Gógánfán	Gógánfa	Önkormányzati épület felújítása Gógánfán	Települési Önkormányzat Gógánfa	Gógánfa	10 000
Kultúrház belső felújítása, berendezés korszerűsítése Gógánfa településen	Gógánfa	Kultúrház belső felújítása, berendezés korszerűsítése Gógánfa településen	Települési Önkormányzat Gógánfa	Gógánfa	10 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Faluház építése Sümegprágán</i>	Sümegprága	<i>Faluház építése Sümegprágán</i>	<i>Települési Önkormányzat Sümegprága</i>	Sümegprága	50 000
<i>Kultúrház tetőhéjazatának cseréje, homlokzat felújítása Bazsi településen</i>	Bazsi	<i>Kultúrház tetőhéjazatának cseréje, homlokzat felújítása Bazsi településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Bazsi</i>	Bazsi	20 000
<i>Dabroncon közművelődési ház kialakítása az iskola épületének átépítésével</i>	Dabronc	<i>Dabroncon közművelődési ház kialakítása az iskola épületének átépítésével</i>	<i>Települési Önkormányzat Dabronc</i>	Dabronc	60 000
<i>A dabronci körjegyzőség épületének felújítása, bővítése</i>	Dabronc	<i>A dabronci körjegyzőség épületének felújítása, bővítése</i>	<i>Települési Önkormányzat Dabronc</i>	Dabronc	40 000
<i>Önkormányzati épület felújítása Zalagyömörő településen</i>	Zalagyömörő	<i>Önkormányzati épület felújítása Zalagyömörő településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalagyömörő</i>	Zalagyömörő	5 000
<i>Kultúrház felújítása Zalaerdőd településen</i>	Zalaerdőd	<i>Kultúrház felújítása Zalaerdőd településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalaerdőd</i>	Zalaerdőd	20 000
<i>Közösségi épület kialakítása, átalakítása, orvosi rendelő, bolt, ifjúsági klub áthelyezése Hetefő településen</i>	Hetefő	<i>Közösségi épület kialakítása, átalakítása (épületrész vásárlása), orvosi rendelő, bolt, ifjúsági klub áthelyezése</i>	<i>Települési Önkormányzat Hetefő</i>	Hetefő	25 000
<i>Épített örökségi nyilvántartásban lévő épület felújítása, új funkcióval való ellátása (pl.tájház, kismesterségek bemutatása)</i>	Hetefő	<i>Épített örökségi nyilvántartásban lévő épület felújítása, új funkcióval való ellátása (pl.tájház, kismesterségek bemutatása)</i>	lakos	Hetefő	3 000
<i>Kultúrház infrastrukturális felújítása Káptalanfán</i>	Káptalanfa	<i>Kultúrház infrastrukturális felújítása Káptalanfán</i>	<i>Települési Önkormányzat Káptalanfa</i>	Káptalanfa	10 000
<i>Művelődési ház felújítása Nemeshany településen</i>	Nemeshany	<i>Művelődési ház felújítása (nyílászárók, tetőcsere stb.) Nemeshany településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Nemeshany</i>	Nemeshany	20 000
<i>Közösségi ház befejezése Gyepükaján településen</i>	Gyepükaján	<i>Közösségi ház befejezése Gyepükaján településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Gyepükaján</i>	Gyepükaján	2 000
<i>Kultúrház, közösségi épület kialakítása Hosztót településen</i>	Hosztót	<i>Kultúrház, közösségi épület kialakítása (tetőtér kialakítása, belső átépítés, vizesblokk kialakítása) Hosztót településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Hosztót</i>	Hosztót	15 000
<i>Régi iskola épületében polgármesteri hivatal, közösségi ház kialakítása Szentimrefalva településen</i>	Szentimrefalva	<i>Régi iskola épületében polgármesteri hivatal, közösségi ház kialakítása Szentimrefalva településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Szentimrefalva</i>	Szentimrefalva	5 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Közösségi ház kialakítása, épület felújítása, funkciófejlesztés</i>	<i>Veszprémgalsa</i>	<i>Közösségi ház kialakítása, épület felújítása, funkciófejlesztés (ifjúsági klub, polgármesteri hivatal, könyvtár)</i>	<i>Települési Önkormányzat Veszprémgalsa</i>	<i>Veszprémgalsa</i>	5 000
<i>Régi iskolában 2 bérlakás kialakítása Zalaszegvár településen</i>	<i>Zalaszegvár</i>	<i>Régi iskolában 2 bérlakás kialakítása Zalaszegvár településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalaszegvár</i>	<i>Zalaszegvár</i>	15 000
<i>Polgármesteri hivatal külső tatarozása Zalaszegvár településen</i>	<i>Zalaszegvár</i>	<i>Polgármesteri hivatal külső tatarozása Zalaszegvár településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalaszegvár</i>	<i>Zalaszegvár</i>	4 000
<i>Közösségi ház belső átalakítása, funkciófejlesztés</i>	<i>Zalaszegvár</i>	<i>Közösségi ház belső átalakítása, funkciófejlesztés (ifjúsági klub, könyvtár)</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalaszegvár</i>	<i>Zalaszegvár</i>	10 000
<i>Önkormányzati épület tetőterének beépítésével ifjúsági szálláshelyek létesítése Csabrendek településen</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Önkormányzati épület tetőterének beépítésével ifjúsági szálláshelyek létesítése Csabrendek településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Csabrendek</i>	<i>Csabrendek</i>	50 000

4.1.1.6. Az intézkedés fenntarthatósága

A közintézmények tekintetében az önkormányzatok vállalják az épületek fenntartását, magán és vállalkozói tulajdon esetében pedig az adott tulajdonos.

4.1.1.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

A térség lakossága hátrányos helyzetű területen él, amiből kifolyólag az esélyegyenlőséget tekintve hátrányos helyzetűnek tekinthetők. Az épületek, közösségi terek felújítása méltóbb emberi körülményeket teremt az egész lakosság számára, életminőségük javul. Az intézkedés hatása a nők helyzetére közvetett. A lakosság életminőségbeli változásával együtt változik az életmód, a gondolkodás. Ennek következménye a nemtől, társadalmi hovatartozástól függetlenül való megítélés, a nők adottságaikhoz mérten való foglalkoztatása, munkájuk értékének nemtől független megítélése, stb.

4.1.2. Műemlékek, építészeti emlékek, köztéri alkotások, temetők, majorok felújítása

4.1.2.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A kistérségben az általános népességcsökkenés, a lakosság elöregedése jellemző, ezzel egyidejűleg a magán- és közsférában egyaránt tőkehiány mutatkozik. A köz- és magánépületek felújítása is nagy nehézségekbe ütközik, így a műemlékek, építészeti emlékek, köztéri alkotások, stb. felújítására a beruházási, fejlesztési, karbantartási költségeknek csak nagyon kis töredéke jut. Állaguk messze elmarad az eszmei értékből adódó, épített örökségi emlékekhez méltó állapottól.

4.1.2.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés az épített örökségi épületek, emlékek, köztéri alkotások felújítását, funkcióbeli fejlesztését célozza.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
Gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Turisztikai vonzerők fejlesztése

4.1.2.3. Az intézkedés rövid tartalma

A térség épített örökségi emlékekben igen gazdag. Gazdaságfejlesztési, azon belül kiemelten a turisztikai vonzerők fejlesztése területén jelent az intézkedés rövid, illetve középtávon további fejlesztési lehetőségeket.

Műemlék épületek, építészeti emlékek, köztéri alkotások, temetők kerülnek felújításra, az üresen álló épületek új funkciót kapnak. A felújított történelmi emlékek a turisztikai vonzerők fejlesztése alprogram intézkedései szerint kerülnek bele a térségi idegenforgalmi termékcsomagba.

4.1.2.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Civilek, lakosság, vállalkozók, önkormányzat

4.1.2.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Épített környezet védelme és felújítása

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Össze- ruházás
Új ravatalozó építése Rigács településen	Rigács	Új ravatalozó építése Rigács településen	Települési Önkormányzat Rigács	Rigács	12 000
A sümegprágai templom felújítása	Sümegprága	A sümegprágai templom felújítása, fűtéskorszerűsítés	Települési Önkormányzat Sümegprága	Sümegprága	15 000
Simon István emlékház tetőfelújítása Bazsi településen	Bazsi	Simon István emlékház tetőfelújítása Bazsi településen	Települési Önkormányzat Bazsi	Bazsi	4 000
Emlékmű megvilágítása, térkövezés Rigács településen	Rigács	Emlékmű megvilágítása, térkövezés Rigács településen	Települési Önkormányzat Rigács	Rigács	1 000
A rigácsi templom felújítása	Rigács	A rigácsi templom felújítása	Települési Önkormányzat Rigács	Rigács	3 000
Ravatalozó felújítása Bazsi településen	Bazsi	Ravatalozó felújítása Bazsi településen, magas tető kialakítása	Települési Önkormányzat Bazsi	Bazsi	6 700
Köztemetők rendbetétele, ravatalozó felújítása Káptalanfa településen	Káptalanfa	Köztemetők rendbetétele, ravatalozó felújítása Káptalanfa településen	Települési Önkormányzat Káptalanfa	Káptalanfa	3 500
Köztemetők rendbetétele, ravatalozó felújítása Bodorfa településen	Bodorfa	Köztemetők rendbetétele, ravatalozó, koporsóhűtő felújítása Bodorfa településen	Települési Önkormányzat Bodorfa	Bodorfa	3 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Köztemetők rendbetétele, ravatalozó felújítása Nemeshany településen</i>	<i>Nemeshany</i>	<i>Köztemetők rendbetétele, ravatalozó felújítása, vízbevezetés Nemeshany településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Nemeshany</i>	<i>Nemeshany</i>	5 000
<i>Köztemetők rendbetétele, ravatalozó felújítása Gyepükaján településen</i>	<i>Gyepükaján</i>	<i>Köztemetők rendbetétele, ravatalozó felújítása (esőbeállóval) Gyepükaján településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Gyepükaján</i>	<i>Gyepükaján</i>	5 000
<i>Köztemetők rendbetétele (temetőkerítés) Hosztót településen</i>	<i>Hosztót</i>	<i>Köztemetők rendbetétele (temetőkerítés) Hosztót településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Hosztót</i>	<i>Hosztót</i>	1 000
<i>Köztemetők rendbetétele, ravatalozó felújítása Zalaszegvár településen</i>	<i>Zalaszegvár</i>	<i>Köztemetők rendbetétele, ravatalozó belső felújítása, áram bevezetése Zalaszegvár településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalaszegvár</i>	<i>Zalaszegvár</i>	5 000
<i>Árpád kori romtemplom turisztikai célú hasznosítása Csabrendek településen</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Árpád kori romtemplom turisztikai célú hasznosítása Csabrendek településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Csabrendek</i>	<i>Csabrendek</i>	10 000
<i>Zsidótemető felújítása Csabrendek településen</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Zsidótemető felújítása Csabrendek településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Csabrendek</i>	<i>Csabrendek</i>	5 000
<i>Sümegek történelmi belvárosának rehabilitációja</i>	<i>Sümegek</i>	<i>Sümegek történelmi belvárosának rehabilitációja (Kisfaludy, Szent István, Udvarbíró, Hétvezér terek rehabilitálása, fedett uszoda, Ramassetter Kulturális Központ, Kistérségi Fejlesztési Központ kialakítása)</i>	<i>Sümegek Város Önkormányzata</i>	<i>Sümegek</i>	3 000 000

4.1.2.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az önkormányzati tulajdonú épített örökségi emlékek tekintetében az önkormányzatok vállalják azok fenntartását, további állagmegőrzését, magán és vállalkozói tulajdon esetén pedig az adott tulajdonos. Közvetetten hatással vannak adott gazdasági csoportot is a fenntartásra, hiszen az idegenforgalmi termékcsomagba való bekapcsolás egyfajta hasznosításból adódó bevételt eredményez. A tematikus, illetve turistautak

kialakítása kapcsán felmerülő, szolgáltatással nem párosuló turisztikai látványosságok (kőkereszt, emléktábla, stb.) fenntarthatósága érdekében ajánlott lenne egyfajta térségi idegenforgalmi alap létrehozása, amely ezen a területen megoldhatná az időszakos karbantartást.

4.1.2.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

A térség lakossága hátrányos helyzetű területen él, amiből kifolyólag az esélyegyenlőséget tekintve hátrányos helyzetűnek tekinthetők. Az épített örökségi emlékek felújítása a méltóbb emberi körülmények megteremtésén túl az idegenforgalom területén nyújt fejlesztési lehetőségeket. Az idegenforgalom a gazdasági szférának az az ága, amelyben a nők foglalkoztatási aránya nagyon magas. Így az e területen való fejlesztés az általános életminőségbeli javuláson túl kiemelt lehetősége teremt a nők munkaerőpiacon való elhelyezkedésére.

4.1.3. Települések zöldfelületi fejlesztése

4.1.3.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A kistérségben az általános népességcsökkenés, a lakosság elöregedése jellemző, ezzel egyidejűleg a magán- és közszférában egyaránt tökehiány mutatkozik. A települések zöldfelületi részének többsége önkormányzati tulajdonban van. Az anyagi források hiánya miatt csupán a legszükségesebb zöldfelületi karbantartásokat tudják elvégezni, ami legtöbb településnél sajnos kimerül a fűnyírásban, a nyári településközponti parkápolásban. A parkosítás, fásítás, a virágágyások kialakítása a települési öszképet szépíti, teszi rendezetté. Esztétikai értékével segíti a gazdaságfejlesztési program megvalósulását.

4.1.3.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés az ápolott zöldfelületek növelését, a településközpontok és egyes településrészek élőlő dísznövényzettel való parkosítását, virágágyások kialakítását, fásítást, parkok építését célozza.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
Gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Turisztikai vonzerők fejlesztése

4.1.3.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében a településeken nő az ápolott zöldfelületek aránya.

A településeken az évelő és egynyári növényekkel való parkosított területek mértéke nő, útszéli fásítások, parképítések valósulnak meg. Az utcaképeket, egyes településrészeket, a településközpontokat ezen elemek kombinálásával teszik esztétikusabbá. Az intézkedés várhatóan a lakosság magánterületi parkosítási fejlesztéseire is pozitív hatással lesz.

4.1.3.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Civilek, lakosság, vállalkozók, önkormányzat

4.1.3.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Települési zöldfelületek felújítása
Településkörnyéki táj rendezése, rekultiváció

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
Zöldterületek felújítása, parkosítás, fásítás (Petőfi u.) Gógánfa településen	Gógánfa	Zöldterületek felújítása, parkosítás, fásítás (Petőfi u.) Gógánfa településen	Települési Önkormányzat Gógánfa	Gógánfa	10 000
Sümegprágán a Marcal két oldalának parkosítása	Sümegprága	Sümegprágán a Marcal két oldalának parkosítása	Települési Önkormányzat Sümegprága	Sümegprága	500
Parkosítás, fásítás Bazsi településen	Bazsi	Parkosítás, fásítás Bazsi településen	Települési Önkormányzat Bazsi	Bazsi	2 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Zöldterületek felújítása, parkosítás, fásítás Zalagyömörő településen	Zalagyömörő	Zöldterületek felújítása, parkosítás, fásítás Zalagyömörő településen	Települési Önkormányzat Zalagyömörő	Zalagyömörő	2 000
Zöldterület bővítése, parkosítás Zalaerdőd településen	Zalaerdőd	Zalaerdőd településen, a sportöltöző környékén zöldterület bővítése, parkosítás	Települési Önkormányzat Zalaerdőd	Zalaerdőd	15 000
Zöldterületek bővítése, meglévők felújítása Ukk településen	Ukk	Zöldterületek bővítése, meglévők felújítása Ukk településen	Települési Önkormányzat Ukk	Ukk	6 000
Fásítás, parkosítás Bodorfa településen	Bodorfa	Fásítás, parkosítás Bodorfa településen	Települési Önkormányzat Bodorfa	Bodorfa	500
Fásítás, parkosítás Nemeshany településen	Nemeshany	Fásítás, parkosítás Nemeshany településen	Települési Önkormányzat Nemeshany	Nemeshany	3 000
Parkosítás a gyepükajáni templom mögött	Gyepükaján	Parkosítás a gyepükajáni templom mögött	Települési Önkormányzat Gyepükaján	Gyepükaján	3 000
Virágosítás, parkosítás, utcai bútorok Gyepükaján településen	Gyepükaján	Virágosítás, parkosítás, utcai bútorok Gyepükaján településen	Települési Önkormányzat Gyepükaján	Gyepükaján	3 000
Gázcseretelep helyén park kialakítása Hosztót településen	Hosztót	Gázcseretelep helyén park kialakítása Hosztót településen	Települési Önkormányzat Hosztót	Hosztót	1 000
Jóléti tavak, szabadidőpark kialakítása Csabrendek településen	Csabrendek	Jóléti tavak, szabadidőpark kialakítása Csabrendek településen	Települési Önkormányzat Csabrendek	Csabrendek	20 000

4.1.3.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Mivel a települési zöldfelületek többsége önkormányzati tulajdonban van, így azok fenntartását az önkormányzatok vállalják magukra. A fenntartással kapcsolatban párhuzamos programot is tervezünk, amely „a munkanélküliek munkaerőpiacra való beintegrálásának ösztönzése” intézkedésnél a tartós munkanélküliek szociális jellegű foglalkoztatására irányuló, közmunkaprogram keretében valósulhat meg.

4.1.3.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

A térség lakossága hátrányos helyzetű területen él, amiből kifolyólag az esélyegyenlőséget tekintve hátrányos helyzetűnek tekinthetők. A zöldfelületi fejlesztések a méltóbb emberi körülmények megteremtésén túl az idegenforgalom

területén is fejlesztési lehetőségeket nyújtanak. Nagyobb hatással bír azonban egy másik, de ezzel az intézkedésponttal szorosan összefüggő projekt. A munkanélküliek, hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatására irányuló, közmunka-szerű foglalkoztatási program, az önkormányzati tulajdonú területek karbantartására irányul oly módon, hogy szociális jelleggel elsődlegesen a tartós munkanélküliek, azon belül a nők foglalkoztatásával tervez. A zöldfelületi fejlesztések tipikusan azon önkormányzati feladatokhoz tartoznak, amelyek a gyenge fizikumú munkásréteg alkalmazását feltételezik. Ily' módon az intézkedés intenzíven hozzájárul a hátrányos helyzetűek, illetve nők esélyegyenlőségéhez.

4.1.4. Új lakóterületek kialakítása, meglévők fejlesztése, rehabilitálása

4.1.4.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A kistérségben az általános népességcsökkenés, a lakosság elöregedése jellemző, ezzel egyidejűleg az épületek állaga rohamosan romlik.

A betelepülni szándékozó fiatal korosztály számára nem vonzóak a régi, elavult építési megoldásokkal rendelkező családi házak, épületek. Egy viszonylag szűk réteg keresi ezeket a régi épületeket. Ez a réteg azonban jellemzően nyugalmát kereső, nagyvárosból kiköltöző nyugdíjkorhatár felé közeledő házaspárok, ahol a fiatalok már nem élnek a háztartásban. A külföldiek lakásvásárlása ezen a területen is jellemző, ezzel azonban a helybeli és maradni szándékozó fiatalok lakásvásárlásait nehezítik, mivel fizetőképes keresletükkel feltornázzák az ingatlanok árát.

A fiatalok letelepülését célzó állami támogatási formák is kedvezőbb feltételeket biztosítanak akkor, ha a fiatalok új ház építésével oldják meg lakhatási problémáikat. (Magasabb lakásépítési kedvezmény)

A fiatalok letelepedését új lakótelkek kialakításával ösztönzik az önkormányzatok. A jelenleg kialakításra kerülő lakótelkek iránti kereslet nagy, különösen a közvetlen város körüli településeken. Egyes településeken, településrészekben jellemzően elhanyagolt lakóterületek vannak, amelyek rehabilitálása szükséges. Ezen területek főként hátrányos helyzetű népcsoportok lakóhelyei.

4.1.4.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy új lakóterületek kerüljenek kialakításra elsősorban a letelepülni szándékozó fiatalok beköltözési kedvének növelése érdekében, illetve, hogy az egyes hátrányos helyzetű csoportok lakóhelyeinek fejlesztése által azok életminősége emelkedjen.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
Gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése

4.1.4.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében a településeken lakótelkek kerülnek kialakításra, és egyes hátrányos helyzetű csoportok lakóhelyeinek rehabilitálása valósul meg.

4.1.4.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Civilek, lakosság, vállalkozók, önkormányzat

4.1.4.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Településkörnyéki táj rendezése, rekultiváció
Egyéb falumegújítással kapcsolatos intézkedés

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Össze-ruházás
<i>21 lakótelek kialakítása (4 kialakításra került, közművel nincsenek ellátva) Bazsi településen</i>	<i>Bazsi</i>	<i>21 lakótelek kialakítása (4 kialakításra került, közművel nincsenek ellátva) Bazsi településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Bazsi</i>	<i>Bazsi</i>	70 000
<i>Kövesdombon kisebbségi lakóterület rehabilitációja, utak, terek kialakítása</i>	<i>Sümege</i>	<i>Kövesdombon kisebbségi lakóterület rehabilitációja, utak, terek kialakítása</i>	<i>Sümege Város Önkormányzata</i>	<i>Sümege</i>	20 000

4.1.4.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés a települések lakosságmegetartó erejét, egyrészt a fiatal, aktív munkaerő bevándorlását célozza. A számukra kialakított telkek költségei hosszú távon térülnek meg az állami normatíván, egyes adóbevételek önkormányzatok részére történő visszaosztásán keresztül.

4.1.4.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

A fiatalok lakáshoz való jutásának elősegítése pozitívan hat mind a hátrányos helyzetű csoportok, mint a nők esélyegyenlőségének megteremtése tekintetében.

A hátrányos helyzetű lakócsopottok életminősége javul az intézkedés által, a fiatalok lakásproblémáinak megoldása a gyermekvállalást is ösztönzi egyben, megfelelő körülményeket teremtve a családok számára, kiemelten a város környéki településeken, ahol a nők munkahelyi elhelyezkedési esélyei is jobbak, mint a kisebb településeken.

4.2. Infrastruktúra fejlesztése

4.2.1. **Önkormányzati- és közút tulajdonában lévő úthálózat és járdák fejlesztése, újak építése**

4.2.1.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A kistérség önkormányzati- és közútjai többsége felújításra szorul, az úthálózat továbbfejlesztése is elengedhetetlen, mivel számos útszakasz nincs pormentesítve a településeken belül. A két zsáktelepülés másik oldali úthálózatba való bekötése is megoldásra vár.

4.2.1.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy a térségközi úthálózat olyan színvonalú legyen, hogy biztosítható legyen a gyors és balesetmentes közlekedés, hogy az utak állapotából kifolyólag ne rongálódjanak az azokon közlekedő gépjárművek, fokozva egyben a balesetveszélyt is.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
Gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése

4.2.1.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében az utak, járdák felújítása, további út- és járdaszakaszok pormentesítése, illetve építése valósul meg.

4.2.1.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Civilek, lakosság, vállalkozók, önkormányzat

4.2.1.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Egyéb infrastrukturális beruházások
Egyéb falumegújítással kapcsolatos intézkedés

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe- ruházás
Gógánfa-Kisvásárhely közötti összekötő út építése 2,5 km-es szakaszon	Gógánfa	Gógánfa-Kisvásárhely közötti összekötő út építése 2,5 km-es szakaszon	Települési Önkormányzat Gógánfa	Gógánfa	80 000
Megyer településen 1 km-es útszakasz felújítása	Megyer	Megyer településen 1 km-es útszakasz felújítása	Települési Önkormányzat Megyer	Megyer	10 000
Zalagyömörő - Csabrendek közötti összekötő út építése 6 km-es szakaszon	Zalagyömörő	Zalagyömörő - Csabrendek közötti összekötő út építése 6 km-es szakaszon	Települési Önkormányzat Zalagyömörő	Zalagyömörő	200 000
Sümeprágán új járda építése 4km-es szakaszon	Sümeprága	Sümeprágán új járda építése 4km-es szakaszon	Települési Önkormányzat Sümeprága	Sümeprága	40 000
Bazsi településen új járda építése 4 km-es szakaszon	Bazsi	Bazsi településen új járda építése 4 km-es szakaszon	Települési Önkormányzat Bazsi	Bazsi	25 000
750 m hosszú belterületi út építése Ukk településen	Ukk	750 m hosszú belterületi út építése Ukk településen	Települési Önkormányzat Ukk	Ukk	30 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Önkormányzati utak szilárd burkolattal való ellátása Káptalanfa településen	Káptalanfa	Önkormányzati utak szilárd burkolattal való ellátása (Dózsa u., Diófa u., Petőfi u. 1100 m szilárd burkolat) Káptalanfa településen	Települési Önkormányzat Káptalanfa	Káptalanfa	50 000
Bodorfa és Túskevár közötti út (5 km) építésének 1. üteme	Bodorfa	Bodorfa és Túskevár közötti út (5 km) építésének 1. üteme	Települési Önkormányzat Bodorfa	Bodorfa	30 000
Önkormányzati utak rendbetétele Nemeshany településen	Nemeshany	Önkormányzati utak rendbetétele, a Homokvári út 600 m-es, a Temető út 200 m-es, a Templom felső út 300 m-es szakaszának szilárd burkolattal való ellátása Nemeshany településen	Települési Önkormányzat Nemeshany	Nemeshany	20 000
8 férőhelyes parkoló kialakítása a faluháznál + vízfolyás megoldása Nemeshany településen	Nemeshany	8 férőhelyes parkoló kialakítása a faluháznál + vízfolyás megoldása Nemeshany településen	Települési Önkormányzat Nemeshany	Nemeshany	5 000
Új járda építése Nemeshany településen	Nemeshany	Új járda építése 1,8 km-es szakaszon Nemeshany településen	Települési Önkormányzat Nemeshany	Nemeshany	20 000
Önkormányzati utak szilárd burkolattal való ellátása Gyepükaján településen	Gyepükaján	Önkormányzati utak szilárd burkolattal való ellátása 4 km-es szakaszon Gyepükaján településen	Települési Önkormányzat Gyepükaján	Gyepükaján	40 000
Külterületi utak rendbetétele, a Csonka toronyhoz vezető út felújítása	Gyepükaján	Külterületi utak rendbetétele, a Csonka toronyhoz vezető út felújítása 3 km-es szakaszon	Települési Önkormányzat Gyepükaján	Gyepükaján	5 000
Tárkány és Csabrendek közötti önkormányzati aszfaltos út felújítása	Csabrendek	Tárkány és Csabrendek közötti önkormányzati aszfaltos út felújítása	Települési Önkormányzat Csabrendek	Csabrendek	70 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Nyires és Csabrendek közötti önkormányzati aszfaltos út felújítása</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Nyires és Csabrendek közötti önkormányzati aszfaltos út felújítása</i>	<i>Települési Önkormányzat Csabrendek</i>	<i>Csabrendek</i>	60 000
<i>Önkormányzati utak portalanítása, 7 km-es szakasz aszfaltozása Sümeg városában</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Önkormányzati utak portalanítása, 7 km-es szakasz aszfaltozása Sümeg városában</i>	<i>Sümeg Város Önkormányzata</i>	<i>Sümeg</i>	250 000
<i>Önkormányzati utak felújítása 3 km-es szakaszon Sümeg városában</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Önkormányzati utak felújítása 3 km-es szakaszon Sümeg városában</i>	<i>Sümeg Város Önkormányzata</i>	<i>Sümeg</i>	30 000
<i>KÖZÚT kezelésében lévő utak felújítása</i>	<i>Sümeg</i>	<i>KÖZÚT kezelésében lévő utak (Kossuth u., Darnay u.) felújítása</i>	<i>Sümeg Város Önkormányzata</i>	<i>Sümeg</i>	200 000
<i>Közvilágítás modernizálása Bodorfa településen</i>	<i>Bodorfa</i>	<i>Közvilágítás modernizálása Bodorfa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Bodorfa</i>	<i>Bodorfa</i>	1 200
<i>Közvilágítás modernizálása Nemeshany településen</i>	<i>Nemeshany</i>	<i>Közvilágítás modernizálása Nemeshany településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Nemeshany</i>	<i>Nemeshany</i>	5 000

4.2.1.6. Az intézkedés fenntarthatósága

A megvalósított beruházások felújítások fenntartása egyrészt önkormányzati, másrészt közútkezelői feladat. Az önkormányzatok saját, illetve állami bevételeiből, míg a közútkezelő az útalapból és egyéb forrásokból finanszírozza a fenntartást.

4.2.1.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az utak állapotából eredő esélyegyenlőtlenség a munkába járás idejének hossza, illetve a tömegközlekedés hiányossága és lassúsága területén mutatkozik. Ezen a területen a nők, a járdák állapotát tekintve szenvednek fokozott hátrányt a szülés utáni időszakban,

amikor a babakocsit nem tudják végigtolni a poros-sáros útszakaszokon egy-egy esős idő után, járda viszont nincs a lakóház és a településközpont között. Ezek hiánya fokozottan balesetveszélyes a gyermekek számára is. Az intézkedésben foglalt beruházások megvalósulásával ezek a hátrányos körülmények megszűnnek.

4.2.2. Települési szennyvíz- és felszíni víz elvezetésének megoldása

4.2.2.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A kistérség településein 4 kivétellel még nincs megoldva a települési szennyvíz elvezetése. A kommunális szennyvíz helyi ülepítővel van megoldva. Ez a szennyvízkezelés nem környezetbarát, az EU elvárásoknak nem megfelelő.

A szennyvízelvezetés megoldatlansága sok helyen kiemelt környezetszennyező hatással bír, a térség értékes természeti környezete, érzékeny vízbázisú területen való elhelyezkedése végett.

4.2.2.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy a térség minden településén megoldott legyen a szennyvíz környezetbarát módon való elhelyezése, a környezet tehermentesítése, a szennyezés megszüntetése érdekében.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése

4.2.2.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében a térségben lévő településeken megépülnek a szennyvízhálózatok létesítményei, megoldottá válik a környezetbarát szennyvízelhelyezés.

4.2.2.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Civilek, lakosság, vállalkozók, önkormányzat

4.2.2.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Szennyvízhálózat és -kezelés (hagyományos megoldások)

Szennyvízkezelés (alternatív megoldások)

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
<i>Felszíni víz elvezetése Zalagyömörő településen</i>	<i>Zalagyömörő</i>	<i>Felszíni víz elvezetése Zalagyömörő településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalagyömörő</i>	<i>Zalagyömörő</i>	20 000
<i>Felszíni vízelvezetés I. ütemének megvalósítása Gógánfa településen</i>	<i>Gógánfa</i>	<i>Felszíni vízelvezetés I. ütemének megvalósítása Gógánfa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Gógánfa</i>	<i>Gógánfa</i>	50 000
<i>Belvíz elvezetése (belterületen 2 km-es szakaszon, külterületi-zártkerti utak mentén) Bazsi településen</i>	<i>Bazsi</i>	<i>Belvíz elvezetése (belterületen 2 km-es szakaszon, külterületi-zártkerti utak mentén) Bazsi településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Bazsi</i>	<i>Bazsi</i>	80 000
<i>Hagyományos szennyvízelvezetési rendszer kiépítése Dabronc településen</i>	<i>Dabronc</i>	<i>Hagyományos szennyvízelvezetési rendszer kiépítése Dabronc településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Dabronc</i>	<i>Dabronc</i>	240 000
<i>Felszíni víz, belvíz elvezetése Zalamegyyesen</i>	<i>Zalamegyyes</i>	<i>Felszíni víz, belvíz elvezetése Zalamegyyesen</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalamegyyes</i>	<i>Zalamegyyes</i>	15 000
<i>Belvíz elvezetése Dabronc településen</i>	<i>Dabronc</i>	<i>Belvíz elvezetése Dabronc településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Dabronc</i>	<i>Dabronc</i>	30 000
<i>Hagyományos szennyvízelvezetési rendszer kiépítése Gógánfa településen</i>	<i>Gógánfa</i>	<i>Hagyományos szennyvízelvezetési rendszer kiépítése Gógánfa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Gógánfa</i>	<i>Gógánfa</i>	950 000
<i>Hagyományos szennyvízelvezetési rendszer kiépítése Zalaerdőd településen</i>	<i>Zalaerdőd</i>	<i>Hagyományos szennyvízelvezetési rendszer kiépítése Zalaerdőd településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalaerdőd</i>	<i>Zalaerdőd</i>	240 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Hagyományos szennyvízelvezetési rendszer kiépítése Hetyefő településen</i>	<i>Hetyefő</i>	<i>Hagyományos szennyvízelvezetési rendszer kiépítése Hetyefő településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Hetyefő</i>	<i>Hetyefő</i>	240 000
<i>Határárcok vízvezetése Káptalanfa településen</i>	<i>Káptalanfa</i>	<i>Határárcok vízvezetése 5 km-es szakaszon</i>	<i>Települési Önkormányzat Káptalanfa</i>	<i>Káptalanfa</i>	10 000
<i>Belvíz elvezetés bel- és külterületen Nemeshany településen</i>	<i>Nemeshany</i>	<i>Belvíz elvezetés bel- és külterületen Nemeshany településen (belterületi 3 km, külterületi 3 km)</i>	<i>Települési Önkormányzat Nemeshany</i>	<i>Nemeshany</i>	30 000
<i>Hagyományos szennyvízelvezetési rendszer kiépítése Veszprémgalsa településen</i>	<i>Veszprémgalsa</i>	<i>Hagyományos szennyvízelvezetési rendszer kiépítése Veszprémgalsa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Veszprémgalsa</i>	<i>Veszprémgalsa</i>	200 000
<i>Belvíz elvezetés I. üteme bel- és külterületen és a tervek elkészítése Csabrendek településen</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Belvíz elvezetés I. üteme bel- és külterületen és a tervek elkészítése Csabrendek településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Csabrendek</i>	<i>Csabrendek</i>	500 000

4.2.2.6. Az intézkedés fenntarthatósága

A megvalósított beruházásokat non-profit jellegű üzemeltető veszi át. Az üzemeltetésről közvetlenül az üzemeltetőn keresztül a lakosság, közvetetten az önkormányzat gondoskodik. A beruházás önfenntartó jellegű.

4.2.3. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

A szennyvízelvezetés jelenlegi – helyi ülepítő - megoldása jelentős terhelést ró a környezetre. Ennek hatása az élővilágra, a talaj minőségi romlására, így az itt lakók, de főként a jövő generációinak természeti környezetére hosszú távon tartósan negatív. A szennyvízelvezetés megoldása nem csak a jelenleg a településeken élők életminőségét javítja, a szennyvízelvezetést már megoldott települések lakóihoz viszonyítottan, de a jövő generációjának is biztosítható a természeti és infrastrukturális adottságokból adódó azonos életmód lehetősége.

4.2.3. Ivóvízhálózat rekonstrukciója

4.2.3.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A térség egyes településein a vízvezetékek elkorrodálódtak, illetve eternit anyagúak, amelyek használata már nem megengedett. Helyenként a pangó vizek elkerülése miatt a csövek áthelyezése vált szükségessé.

Cseréjük a víz minőségének javítása érdekében fontos.

4.2.3.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy a térség minden településén egészséges, jó minőségű ivóvizet ihassanak a lakók.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése

4.2.3.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében a térségben lévő egyes településeken az elkorrodálódott és az eternitcsöveket kicserélik, helyenként áthelyezik más nyomvonalra.

4.2.3.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Civilek, lakosság, vállalkozók, önkormányzat

4.2.3.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Ivóvízhálózat fejlesztése

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
<i>Ivóvízhálózat korszerűsítésének 1. üteme Káptalanfa településen</i>	<i>Káptalanfa</i>	<i>Ivóvízhálózat korszerűsítésének 1. üteme Káptalanfa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Káptalanfa</i>	<i>Káptalanfa</i>	20 000
<i>Ivóvízhálózat korszerűsítése Bodorfa településen</i>	<i>Bodorfa</i>	<i>Ivóvízhálózat korszerűsítése (nyomóvezeték eternitső cseréje) Bodorfa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Bodorfa</i>	<i>Bodorfa</i>	6 000
<i>Vízvezeték áthelyezése Bodorfa településen</i>	<i>Bodorfa</i>	<i>Vízvezeték áthelyezése 2 méteren Bodorfa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Bodorfa</i>	<i>Bodorfa</i>	1 000
<i>Ivóvízhálózat korszerűsítése Nemeshany településen</i>	<i>Nemeshany</i>	<i>Ivóvízhálózat korszerűsítése (nyomóvezeték eternitső cseréje) Nemeshany településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Nemeshany</i>	<i>Nemeshany</i>	6 000
<i>Ivóvízhálózat korszerűsítése Gyepükaján településen</i>	<i>Gyepükaján</i>	<i>Ivóvízhálózat korszerűsítése (nyomóvezeték eternitső cseréje) Gyepükaján településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Gyepükaján</i>	<i>Gyepükaján</i>	6 000
<i>Vízvezeték továbbépítése 200 m-es szakaszon Gyepükaján településen</i>	<i>Gyepükaján</i>	<i>Vízvezeték továbbépítése 200 m-es szakaszon Gyepükaján településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Gyepükaján</i>	<i>Gyepükaján</i>	2 000
<i>Az ivóvízhálózat teljes felújítása Sümeg városában</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Az ivóvízhálózat teljes felújítása (a sok végvezeték miatt üledék rakódik le) Sümeg városában</i>	<i>Sümeg Város Önkormányzata</i>	<i>Sümeg</i>	765 000

4.2.3.6. Az intézkedés fenntarthatósága

A megvalósított beruházásokat non-profit jellegű üzemeltető veszi át. Az üzemeltetésről közvetlenül az üzemeltetőn keresztül a lakosság, közvetetten az önkormányzat gondoskodik. A beruházás önfenntartó jellegű.

4.2.4. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az esélyegyenlőséget tekintve az intézkedésnél nem kell külön választani nemeket és csoportokat. A megfelelő minőségű ivóvíz biztosítása minden ember számára egyenlően fontos, a lakóhelyhez való kötöttség nem szabad, hogy létszükségletet kielégítő területeken a maihoz hasonló mértékű szolgáltatás-, illetve minőségbeli különbséget jelentsen.

4.2.4. Tömegközlekedés fejlesztése

4.2.4.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A kistérségben a tömegközlekedés tekintetében a települések között nagy a különbség. A Devecser-Sümeg-Keszthely vonalon elhelyezkedő települések szerencsés helyzetben vannak, hiszen frekvenciált, távolsági útvonalról lévén szó, sűrű a buszjárat.

A nem ezen a vonalon elhelyezkedő települések más jóval nehezebb helyzetben vannak, hiszen van, ahol naponta 4 busz jár csupán. Az ezeken a településeken lakók fokozott hátrányos helyzetben vannak, hiszen a munkába járás, egyes áruk beszerzése, térségközponti kulturális helyek megközelítése nagy gondot okoznak számukra.

Másik problémakör a tömegközlekedés területén a buszmegálló öblök, váróhelyek állagának romlása, az öblök kiképzésének módja, illetve a buszfordulók kialakíthatatlansága. Ezek felújítása, a térségi szintű tömegközlekedés racionalizálása az intézkedés feladata.

4.2.4.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy a térség minden lakója a település adottságaihoz mérten a lehető legjobban igénybe tudja venni az alapvető gazdasági, közellátási szolgáltatásokat.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése

4.2.4.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében a térségben lévő településeken buszmegállókat, megálló öblöket, fordulókat újítanak fel, illetve építenek. Racionalizálják a térségi tömegközlekedést lehetőleg kisbuszok beállításával.

4.2.4.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Civilek, lakosság, vállalkozók, önkormányzat

4.2.4.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Egyéb jóléti, ellátó szolgáltatások
Egyéb infrastrukturális beruházások

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összberuházás
<i>Buszforduló kialakítása Zalameggyes településen</i>	<i>Zalameggyes</i>	<i>Zalameggyes településen buszforduló kialakítása a közlekedés színvonalának javítása érdekében</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalameggyes</i>	<i>Zalameggyes</i>	5 000
<i>2 buszváró kialakítása Rigács településen</i>	<i>Rigács</i>	<i>2 buszváró kialakítása Rigács településen, a közlekedés színvonalának javítása érdekében</i>	<i>Települési Önkormányzat Rigács</i>	<i>Rigács</i>	1 000
<i>Karbantartó gépek beszerzése</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>8 karbantartó gép beszerzése (közös a térségi településekkel), úttisztításra, karbantartásra, hótólásra</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	50 000
<i>Buszmegálló öböl felújítása Káptalanfa településen</i>	<i>Káptalanfa</i>	<i>Buszmegálló öböl felújítása 400-500 m²-es területen</i>	<i>Települési Önkormányzat Káptalanfa</i>	<i>Káptalanfa</i>	5 000
<i>Buszforduló kialakítása Bodorfa településen</i>	<i>Bodorfa</i>	<i>Buszforduló kialakítása Bodorfa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Bodorfa</i>	<i>Bodorfa</i>	5 000

<i>Buszforduló kialakítása Nemeshany településen</i>	<i>Nemeshany</i>	<i>Buszforduló kialakítása Nemeshany településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Nemeshany</i>	<i>Nemeshany</i>	10 000
<i>Buszmegálló öböl kialakítása megállóval Gyepükaján településen</i>	<i>Gyepükaján</i>	<i>Buszmegálló öböl kialakítása megállóval Gyepükaján településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Gyepükaján</i>	<i>Gyepükaján</i>	3 000

4.2.4.6. Az intézkedés fenntarthatósága

A térségi tömegközlekedés racionalizálása magában foglalja az előzetes utasszámlálást és egyéb marketingmunkát. Az új kisbuszok beállítása gazdasági alapon működik, így önfenntartó. Az infrastrukturális beruházás fenntartását az önkormányzatok vállalják.

4.2.5. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az intézkedésnek különösen a tömegközlekedés racionalizálását tekintve van nagyon pozitív hatása a hátrányos helyzetűekre, illetve a nőkre.

A településen lakók, fokozottan beleértve a nőket a buszjáratok ritkasága miatt csak kevesebb munkahelyből válogathatnak, az amúgy is nagy munkanélküliséggel sújtott térségben, mivel munkába járásuk korlátozott. A buszjáratok racionális növelése

4.3. Térségi, települési intézményháló fejlesztése

4.3.1. Egészségügyi- és szociális ellátási rendszer fejlesztése

4.3.1.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A kistérségben az egészségügyi- és szociális ellátási rendszernek sok hiányossága van, mint az ország területén számos más térségben.

Számos orvosi rendelő és kiszolgáló helyiségei nem felelnek meg az EU-s előírásoknak. Az épületek állaga leromlott, felújításra, modernizálásra szorul.

A településeken alacsony a fiatalok és magas az időskorúak aránya, amely további szociális szolgáltatások fejlesztését indokolja a házi-ápolás, segítségnyújtás, nappali- és bentlakásos ellátás területén. Egyes településeken a nagy alapterületű hasznosítatlan épületek fiatalok utógondozó intézményének is helyet biztosíthatnak.

4.3.1.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy a térség minden lakója színvonalas egészségügyi ellátásban részesülhessen.

A segítségre szoruló idősebb korosztálynak egyedi szociális jellegű szolgáltatásokat kívánunk nyújtani, amely megkönnyíti az idős kor mindennapi terheit.

További célcsoportot jelent a hátrányos helyzetű fiatal korosztály, akik számára a társadalmi beilleszkedés megkönnyítését tűztük ki célul a fiatalok utógondozó lakóotthonának kialakításával.

Ezzel egyidejűleg cél a hasznosítatlan, nagyobb területű épületek hasznosítása is.

Az intézkedéssel párhuzamosan egészségügyi és szociális területen szakképzett munkaerő iránt merül fel igény, amely a humán erőforrás fejlesztése és a települési lakosságmegtartó erő növelése területeken fejt ki hatását.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Térségi, települési intézményháló fejlesztése
Humán erőforrás fejlesztése

4.3.1.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében a térségben lévő orvosi rendelők, kórház, szociális ellátó intézmények kerülnek felújításra, építésre és ezzel párhuzamosan a szociális ellátási rendszert fejlesztjük, nem csak a meglévő, hanem új típusú szolgáltatásokkal.

4.3.1.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Civilek, lakosság, vállalkozók, önkormányzat

4.3.1.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Egyéb jóléti, ellátó szolgáltatások
 Egyéb infrastrukturális beruházások
 Egyéb falumegújítással kapcsolatos intézkedés
 Humán egészségügyi intézkedések

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe- ruházás
Orvosi rendelő felújítása Rigács településen	Rigács	Orvosi rendelő felújítása Rigács településen	Települési Önkormányzat Rigács	Rigács	3 000
Orvosi rendelő felújítása Zalagyömörő településen	Zalagyömörő	Orvosi rendelő felújítása Zalagyömörő településen	Települési Önkormányzat Zalagyömörő	Zalagyömörő	3 000
Orvosi rendelő felújítása Gógánfán	Gógánfa	Orvosi rendelő felújítása Gógánfán	Települési Önkormányzat Gógánfa	Gógánfa	5 000
Orvosi rendelő felújítása tetőcserével Káptalanfa településen	Káptalanfa	Orvosi rendelő felújítása tetőcserével Káptalanfa településen	Települési Önkormányzat Káptalanfa	Káptalanfa	5 000
Orvosi rendelő felújítása Gyepükaján településen	Gyepükaján	Orvosi rendelő felújítása Gyepükaján településen	Települési Önkormányzat Gyepükaján	Gyepükaján	15 000
Orvosi rendelő felújítása Veszprémgalsa településen	Veszprémgalsa	Orvosi rendelő felújítása Veszprémgalsa településen	Települési Önkormányzat Veszprémgalsa	Veszprémgalsa	5 000
Orvosi rendelő felújítása Zalaszegvár településen	Zalaszegvár	Orvosi rendelő felújítása (külső tatarozás) Zalaszegvár településen	Települési Önkormányzat Zalaszegvár	Zalaszegvár	500
Térségi egészségügyi ellátási rendszer infrastrukturális feltételeinek megteremtése	Sümege	Épület felújítása, gép és eszközbeszerzés	Sümege Város Önkormányzata	Sümege	50 000
Zalagyömörő településen a szociális ápolás bővítése, minőségének javítása (gépkocsi vásárlás)	Zalagyömörő	Zalagyömörő településen a szociális ápolás bővítése, minőségének javítása (gépkocsi vásárlás), erősítve ezzel a falugondnoki hálózatot	Települési Önkormányzat Zalagyömörő	Zalagyömörő	10 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Gógánfa településen a szociális ápolás bővítése, minőségének javítása</i>	<i>Gógánfa</i>	<i>Gógánfa településen a szociális ápolás bővítése, minőségének javítása</i>	<i>Települési Önkormányzat Gógánfa</i>	<i>Gógánfa</i>	2 000
<i>Falugondnoki szolgálat továbbfejlesztése körjegyzőségi kibussszal</i>	<i>Bodorfa</i>	<i>Falugondnoki szolgálat továbbfejlesztése körjegyzőségi kibussszal</i>	<i>Települési Önkormányzat Bodorfa</i>	<i>Bodorfa</i>	4 000
<i>Védőnői lakás felújítása Veszprémgalsa településen</i>	<i>Veszprémgalsa</i>	<i>Védőnői lakás felújítása Veszprémgalsa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Veszprémgalsa</i>	<i>Veszprémgalsa</i>	5 000
<i>Otthonház kialakítása Csabrendek településen</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>10 lakosztályos otthonház kialakítása Csabrendek településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Csabrendek</i>	<i>Csabrendek</i>	60 000
<i>Gógánfán öregek otthonának kialakítása a Gyömörei kúria felújításával</i>	<i>Gógánfa</i>	<i>Gógánfán öregek otthonának kialakítása a Gyömörei kúria felújításával</i>	<i>Települési Önkormányzat Gógánfa</i>	<i>Gógánfa</i>	200 000
<i>Ellátásból kikerült fiatalok utógondozása Zalagyömörő településen</i>	<i>Zalagyömörő</i>	<i>A régi iskola épületének hasznosítása (ellátásból kikerült fiatalok utógondozása céljából) Zalagyömörő településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalagyömörő</i>	<i>Zalagyömörő</i>	50 000

4.3.1.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az egészségügyi és szociális ellátási rendszer fejlesztése államilag irányított rendszerben valósul meg. A bevételi oldalt a lakossági jövedelem adótartalmának újrafelosztásával rendszeresíti az egészségügyi rendszer, amelyből állami normatíva alapján részesülnek az önkormányzatok, egészségügyi ellátó intézmények. Ily' módon elvileg önfenntartó a rendszer, azonban ismerve az ország egészségügyi helyzetét egyéb bevételek átcsoportosítása, illetve folyamatos pályázati forrás utánpótlása szükséges a fenntartáshoz.

4.3.1.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az intézkedés alapvetően az esélyegyenlőség megteremtését ösztönzi. Az egészségügyi és szociális ellátáshoz mindenki azonos mértékben és színvonalon kell, hogy hozzáférhessen. Kiemelt hatással bír a szociális segítségnyújtás, házi ápolás, hiszen ez valóban a részben vagy teljesen segítségre, ellátásra szoruló, ebből kifolyólag hátrányos helyzetű, idősebb korosztály jobb életminőségének megteremtését célozza, illetve a fiatal korosztálynál a társadalmi beintegrálódás ösztönzését.

Az egészségügyi- és szociális ellátás terén nagy arányban dolgoznak nők, így az intézkedés is az ő szakképzettségük növelését, illetve alkalmazásukat feltételezi.

4.3.2. Közösségszervezés fejlesztése

4.3.2.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A térség lakosságmegetartó erejét, a térségi, települési identitástudat erősödése fokozza. Az identitástudat formálásának legjobb eszköze a közösségek szervezése, fejlesztése, amelyek kialakulása a kulturális és szórakoztató és egyéb csoportos foglalkoztató területek fokozott kiépítésével érhetőek el. Itt nagyon fontos szerepe van a térségben lévő kultúrházaknak, könyvtáraknak, civil szervezeteknek, érdekképviselőeknek. Szakmai tapasztalatok és a gyakorlat azt mutatja, hogy az identitástudat legjobb formálói a települési közösségi rendezvények és foglalkozások: falunapok, tánc- és színművészeti, képzőművészeti, egy egyéb klubszerű csoportfoglalkozások, rendezvények.

4.3.2.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy a térség településein a már meglévő és az alakulóban lévő kisebb-nagyobb szórakoztató, érdekképviselői, stb. közösségek tovább fejlődhessenek, minél több települési, térségi és nagyobb hatókörű rendezvény kerüljön megszervezésre. Cél az is, hogy a közösségek résztvevői minél jobban kit tudják bontakoztatni tehetségüket az adott területen, hogy minél több kitűnő művészeti készséggel, és -érzéssel rendelkező, kreatív és dinamikus lakosa legyen a térségnek.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Térségi, települési intézményháló fejlesztése
Humán erőforrás fejlesztése

4.3.2.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében ösztönözzük a térségi kisebb-nagyobb közösségeket az önképzésre, a rendezvények szervezésére, közösségeik továbbfejlesztésére, további közösségi foglalkozások szervezésére, infrastrukturális háttérük megteremtésére.

4.3.2.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Civilek, lakosság, vállalkozók, önkormányzat

4.3.2.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör:

- Falusi turizmus szolgáltatásfejlesztésével kapcsolatos beruházás
- Helyi jellegzetességű tájspecifikus élelmiszerek fejlesztése
- Kézműves tevékenységek fejlesztése
- Kisipari tevékenységek fejlesztése
- Egyéb jóléti, ellátó szolgáltatások
- Egyéb infrastrukturális beruházások
- A vidéki hagyományok ápolása
- Egyéb falumegújítással kapcsolatos intézkedés
- Közösségfejlesztés
- Cigány kisebbségi programok/képzések
- Egyéb szakmai képzés

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
Zalagyömörő település testvérkapcsolatainak ápolása	Zalagyömörő	Zalagyömörő település testvérkapcsolatainak ápolása, a testvértelepülések közti kohézió erősítése	Települési Önkormányzat Zalagyömörő	Zalagyömörő	3 000
Gógánfa település testvérkapcsolatainak ápolása	Gógánfa	Gógánfa település testvérkapcsolatainak ápolása, a testvértelepülések közti kohézió erősítése	Települési Önkormányzat Gógánfa	Gógánfa	3 000

4.3.2.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés attól válik fenntarthatóvá, hogy a település lakosságmegtartó erejét növeli. A közösségi rendezvények többsége non-profit orientált önfenntartásra törekszik, kisebb önkormányzati hozzájárulásokkal, amelyek hosszú távon a lakosságmegtartó képesség növelésén keresztül hozzák meg hasznukat, azáltal, hogy a település hosszú távon „élővé„ válik. (Lakosságszám emelkedése, magasabb állami normatíva, nagyobb vállalkozási kedv, stb.)

4.3.2.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az intézkedés fokozottan pozitív hatással van az esélyegyenlőségre, mivel a közösségszervezés olyan tevékenység, amely során épp az a cél, hogy mindig nemtől és társadalmi hovatartozástól függetlenül az adott készségeknek megfelelően vonódjanak be a kisebb-nagyobb csoportok a közösségi életbe.

A nők helyzetének, elismertségének általános javulása is várható, mivel a közösségszervezési feladatok többségét általában nők látják el.

4.3.3. Térségközponti intézményhálózat fejlesztése, erősítése

4.3.3.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

Az Európai Unió csatlakozással összefüggésben és a már kialakult város körüli térségek intézményi ellátásának megszervezéséből adódóan, szükséges egyes több települést, illetve az egész kistérséget ellátó intézmények közös beruházásként való fejlesztése. Egyes intézmények struktúráját hozzá kell igazítani a megváltozott területfejlesztési, közigazgatási környezethez. Bizonyos területeken új intézményrendszert kell létrehozni.

4.3.3.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy az európai integrálódásnak és a megváltozott közigazgatási, gazdasági, társadalmi feltételekhez igazítottan, az elvárásoknak megfelelő térségi intézményhálózat alakuljon ki, amely képes minden közös térségi szintű feladatkörnél hatékonyan ellátni az adott célterületet.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Térségi, települési intézményháló fejlesztése
Vállalkozások fejlődésének elősegítése
Humán erőforrás fejlesztése
Környezetgazdálkodás fejlesztése

4.3.3.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében a térségi szinten fejlesztésre és kialakításra kerülnek azok az intézmények, amelyek feladatkörüket, hatókörüket tekintve térségi szinten látják el feladataikat. Ebbe a körbe sorolhatók pl. területfejlesztési intézményhálózat, munkaügyi szolgáltatások, közbiztonság és minden, olyan feladat, amit a települések közösen vállalnak fel a későbbiek során (egészségügy, szociális ellátás, közoktatás,

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

közigazgatási belső ellenőrzés, stb.). Ebbe az intézkedéskörbe tartoznak civil, illetve gazdasági szerveződések térségi szintű kezdeményezéseinek ösztönzése is, amelyek a kisebb szervezetek érdekképviselőit látják el.

4.3.3.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Civilek, lakosság, vállalkozók, önkormányzat

4.3.3.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Inkubátorház, vállalkozásfejlesztési szolgáltatás
Egyéb jóléti, ellátó szolgáltatások
Egyéb infrastrukturális beruházások
Egyéb falumegújítással kapcsolatos intézkedés
Közösségfejlesztés
Szaktanácsadás

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
<i>Térségi bűnmegelőzési program elkészítése</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>Térségi bűnmegelőzési program elkészítése</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	1 000
<i>A kistérségi társulás irodaépületének felújítása és intézményhálózat fejlesztése</i>	<i>Sümeg</i>	<i>A kistérségi társulás irodaépületének felújítása és intézményhálózat fejlesztése</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	28 000
<i>Térségi integrált oktatási rendszer létrehozása és fejlesztése</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>Térségi integrált oktatási rendszer létrehozása és fejlesztése</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	50 000
<i>Térségi idegenforgalmi szövetség létrehozása</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>Térségi idegenforgalmi szövetség létrehozása</i>	<i>nem kialakult</i>	<i>Sümeg</i>	2 000
<i>Térségi vállalkozói szövetség fejlesztése</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>Térségi vállalkozói szövetség fejlesztése</i>	<i>nem kialakult</i>	<i>Sümeg</i>	2 000

4.3.3.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés alapvetően egyes intézmények, intézményhálózatok működésének, fenntarthatóságának racionalizálását célozza meg, így mindenképp a mai szervezetnél fenntarthatóbb intézményellátás, és -fenntartás megszervezése a cél. A fejlesztett és újonnan létrehozott intézményeket több település, szervezet, gazdálkodóegység közös erővel fogja fenntartani.

4.3.3.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az intézkedés keretében megvalósuló racionális intézményhálózat, és szervezetfejlesztés arra irányul, hogy a szegényebb anyagi körülményekkel rendelkező települések lakói is azonos közösségi szolgáltatásokban részesülhessenek, így az intézkedés alapvetően az esélyegyenlőség megteremtését szolgálja.

A területfejlesztési intézményháló kiszélesítése az érdekképviselőten keresztül fejti ki leginkább hatását a nők hátrányos helyzetének enyhítésére, mivel EU-s alapokon nyugvó rendszerről van szó, és horizontális céljának tekinti minden hátrányos helyzetű csoport, így a nők problémáinak kezelését, az EU-s irányelveknek megfelelően.

Prioritás: Vállalkozások fejlődésének erősítése

4.4. Iparteremtő képesség erősítése

4.4.1. *Ipari területek fejlesztése, kialakítása, ipari vállalkozások letelepedésének ösztönzése*

4.4.1.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A kistérségben a gazdaság rendszerváltáskor megkezdődött strukturális szerkezetváltása folyamatban van. Ipari terület Gógánfán és Sümegen került kialakításra, azok betelepítése folyamatos. Az ipar termelékenysége jóval magasabb

GDP hozzájáruló képességgel bír, mint a gazdaság térségben jellemző bármely más ágazata, ezért fejlesztése a térség dinamikus fejlődése érdekében kiemelten fontos feladat. Az adottságainkat tekintve inkább több kisebb, betanított munkást foglalkoztató gyártó cég letelepedését kellene ösztönözni, illetve azon cégeket, amelyek új, korszerű technológia, illetve alternatív energiaforrások felhasználásán alapulnak. Ezen iparágak letelepítésével párhuzamosan lehetőség lenne a kutatás-fejlesztés jellegű beruházások elindítására is, amely GDP hozzájáruló képessége szintén nagyon magas.

4.4.1.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy az ipari vállalkozások számának, termelékenységének növelése a GDP hozzájáruló képesség fokozása, a humánerőforrás piac fejlesztése érdekében. A humánerőforrás területén az elvárt hatás több oldalú: egyrészt a szakképzetlen munkaerők betanított munkára való alkalmazását célozza, másrészt a szakképzett munkaerő kereslet generálását szeretnénk elérni, azaz a térség átlagos osztálylétszámát, a felsőfokú végzettségűek arányát növelni. Az intézkedés fokozott fejlesztéseket indukál a felnőttképzés és a szakképzés területein.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése
Kereskedelem és szolgáltatásfejlesztés
Humánerőforrás fejlesztése

4.4.1.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében ipari jellegű vállalkozások letelepülését kívánjuk ösztönözni, a meglévők erősítése mellett a már kiépített és a kiépítésre kerülő ipari területeken. Kiemelt figyelmet szentelünk az alternatív energiaforrások alkalmazására irányuló beruházások ösztönzésére.

4.4.1.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Vállalkozók, lakosság, önkormányzat, civilek,

4.4.1.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Egyéb infrastrukturális beruházások
 Ipari vállalkozások létrehozása, letelepítése
 Meglévő ipari területek fejlesztése
 Alternatív energiaforrások alkalmazására
 irányuló beruházások ösztönzése

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
<i>Iparterület bővítése, infrastruktúra kiépítése Gógánfán</i>	<i>Gógánfa</i>	<i>Iparterület bővítése, infrastruktúra kiépítése Gógánfán</i>	<i>Települési Önkormányzat Gógánfa</i>	<i>Gógánfa</i>	400 000
<i>Közvilágítás megoldása az ipari területen</i>	<i>Sümeg</i>	<i>A meglévő úthálózat nyomvonalára mellett közvilágítás megoldása</i>	<i>Sümeg Város Önkormányzata</i>	<i>Sümeg</i>	15 000
<i>Termelőcsarnok építése</i>	<i>Sümeg</i>	<i>A már felépült 1 csarnokon túl további 2 csarnok megépítése és a termelés beindításához szükséges gépek beszerzése</i>	<i>vállalkozó</i>	<i>Sümeg</i>	400 000

4.4.1.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés keretében megvalósuló beruházások gazdasági alapon működnek, profittermelésük az elvárások szerint az átlagosnál magasabb arányú. A fenntartásról a beruházó, illetve a működtető gondoskodik.

4.4.1.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az esélyegyenlőségre gyakorolt hatás ennél az intézkedésnél, csakúgy, mint más gazdasági jellegű intézkedésnél, fokozott esélyegyenlőség teremtő hatással bír, mivel nem csupán társadalmi-szociális jelleggel hat az esélyegyenlőségre, mint az önkormányzati intézkedések legtöbbje, hanem a gazdasági alap a meghatározó.

Az intézkedés társadalmi-gazdasági hozadéka attól is nagyban függ, hogy a térség- és település-marketing segítségével, a kínálati piac feltérképezésének eredményét, a piactudományi elvárásokat milyen intenzitással tudjuk az oktatási rendszerbe integrálni.

A nők helyzetére az intézkedés az alkalmazási arányt tekintve hat kedvezően, hiszen a térségben a kézműves iparnak van hagyománya, így az összeszerelő, illetve más kézügyességet igénylő üzemek munkaerő igényét inkább ők szolgálják.

4.4.2. Kis- és középvállalkozások erősítése

4.4.2.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A kistérség vállalkozásainak többsége alacsony tőkeerejű, egyéni vállalkozások. Egy-két jelentősebb anyagi háttérrel rendelkező társaság működik, amelyek térségi szinten piacvezető pozícióban vannak. A legjelentősebb ipari ágazat az építőipar.

A nem ipari területen lévő kis- és középvállalkozások erősítése, telephelyeik fejlesztése gyakorlatilag a már régen betelepült vállalkozások tovább fejlődésének ösztönzését jelenti. Ezek telephelyei nagyrészt kis területen, a városi, települési környezetbe beágyazódva helyezkednek el. Szerves egységét képezik a települések arculatának.

Helyzetük a piaci gyors változásaiból adódóan mégsem mondható stabilnak, mégis közgazdaságilag a legstabilabb alapját képezik a társadalomnak, mivel épp a kis méret, a könnyen átlátható szervezet miatt rugalmasak, a leggyorsabban képesek

alkalmazkodni a megváltozott piaci helyzethez. Stabil gazdasági helyzetük megteremtésének, az integrálódásuknak ösztönzése a településre talán a legintenzívebb hatással van, mivel ők már kötöttebb gyökerekkel rendelkeznek a településeken, több szálon kapcsolódnak a települések általános fejlődéséhez.

4.4.2.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy a településeken élő kis- és középvállalkozások tovább erősödjenek. Helyi viszonylag erős identitástudatuk hozzásegítse a térségi gazdaságot az intenzív fejlődéshez. Az integrálódás ösztönzésével a tőke önkéntes koncentrációját szeretnénk elérni, segítve a nagyobb piaci részesedés realizálását.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése
Iparteremtő képesség erősítése
Kereskedelem és szolgáltatásfejlesztés
Humán erőforrás fejlesztése

4.4.2.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében a kis- és középvállalkozások beruházásait kívánjuk ösztönözni.

4.4.2.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Vállalkozók, lakosság, önkormányzat, civilek,

4.4.2.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Infrastrukturális beruházások
Kis- és középvállalkozások telephelyeinek
kiépítése
Modern technológia alkalmazása
Kis- és középvállalkozások integrálódása
Közös fejlesztési beruházások megvalósítása
Alternatív energiaforrások alkalmazására
irányuló beruházások ösztönzése

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
<i>Építőipari vállalkozás műszaki technológiai fejlesztése</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Építőipari vállalkozás műszaki technológiai fejlesztése</i>	<i>vállalkozó</i>	<i>Sümeg</i>	50 000

4.4.2.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés keretében megvalósuló beruházások gazdasági alapon működnek, profittermelésük az elvárások szerint az átlagosnál magasabb arányú. A fenntartásról a beruházó, illetve a működtető gondoskodik.

4.4.2.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az esélyegyenlőségre gyakorolt hatás ennél az intézkedésnél, csakúgy, mint más gazdasági jellegű intézkedésnél, fokozott esélyegyenlőség teremtő hatással bír, mivel nem csupán társadalmi-szociális jelleggel hat az esélyegyenlőségre, mint az önkormányzati intézkedések legtöbbje, hanem a gazdasági alap a meghatározó.

Az intézkedés társadalmi-gazdasági hozadéka attól is nagyban függ, hogy a térség- és település-marketing segítségével, a kínálati piac feltérképezésének eredményét, a piacgazdasági elvárásokat milyen intenzitással tudjuk az oktatási rendszerbe integrálni.

4.5. Turisztikai vonzerők fejlesztése

4.5.1. *Kistérségi idegenforgalmi termékcsomag kialakítása*

4.5.1.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A kistérség épített és természeti örökségi értékekben nagyon gazdag. Kézművesek, festőművészek, háziipari mesterséget folytatók szép számmal vannak a településeken, akik a korábban az FVM által meghirdetett „Nyitott porták” rendezvénysorozatban is részt vettek és szeretnék tevékenységüket turisztikai céllal is hasznosítani. Jelenleg Sümeg kiemelkedő építészeti és történelmi, műemléki adottságainál fogva szinte teljesen önállóan jelen az idegenforgalmi piacon. Ezt az adottság kihasználva és a térség többi településeinek jellegzetességeit is kínálati egységbe rendszerezve, célcsoport orientált idegenforgalmi termékcsomag kialakításával újabb kiegészítő bevételekhez juthatnának a kistérség települései, illetve a vidéken élők.

4.5.1.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy a településeken élő, megfelelő adottságokkal rendelkező porták, illetve a települések látnivalóit megismerjék az ide érkező turisták, és ezzel egyidőben településeink ismertebbé, elismertebbé, vonzóbbá váljanak a potenciális letelepülni, vállalkozni és kirándulni, pihenni vágyók számára.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Turisztikai vonzerők fejlesztése

Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének
maximalizálása
Környezetgazdálkodás fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése
Kereskedelem és szolgáltatásfejlesztés
Humán erőforrás fejlesztése

4.5.1.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében célcsoport orientált idegenforgalmi termékcsomagot alakítunk ki. A termékcsomag tartalmaz tematikus utakat, turistaútvonalakat, stb.

A termékcsomagba integrált termékek és szolgáltatások egyedi és komplex fejlesztését, további kínálati egységek létrehozását ösztönözzük.

4.5.1.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Vállalkozók, lakosság, önkormányzat, civilek,

4.5.1.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör:

- Helyi jellegzetességű, tájspecifikus élelmiszertermékek fejlesztése
- Helyi termékek marketingje
- Falusi turizmus infrastruktúrájának kialakítása
- Falusi turizmus szolgáltatásfejlesztésével kapcsolatos beruházás
- Termálvíz hasznosítása rekreációs célokra
- Kézműves tevékenységek fejlesztése
- Kisipari tevékenységek fejlesztése
- Épített környezete védelme és felújítása
- A vidéki hagyományok ápolása
- Egyéb falumegújítással kapcsolatos intézkedés
- Közösségfejlesztés

Szakképzés
Szaktanácsadás
Egyéb szakmai képzés

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
<i>Tematikus utak kialakítása</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>A térségi kézművesek, nyitott porták idegenforgalmi szolgáltatók kínálatának összehangolása, fejlesztése</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	5 000
<i>Turistaútvonalak kialakítása</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>Természeti és épített örökségi emlékek turistaútvonalba való szervezése</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	10 000

4.5.1.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés keretében megvalósuló beruházások gazdasági alapon működnek. A fenntartásról a beruházó, illetve a működtető gondoskodik.

4.5.1.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az esélyegyenlőségre gyakorolt hatás ennél az intézkedésnél, csakúgy, mint más gazdasági jellegű intézkedésnél, fokozott esélyegyenlőség teremtő hatással bír, mivel nem csupán társadalmi-szociális jelleggel hat az esélyegyenlőségre, mint az önkormányzati intézkedések legtöbbször, hanem a gazdasági alap a meghatározó.

Az intézkedés társadalmi-gazdasági hozadéka attól is nagyban függ, hogy a térség- és település-marketing segítségével, a kínálati piac feltérképezésének eredményét, a piaccgazdasági elvárásokat milyen intenzitással tudjuk az oktatási rendszerbe integrálni.

Az oktatási rendszer intézkedéshez való felzárkóztatása nagyon fontos, mivel a turisztikai szolgáltatás egy nagyon speciális termék, ahol a szolgáltató személye nagyban meghatározza annak sikerességét, hosszú távú termelékenységét.

Az idegenforgalom, de különösen igaz ez a falusi turizmusra, többségében a nőknek nyújt munkalehetőséget, így a nők munkaerőpiacon való elhelyezkedését tekintve az intézkedés esélyegyenlőségre gyakorolt hatása nagyon pozitív lehet.

4.5.2. Idegenforgalmi szálláshelyek és szolgáltatások, kihasználatlan adottságok fejlesztése

4.5.2.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A térségben meglévő szálláshelyek színvonalukat, minőségüket tekintve az adott kategóriáknak megfelelnek. Folyamatosan nő azonban a kereslet a magasabb osztályú szolgáltatások, szálláshelyek iránt, ezért az ez irányú beruházások folyamatosak, további ösztönzésük a turisták költséghányadát növeli, magasabb bevételt és hasznot eredményezve.

A térségben a meglévő turisztikai adottságok Sümegen viszonylag jól kihasználtak, de itt is szükséges a további termék-, és szolgáltatásfejlesztés, pl. a település termálturisztikai adottságainak kihasználása.

A térség többi településeinek adottságai gyakorlatilag kihasználatlanok. A termálturisztikai adottságok, a térségben lévő épített és természeti örökségi emlékek, hagyományok, iparművészeti hagyományok nincsenek egységes turisztikai kínálattá formálva, így kihasználatlan gazdasági, turisztikai potenciálként vannak jelen.

4.5.2.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy a turisztikai kínálat térségi szintű megformálásával a térség adottságai egyedi termékként és szolgáltatásként is kialakításra kerüljenek, amelyek ezt követően egységbe formálhatók. Az integrálódás ösztönzése ezen a gazdasági ágon belül elengedhetetlen, mivel egyedi termékekről van ugyan szó, de egységes kínálatként jelent csak akkora turisztikai attrakciót, hogy versenyképessé tegye térségünket az idegenforgalmi kínálati piacon. Az integrálódás alapja a közös reklám és PR tevékenység, a turisztikai célú rendszervények szervezésének felvállalása.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Turisztikai vonzerők fejlesztése
Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása
Környezetgazdálkodás fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése
Kereskedelem és szolgáltatásfejlesztés
Humán erőforrás fejlesztése

4.5.2.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében ösztönözzük a célcsoport orientált termékcsomag kínálati egységeinek fejlesztését, megteremtését, egyedi tartalommal való megtöltését.

Ez magában foglalja szálláshelyek, vendéglátóhelyek, borozók, pincék, szórakoztató helyek, -parkok, turistaösvények, -utak, pihenők, kilátók, túraútvonalak, idegenforgalmi szolgáltatások, minőségi és mennyiségi fejlesztését, kialakítását.

4.5.2.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Vállalkozók, lakosság, önkormányzat, civilek,

4.5.2.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Helyi jellegzetességű, tájspecifikus élelmiszertermékek fejlesztése
Helyi termékek marketingje
Falusi turizmus infrastruktúrájának kialakítása
Falusi turizmus szolgáltatásfejlesztésével kapcsolatos beruházás
Termálvíz hasznosítása rekreációs célokra
Kézműves tevékenységek fejlesztése

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Kisipari tevékenységek fejlesztése
 Épített környezete védelme és felújítása
 A vidéki hagyományok ápolása
 Egyéb falumegújítással kapcsolatos intézkedés
 Közösségfejlesztés
 Szakképzés
 Szaktanácsadás
 Egyéb szakmai képzés

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
Ötvös vadászkastély felújítása	Dabronc	Ötvös vadászkastély felújítása, vadászturisztikai célú hasznosítása	vadásztársaság	Dabronc	50 000
Bakonyalja vendéglő épületének felújítása, parkolóhelyek kialakítása	Csabrendek	Bakonyalja vendéglő épületének felújítása, parkolóhelyek kialakítása, tetőtérben 4 szoba kialakítása, 2 terasz létesítése, raktárépület kialakítása	vállalkozó	Csabrendek	10 000
Szakmai csoportok (méhészek) fogadása, vendéglátásukhoz felszerelés	Sümeg	Szakmai csoportok (méhészek) fogadása, 40 fő vendéglátásához felszerelés	méhész	Sümeg	1 000
Ifjúsági szálláshelyek kialakítása Zalaerdőd településen	Zalaerdőd	Sportöltöző tetőtérben szálláshelyek kialakítása (ifjúsági szállás)	Települési Önkormányzat Zalaerdőd	Zalaerdőd	5 000
Panzió fejlesztése, konyha, szauna kialakítása, borturizmusba való bekapcsolódás	Sümeg	Panzió fejlesztése, konyha, szauna kialakítása, borturizmusba való bekapcsolódás	vállalkozó	Sümeg	5 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Fedeles lovarda építése a hozzátartozó istállókkal</i>	Sümeg	<i>Fedeles lovarda építése a hozzátartozó istállókkal</i>	vállalkozó	Sümeg	30 000
<i>Lovaspálya kialakítása nyári beállóval, lelátóval</i>	Sümeg	<i>Lovaspálya kialakítása nyári beállóval, lelátóval</i>	Batsányi János Lovassport Egyesület	Sümeg	60 000
<i>Mesefalu kialakítása Sümegprágán</i>	Sümegprága	<i>Mesefalu kialakítása Sümegprágán</i>	Települési Önkormányzat Sümegprága	Sümegprága	100 000
<i>A sümegi várban várszínház működtetése, püspöki palota építése 1. szintig, gyilokjáró, konferencia és kiállítóterem</i>	Sümeg	<i>A sümegi várban várszínház működtetése, püspöki palota építése 1. szintig, gyilokjáró, konferencia és kiállítóterem</i>	vállalkozó	Sümeg	80 000
<i>Püspöki palota építése 2. szintig</i>	Sümeg	<i>Püspöki palota építése 2. szintig</i>	vállalkozó	Sümeg	200 000
<i>A 3. ütemben a püspöki palota tetőszerkezetének megépítése</i>	Sümeg	<i>A 3. ütemben a püspöki palota tetőszerkezetének megépítése</i>	vállalkozó	Sümeg	200 000
<i>A 4. ütemben berendezések beszerzése</i>	Sümeg	<i>A 4. ütemben berendezések beszerzése</i>	vállalkozó	Sümeg	200 000
<i>Fedett lovarda és a hozzá tartozó létesítmények építése</i>	Sümeg	<i>Fedett lovarda és a hozzá tartozó létesítmények építése</i>	vállalkozó	Sümeg	50 000
<i>Őshonos állatokkal kisállatkert kialakítása</i>	Sümeg	<i>Őshonos állatokkal kisállatkert kialakítása</i>	vállalkozó	Sümeg	20 000
<i>Pajta múzeum kialakítása Nemeshany településen</i>	Nemeshany	<i>Pajta múzeum kialakítása (kosárfonók, csipkeverők összefogása) Nemeshany településen</i>	Települési Önkormányzat Nemeshany	Nemeshany	5 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Állandó szabadtéri színpad kialakítása mobil nézőtérrel Csabrendek településen</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Állandó szabadtéri színpad kialakítása mobil nézőtérrel Csabrendek településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Csabrendek</i>	<i>Csabrendek</i>	3 000
<i>A turisztikai vonzerők fejlesztése Sümeg városában</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Várköpeny rendezése (tarisznyavár és a 84-es út között), történelmi park és sétány kialakítása, parkosítás, várparkoló fejlesztése, szabadidőpark kialakítása</i>	<i>Sümeg Város Önkormányzata</i>	<i>Sümeg</i>	500 000
<i>Termálvíz hasznosítása, medencék kialakítása</i>	<i>Zalagyömörő</i>	<i>Termálvíz hasznosítása, medencék kialakítása</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalagyömörő</i>	<i>Zalagyömörő</i>	200 000
<i>Termálprogram megvalósítása Csabrendek településen</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Termálprogram megvalósítása, fürdő építése, kiegészítő beruházás palackozó építése, vízhasznosítás növénytermesztéssel, szálloda építése Csabrendek településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Csabrendek</i>	<i>Csabrendek</i>	2 020 000
<i>Termál program megvalósítása (fürdő, szálloda építése) Sümeg városában</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Termál program megvalósítása (fürdő, szálloda építése) Sümeg városában</i>	<i>Sümeg Város Önkormányzata</i>	<i>Sümeg</i>	2 000 000

4.5.2.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés keretében megvalósuló beruházások gazdasági alapon működnek. A fenntartásról a beruházó, illetve a működtető gondoskodik.

4.5.2.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az esélyegyenlőségre gyakorolt hatás ennél az intézkedésnél, csakúgy, mint más gazdasági jellegű intézkedésnél, fokozott esélyegyenlőség teremtő hatással bír, mivel nem csupán társadalmi-szociális jelleggel hat az esélyegyenlőségre, mint az önkormányzati intézkedések legtöbbje, hanem a gazdasági alap a meghatározó.

Az intézkedés társadalmi-gazdasági hozadéka attól is nagyban függ, hogy a térség- és település-marketing segítségével, a kínálati piac feltérképezésének eredményét, a piaccgazdasági elvárásokat milyen intenzitással tudjuk az oktatási rendszerbe integrálni.

Az oktatási rendszer intézkedéshez való felzárkóztatása nagyon fontos, mivel a turisztikai szolgáltatás egy nagyon speciális termék, ahol a szolgáltató személye nagyban meghatározza annak sikerességét, hosszú távú termelékenységét.

Az idegenforgalom, de különösen igaz ez a falusi turizmusra, többségében a nőknek nyújt munkalehetőséget, így a nők munkaerőpiacon való elhelyezkedését tekintve az intézkedés esélyegyenlőségre gyakorolt hatása nagyon pozitív lehet.

4.5.3. *Térségi és települési rendezvényszervezés, közösségi PR- és marketing-tevékenység fejlesztése*

4.5.3.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A térségnek a turisztikai adottságai jók, azonban ahhoz, hogy az adottságok termékként eladhatók legyenek nagyon komoly szervezési-kutatási munkára van szükség.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a turizmus piacára jellemző a legnagyobb verseny és minden el nem adott vendégéjszaka, rendezvény-jegy, elmaradt haszon, illetve veszteség. A térség adottságai közül csak Sümeg rendelkezik olyan mértékű vonzerővel, hogy turisztikai vonzereje oly' módon meghatározó legyen, hogy adott vállalkozások erre alapozzák megélhetésüket. A térség többi településének adottságai csak úgymond járulékos, kiegészítő kínálatként, szolgáltatásként jelenthetnek időszakos bevételi forrást a turisztikai kínálatához csatlakozó szolgáltatóknak.

Az adottságok rendszerezése, a turisztikai termékkínálat célcsoport orientált kialakítása komoly szakmai felkészültséget, tapasztalatot igényel. A marketingtevékenység, a marketingmix, a stratégiai marketing megfelelő kialakítására és alkalmazására nagy hangsúlyt kell fektetni. Erre alapozva turistacsalogató rendezvények szervezésével kell kiegészíteni, vonzóbbá tenni térségi kínálatunkat. Csak így tudjuk hosszú távon értékesíteni, mások számára is vonzóvá tenni szolgáltatásainkat, termékeinket, természeti- és épített örökségi emlékeinket.

4.5.3.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja „A jó marketing a siker kulcsa”- irányelv érvényesítése.

Célunk, hogy a turisztikai kínálat térségi szintű megformálását térségi- és települési PR és marketingtevékenység alátámasztásával segítsük, ösztönözzük az integrálódást, a közösségi reklámozást és turisztikai célú rendezvényszervezést, annak érdekében, hogy térségi szinten minél magasabb bevétel realizálódjon a turizmusból.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Települések koncentrált fejlesztése
Turisztikai vonzerők fejlesztése
Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása
Környezetgazdálkodás fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése
Kereskedelem és szolgáltatásfejlesztés
Humán erőforrás fejlesztése

4.5.3.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében ösztönözzük az integrálódást, a közösségi PR- és marketingtevékenység minden formáját. (Szervezeti háttér megteremtését, marketingkutatót, szórólapok, kiadványok elkészítését, a célcsoport orientált termékcsomag kialakításának PR- és marketing-jellegű tevékenységeit, stb.)

4.5.3.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Vállalkozók, lakosság, önkormányzat, civilek,

4.5.3.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Egyéni és közösségi marketing minden formája, terméke, szolgáltatása
 Turizmus közösségi szervezetivel kapcsolatos beruházás
 Közösségfejlesztés
 Szakképzés
 Szaktanácsadás
 Egyéb szakmai képzés

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe- ruházás
<i>Programszervezés, képzőművészek találkozója Bazsi településen</i>	<i>Bazsi</i>	<i>Programszervezés, képzőművészek találkozója, alkotótábor a helyi bazaltbányában Bazsi településen (magán jellegű)</i>	<i>Települési Önkormányzat Bazsi</i>	<i>Bazsi</i>	5 000
<i>Bakonyaljai dombvidék turisztikai kihasználása rendezvénysorozatokkal, információs csomópont kialakítása, civil szervezetek összefogásának kiépítése</i>	<i>Sümeprága</i>	<i>Bakonyaljai dombvidék turisztikai kihasználása rendezvénysorozatokkal, információs csomópont kialakítása, civil szervezetek összefogásának kiépítése</i>	<i>vállalkozó</i>	<i>Sümeprága</i>	20 000
<i>Rendezvényszervezés, kulturális programok szervezése</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Rendezvényszervezés, kulturális programok szervezése</i>	<i>vállalkozó</i>	<i>Sümeg</i>	2 000
<i>Egységes információs és irányítótáblák, hirdetőtáblák kihelyezése</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>Egységes információs és irányítótáblák, hirdetőtáblák kihelyezése elősegítve ezzel a turisták jobb tájékozódását</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	15 000

<i>Közösségi marketing tevékenység</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Közösségi marketing tevékenység</i>	<i>vállalkozó</i>	<i>Sümeg</i>	10 000
--	--------------	--	-------------------	--------------	---------------

4.5.3.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés keretében megvalósuló beruházások gazdasági alapon működnek. A fenntartásról a beruházó, illetve a működtető gondoskodik.

4.5.3.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az intézkedés, csakúgy, mint más gazdasági jellegű intézkedés, fokozott esélyegyenlőség teremtő hatással bír. Jelen esetben azonban inkább közvetett hatás mutatható ki, mivel szorosan összefüggő intézkedésre irányul a tevékenységek többsége. A közösségi szervezetet tekintve azonban elmondhatjuk, hogy azért tevékenykedik, hogy a vidéki hátrányosabb helyzetű lakosságcsoport jövedelemkiegészítő tevékenységük révén életszínvonalbeli javulást érjenek el.

A nők hátrányos helyzetére való pozitív hatás szintén közvetetten mutatható ki az előzőeket alapul véve.

4.6. Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása

4.6.1. Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése

4.6.1.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A mezőgazdasági infrastruktúra fejlesztését a meglévő utak és a hozzájuk kapcsolódó infrastruktúra rossz állapota, hiányosságai indokolják. A mezőgazdasági utak többsége nem pormentesített. A folyamatosan modernizálódó termelési technológia megkívánja a mező- és erdőgazdasági utak állapotának javítását, felületkezelését, részbeni és teljes pormentesítését.

Az intézkedés magában foglalja az olyan infrastrukturális fejlesztéseket is, mint öntözőrendszerek, meliorációs létesítmények, csapadék és talajvíz elvezető árkok és átereszek, hidak, egyéb műtárgyak belvíz-elvezető rendszerek kiépítése, mert ezek többsége teljesen hiányzik a mezőgazdasági területeken vagy állapotuk nem kielégítő.

4.6.1.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja a térségben mezőgazdaságból élők élet-, munka- és termelési körülményeinek javítása, a termelékenység javítása, a gazdaságok elérhetőségének és energiaellátásának javítása, a termelés biztonságának fokozása, a környezeti állapot javítása.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása
Települések koncentrált fejlesztése
Turisztikai vonzerők fejlesztése (nyitott porták)
Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása
Környezetgazdálkodás fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése
Kereskedelem és szolgáltatásfejlesztés
Humán erőforrás fejlesztése

4.6.1.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében ösztönözzük a mező- és erdőgazdasági termeléshez és termékértékesítéshez szükséges hiányzó infrastruktúra megteremtését, illetve a meglévők fejlesztését. (Mezőgazdasági utak, telephelyek energiaellátása, helyi piacok és felvásárló helyek kiépítése, nagybani piacra jutási lehetőségek kiépítése, öntöző és csatornarendszerek kiépítése, termőföld termőképességének megőrzésére, javítására

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

irányuló intézkedések, közcélú vízgazdálkodási művek fejlesztése, belvízkárok megelőzését, csökkentését célzó létesítmények építése, beruházások kivitelezése)

4.6.1.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Vállalkozók, őstermelők, gazdálkodók, önkormányzat

4.6.1.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Mezőgazdasági úthálózat fejlesztése
Öntözési infrastruktúra fejlesztése
Földterület meliorációja, talajvédelem, talajjavítás
Birtokcsere, parcellarendezés
Egyéb földterület-fejlesztéssel kapcsolatos beruházások

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összberuházás
<i>Mezőgazdasági utak rendbetétele 5 km-es szakaszon Zalagyömörő településen</i>	<i>Zalagyömörő</i>	<i>Mezőgazdasági utak rendbetétele 5 km-es szakaszon Zalagyömörő településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalagyömörő</i>	<i>Zalagyömörő</i>	6 000
<i>Terület rendbetétele, árkok és vízlelőhely kialakítása, öntözés kialakítása</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Terület rendbetétele, árkok és vízlelőhely kialakítása, öntözés kialakítása</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Csabrendek</i>	5 000
<i>Öntözés, melioráció, útépités</i>	<i>Sümege</i>	<i>Öntözés, melioráció, útépités</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Sümege</i>	15 000
<i>A sümegi szőlőhegy útjainak aszfaltozása</i>	<i>Sümege</i>	<i>A sümegi szőlőhegy útjainak aszfaltozása 8 km-es szakaszon</i>	<i>Sümege Város Önkormányzata</i>	<i>Sümege</i>	250 000

<p><i>A termál programhoz kapcsoltn mezőgazdasági utak szilárd burkolatúvá építése</i></p>	<p><i>Csabrendek</i></p>	<p><i>A termál programhoz kapcsoltn mezőgazdasági utak szilárd burkolatúvá építése, Csabrendek és Hosztót közötti mezőgazdasági út szilárd burkolattal való ellátása 5 km-es szakaszon</i></p>	<p><i>Települési Önkormányzat Csabrendek</i></p>	<p><i>Csabrendek</i></p>	<p>180 000</p>
--	--------------------------	--	--	--------------------------	-----------------------

4.6.1.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés keretében megvalósuló beruházások gazdasági alapon működnek. A fenntartásról a beruházó, illetve a működtető gondoskodik.

4.6.1.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

A mezőgazdasági infrastruktúra modernizálása hozzájárul a gazdaság termelékenységének növeléséhez, a vidéki, hátrányosabb helyzetű gazdasági területeken is lehetővé válik a termelésorientáltabb, magas technológiájú beruházások megvalósítása. Gyorsabbá, biztonságosabbá válik a szállítás, ezáltal a termelés.

4.6.2. Mezőgazdasági beruházások és alapanyagok feldolgozásának és az integrálódásnak az ösztönzése

4.6.2.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A rendszerváltás követően felaprózódott kis mezőgazdasági területek és az ahhoz kapcsolódó gazdaságok gépei, termelőeszközei, technológiai feltételei messze elmaradnak az elvárásoktól. Jelen technológiával és termelési struktúrával, a termőterületek, illetve a termelők integrálása nélkül nem tudnak a gazdálkodók megfelelő termelékenységet elérni, tőkeerejük nem javul.

4.6.2.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja a térségben mezőgazdaságból élők élet-, munka- és termelési körülményeinek javítása, a termelékenység javítása, a gazdaságok technológiai, termelési, higiéniai- és állatjóléti feltételeinek javítása, a termelékenység növelése, jövedelmi helyzet javítása, a termék minőségének és hozzáadott értékének növelése, az élelmiszer feldolgozás feltételeinek megteremtése.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása
Települések koncentrált fejlesztése
Turisztikai vonzerők fejlesztése (nyitott porták)
Környezetgazdálkodás fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése
Kereskedelem és szolgáltatásfejlesztés
Humán erőforrás fejlesztése

4.6.2.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében ösztönözzük a termelékenység javulását célzó beruházásokat, a termelési szerkezet változását, a környezet védelmét, a higiéniai és állatjóléti feltételek megteremtését, fejlesztését szolgáló, új technológiák bevezetését és a minőségjavítást, a termékfeldolgozást, célzó beruházások megvalósulását mező-erdőgazdasági és halászati területen egyaránt. Az intézkedés keretében ösztönözzük továbbá integrálódást minden területen.

4.6.2.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Vállalkozók, őstermelők, gazdálkodók, önkormányzat

4.6.2.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó beruházás (gép, épület, technológia)
 Mezőgazdasági termékek feldolgozásához kapcsolódó beruházás (gép, épület, technológia)
 Mezőgazdasági termékek értékesítésével kapcsolatos fejlesztés
 Egyéb mezőgazdasági vállalkozásokkal kapcsolatos beruházás
 Integrálódás, társulások létrehozása, termelői és értékesítési szervezetek, egyéb termelői csoportok létrehozása
 Gép- és technológiai infrastruktúra körök létrehozása

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összberuházás
<i>Növényvédelmi gép beszerzése, gabonátároló építése</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Növényvédelmi gép beszerzése, gabonátároló építése</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Sümeg</i>	3 500
<i>Trágyatároló és új növendékistálló építése</i>	<i>Rigács</i>	<i>Trágyatároló és új növendékistálló építése</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Rigács</i>	250 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Sorközművelő kultivátor vásárlása</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Sorközművelő kultivátor vásárlása</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Csabrendek</i>	500
<i>Istálló, trágyatároló, víz és villany kiépítése, gazdasági major kialakítása</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>30 férőhelyes istálló, trágyatároló, víz és villany kiépítése, gazdasági major kialakítása</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Csabrendek</i>	3 000
<i>Gépvásárlás, az állattartó épületek technológiai felújítása, az elhullott állatok és a trágya elhelyezésének megoldása</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Gépvásárlás (munkagépek, öntöző berendezés), az állattartó épületek technológiai felújítása, az elhullott állatok és a trágya elhelyezésének megoldása</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Sümeg</i>	15 000
<i>Tárolókapacitás korszerűsítése</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Tárolókapacitás korszerűsítése</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Csabrendek</i>	5 000
<i>Tároló létesítése</i>	<i>Gyepükaján</i>	<i>Tároló létesítése</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Gyepükaján</i>	5 000
<i>Erőgépek vásárlása</i>	<i>Hosztót</i>	<i>Erőgépek vásárlása</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Hosztót</i>	15 000
<i>Gépbeszerzés, terménytároló, géptároló létesítése</i>	<i>Zalagyömörő</i>	<i>Gépbeszerzés, terménytároló, géptároló létesítése</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Zalagyömörő</i>	15 000
<i>Erőgép és munkaeszközök fejlesztése, vásárlása</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Erőgép és munkaeszközök fejlesztése, vásárlása</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Csabrendek</i>	16 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Mezőgazdasági géppark bővítése és épületek felújítása</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Mezőgazdasági géppark bővítése és épületek felújítása</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Csabrendek</i>	25 000
<i>Erőgépek lecserélése korszerűbbekre, 2 méhészkocsi vásárlása</i>	<i>Veszprémgalsa</i>	<i>Erőgépek lecserélése korszerűbbekre, 2 méhészkocsi vásárlása</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Veszprémgalsa</i>	18 000
<i>Gépberuházás, új technológiák bevezetése</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Gépberuházás, új technológiák bevezetése</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Csabrendek</i>	25 000
<i>Sertéstartásról áttérés pulykára</i>	<i>Dabronc</i>	<i>Sertéstartásról áttérés pulykára, a tervezett pulykaállomány nagysága 100, a létesülendő munkahelyek száma 15-20</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Dabronc</i>	60 000
<i>Modern kaptárak beszerzése, teherautó vásárlása</i>	<i>Sümege</i>	<i>Modern kaptárak beszerzése, teherautó vásárlása</i>	<i>méhész</i>	<i>Sümege</i>	5 000
<i>Tárolók, gabonaszárító létesítése, erő- és munkagépek beszerzése, telephely fejlesztése</i>	<i>Dabronc</i>	<i>Tárolók, gabonaszárító létesítése, erő- és munkagépek beszerzése, telephely fejlesztése</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Dabronc</i>	1 000 000
<i>Termény és géptároló létesítése, termőföld vásárlása</i>	<i>Zalagyömörő</i>	<i>Termény és géptároló létesítése, termőföld vásárlása</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Zalagyömörő</i>	7 000
<i>Trágyakezelés, infrastrukturális beruházások</i>	<i>Sümege</i>	<i>Trágyakezelés, infrastrukturális beruházások</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Sümege</i>	10 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Ökogađálkodásra történő áttérés, technológia fejlesztése, épületek korszerősítése</i>	<i>Sümeđ</i>	<i>Ökogađálkodásra történő áttérés, technológia fejlesztése, épületek korszerősítése</i>	<i>gađálkodó</i>	<i>Sümeđ</i>	10 000
<i>Csatlakozás az Országos Magyar Méhészek Egyesületének programjához</i>	<i>Sümeđ</i>	<i>Csatlakozás az Országos Magyar Méhészek Egyesületének programjához</i>	<i>méhész</i>	<i>Sümeđ</i>	2 000
<i>Mézfeldolgozás technológiai fejlesztése</i>	<i>Bazsi</i>	<i>Mézfeldolgozás technológiai fejlesztése</i>	<i>méhész</i>	<i>Bazsi</i>	3 000
<i>Szőlőfeldolgozás technológiai fejlesztése</i>	<i>Sümeđ</i>	<i>Szőlőfeldolgozás technológiai fejlesztése</i>	<i>gađálkodó</i>	<i>Sümeđ</i>	15 000

4.6.2.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés keretében megvalósuló beruházások gazdasági alapon működnek. A fenntartásról a beruházó, illetve a működtető gondoskodik.

4.6.2.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

A mezőgazdasági infrastruktúra modernizálása hozzájárul a gazdaság termelékenységének növeléséhez, a vidéki, hátrányosabb helyzetű gazdasági területeken is lehetővé válik a termelésorientáltabb, magas technológiájú beruházások megvalósítása. Az életszínvonal emelkedik.

4.6.3. Környezetkímélő, a természet védelmét és a táj megőrzését szolgáló gazdálkodási módszerek alkalmazása

4.6.3.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

Mint a helyzetfeltáró részben elemeztük a térségben a mezőgazdasági tevékenységgel érintett területek aránya igen magas. A földek termőképessége azonban csak kevés területen kielégítő. Mivel a térség egyben a Marcal-forrásvidéke, így viszonylag nagy területű vizes élőhelyekkel rendelkezik. A kevésbé termékeny területeken más termelési szerkezet kialakítása lenne célszerű.

4.6.3.2. Az intézkedés célja

Célunk a térség kevésbé termékeny területein az adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakítása, a környezettudatos gazdálkodás és a fenntartható tájhasználat kialakítása, új vidéki gazdasági lehetőségek kialakítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése, a gazdaságok életképességének és termelési hatékonyságának javítása

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása
Települések koncentrált fejlesztése
Turisztikai vonzerők fejlesztése (nyitott porták)
Környezetgazdálkodás fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése
Kereskedelem és szolgáltatásfejlesztés
Humánerőforrás fejlesztése

4.6.3.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében ösztönözzük a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervben meghatározott agrár-környezetgazdálkodási célprogramok térségben való elindítását, a környezetkímélő, a természet védelmét és a táj megőrzését szolgáló gazdálkodási módszerek alkalmazását. (Agrár-környezetgazdálkodási alapprogramokhoz való csatlakozás, integrált növénytermesztési, ökológiai gazdálkodási, Érzékeny Természeti Területek célprogramok elindítása)

4.6.3.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Vállalkozók, őstermelők, gazdálkodók, önkormányzat

4.6.3.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör:

- Meglévő gyepterületek extenzív hasznosítása (külterjes állattartás, tájfajták termelésbe állítása)
- Szántóterület gyepesítése, külterjes legelőgazdálkodás fejlesztése
- Vizes élőhelyekkel, ártéri gazdálkodás visszaállításával, fejlesztésével kapcsolatos egyéb beruházások
- Organikus (bio-) termeléssel és feldolgozással kapcsolatos beruházás
- Nem termelési (védelmi) célokat szolgáló földhasznosítás
- Egyéb környezetkímélő és a tájfenntartást szolgáló mezőgazdasági termelés
- Erdészettel kapcsolatos intézkedések

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Össz-beruházás
<i>Agrár-környezetgazdálkodási program felvállalása</i>	<i>Dabronc</i>	<i>Agrár-környezetgazdálkodási program felvállalása</i>	<i>gazdálkodó</i>	<i>Dabronc</i>	25 000

4.6.3.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés keretében megvalósuló beruházások gazdasági alapon működnek. A fenntartásról a beruházó, illetve a működtető gondoskodik.

4.6.3.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az intézkedés a természetközeli, fenntartható tájgazdálkodás alapjainak megteremtését célozza, az eddig termelésből kimaradt vagy nem megfelelően kezelt földterületek is magasabb termelékenységgel kerülnek hasznosításra. Az esélyegyenlőségre való hatása nem kimondottan a nemek, illetve társadalmi hovatartozás tekintetében érdekes, hanem inkább a jövő generáció számára. E területen inkább rájuk gondolva kellene a legalább ugyanolyan minőségű élet megteremtésének lehetőségét örökül hagynunk a maga természeti értékeivel, földtani adottságaival. Ez esetben inkább az örök bölcsességet kell tudatosítanunk magunkban miszerint „A földet nem apáinktól kaptuk örökül, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön.”

4.6.4. Jövedelemszerző lehetőségek kibővítése

4.6.4.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A térségben a mezőgazdaságban foglalkoztatottak keresetei a legalacsonyabbak. A mezőgazdasági termékek helyben hozzáadott értéke alacsony, a megtermelt termékek általában feldolgozatlan formában kerülnek értékesítésre, így alacsony a termelőknél realizálódó haszon. Kihasználatlan a terület termék diverzifikációt biztosító adottsága.

4.6.4.2. Az intézkedés célja

Célunk a térség arra alkalmas területein a termék diverzifikáláson alapuló jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, a helyi szolgáltatások és termékek minőségének fejlesztése, választékbővítés, a termékek hozzáadott értékének és az értékesítés hatékonyságának bővítése.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Agrárgazdaság jövedelemtermelő képességének maximalizálása
Települések koncentrált fejlesztése
Turisztikai vonzerők fejlesztése (nyitott porták)
Környezetgazdálkodás fejlesztése
Infrastruktúra fejlesztése
Kereskedelem és szolgáltatásfejlesztés
Humán erőforrás fejlesztése

4.6.4.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés az agrártevékenységek diverzifikációját helyezi előtérbe. Kiváló minőségű, helyi, tájjellegű termékek előállítását, feldolgozásának fejlesztését, minőségi termékek előállítását, a termékek marketingfejlesztését, idegenforgalmi és kézműipari tevékenységek fejlesztését ösztönzi.

4.6.4.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Vállalkozók, őstermelők, gazdálkodók, lakosok, önkormányzat

4.6.4.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör:

- Helyi jellegzetességű, tájspecifikus élelmiszertermékek fejlesztése
- Nem élelmiszer célú termékek előállítása, helyi természetes alapanyagok feldolgozásával
- Helyi jellegzetességű minőségi mezőgazdasági termékek marketingje
- Falusi turizmus infrastruktúrájának kialakítása
- Falusi turizmus szolgáltatásfejlesztésével kapcsolatos beruházások ösztönzése
- Termálvíz hasznosítása rekreációs célokra
- Kézműves tevékenységek fejlesztése
- Kisipari tevékenységek fejlesztése

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
<i>Nyitott porta fejlesztése</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Kovácsműhely fejlesztése</i>	<i>kovács</i>	<i>Csabrendek</i>	5 000
<i>Nyitott porta fejlesztése</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Keramikusműhely fejlesztése</i>	<i>keramikus</i>	<i>Sümeg</i>	2 000
<i>Nyitott porta fejlesztése</i>	<i>Sümegprága</i>	<i>Fazekasműhely fejlesztése</i>	<i>fazekas</i>	<i>Sümegprága</i>	5 000
<i>Nyitott porta fejlesztése</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Bemutatótér fejlesztése</i>	<i>méhész</i>	<i>Sümeg</i>	2 000

4.6.4.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés keretében megvalósuló beruházások gazdasági alapon működnek. A fenntartásról a beruházó, illetve a működtető gondoskodik.

4.6.4.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az esélyegyenlőség tekintetében az intézkedés hatása pozitív, mert újabb jövedelemszerzési lehetőségeket tár fel a vidéki településeken élők számára, életszínvonaluk emelkedését célozva.

A nők helyzetének javulása is várható az intézkedéstől, hiszen a kézműipari, illetve falusi turisztikai tevékenységek nagy arányát tudják ők magukra vállalni.

4.7. Kereskedelem és szolgáltatás fejlesztése

4.7.1. **Minőségi kereskedelem és szolgáltatás körülményeinek megteremtése**

4.7.1.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A térségben számos olyan kereskedelmi és szolgáltató vállalkozás van, amelyek vevőtere, illetve a kiszolgáló helyiségek állaga romlott, nem esztétikus, vevői szemmel nem vonzó, így bevétele az elvárható alatt marad. A kiskereskedelmi és szolgáltató egységek felújítása a jövedelemszint emelkedésének ösztönzése miatt támogatásra szorul.

4.7.1.2. Az intézkedés célja

Célunk a térség nagy- és kiskereskedelmi- illetve szolgáltató egységeinek felújítása, újak kialakítása, a minőségi kereskedelem és szolgáltatás körülményeinek megteremtése.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Kereskedelem és szolgáltatás fejlesztése
Települések koncentrált fejlesztése
Humán erőforrás fejlesztése

4.7.1.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés kis- és nagykereskedelmi, illetve szolgáltató egységek felújítását, újak létrehozását, fejlesztését, a minőségi kereskedelem és szolgáltatás körülményeinek megteremtését kívánja támogatni.

4.7.1.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Vállalkozók, gazdálkodók, lakosok, önkormányzat

4.7.1.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Termelést és feldolgozást segítő egyéb kis léptékű szolgáltatások
 Inkubátorház, vállalkozásfejlesztési szolgáltatás
 Kereskedelmi szolgáltatások
 Telekommunikáció, teleház, IT kapacitás fejlesztése
 Egyéb jóléti szolgáltatások
 Kereskedelmi egységek kialakítása, felújítása
 Elárúsító, szolgáltató terek fejlesztése, stb.

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összberuházás
<i>Sarvaly Rt. tulajdonában lévő vegyes, élelmiszer, ruházati stb. üzletek felújítása</i>	<i>Sümege és egyes települések</i>	<i>Sarvaly Rt. tulajdonában lévő vegyes, élelmiszer, ruházati stb. üzletek felújítása</i>	<i>vállalkozó</i>	<i>Sümege</i>	<i>100 000</i>
<i>Bakonyalja vendéglőben HACCP rendszer kiépítése</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Csabrendeken a Bakonyalja vendéglőben HACCP rendszer kiépítése</i>	<i>vállalkozó</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>2 500</i>

4.7.1.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés keretében megvalósuló beruházások gazdasági alapon működnek. A fenntartásról a beruházó, illetve a működtető gondoskodik.

4.7.1.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az esélyegyenlőség tekintetében az intézkedés hatása pozitív, mert a színvonalas kereskedelmi és szolgáltatási egység jobban vonzza a potenciális vásárlókat, illetve a szolgáltatást igénybe vevőket, így az adott területen magasabb bevétel realizálható, magasabb életszínvonalat eredményezve. Az intézkedés ösztönzése különösen fontos a kis településeken, ahol a lakosság a lakóhelyi társadalmi és infrastrukturális jellegű elmaradottságból adódóan a hátrányos helyzetű települések lakói közé sorolhatók.

Mivel a kereskedelmi egységek elárusítói munkaköreiben többnyire nők vannak, így az intézkedés nők esélyegyenlőségére gyakorolt hatása is hosszú távon kimutatható.

4.7.2. Gazdasági szolgáltatások fejlesztése

4.7.2.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A gazdasági szolgáltatások területén számos hiányosság, nehézség mutatkozik a kistérségben. Az EU-s integrálódás kapcsán kialakult pályázati rendszerek újfajta gazdasági szolgáltatások fejlesztését, kialakítását feltételezik, helyezik előtérbe.

Mivel hiányzik a beruházásokhoz szükséges tőke, mint pályázati önerő, a hitelszövetkezeti, pénzügyi szolgáltatások fejlesztése az eddigieknél jóval nagyobb figyelmet kell, hogy kapjanak. A térség hátrányossága ezen a területen is megmutatkozik.

A közérdekű gazdasági információk szolgáltatása területén szintén kiemelt fejlesztések szükségesek annak érdekében, hogy a térség vállalkozói, önkormányzatai napra készek legyenek a fejlesztési, pályázati források tekintetében.

Hiányos szolgáltatási terület az informatika is. Alakulóban van ugyan egy informatikai jellegű szolgáltatási kör, amely a vállalkozók termelő és gazdálkodói tevékenységeinek összehangolását, informatikai támogatását célozza, de ennek mind a szoftver, mind hardver oldala dinamikus fejlesztést igényel.

4.7.2.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy a vállalkozások, illetve az egész gazdaság működését dinamikus elősegítő, támogató gazdasági szolgáltatások fejlesztése megvalósuljon a térség gazdasága termelékenységének javulása, az életszínvonal, a reálkereset emelkedése érdekében

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Kereskedelem és szolgáltatás fejlesztése
Települések koncentrált fejlesztése
Humán erőforrás fejlesztése

4.7.2.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés elsősorban a gazdasági tanácsadói, gazdasági ügyviteli, bank- és hitelszövetkezeti, telekommunikáció, és IT tartalom fejlesztését, új szolgáltatások kialakítását ösztönzi. A gazdaság fejlesztését támogató szolgáltatások fejlesztése kiemelten szükséges ahhoz, hogy a dinamikus fejlődés fenntartható legyen.

4.7.2.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Vállalkozók, gazdálkodók, lakosok, önkormányzat

4.7.2.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: A gazdaságok szakmai és pénzügyi menedzsmentjével kapcsolatos szolgáltatások
Termelést és szolgáltatást segítő egyéb kis léptékű szolgáltatások
Inkubátorház, vállalkozásfejlesztési szolgáltatás
Hitelszövetkezetek felállítása, pénzügyi szolgáltatásfejlesztés

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Kereskedelmi szolgáltatások

Telekommunikáció, teleház, IT kapacitás fejlesztése

Egyéb jóléti szolgáltatások

Szaktanácsadás, gazdasági tanácsadás

Pályázati és projektmenedzsment

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
Információáramlás technikai, fizikai, szakmai feltételeinek megteremtése, e-közigazgatás kiépítése	A Sümegi Kistérség 21 települése	Információáramlás technikai, fizikai, szakmai feltételeinek megteremtése, e-közigazgatás kiépítése	Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása	Csabrendek	70 000
Vállalkozói információs hálózatok kialakítása	Sümeg	Vállalkozói információs hálózatok kialakítása	Construct Kft.	Sümeg	70 000
Térségi vállalkozók informatikai fejlesztésének szakmai ösztönzése	Sümeg	Kisvállalkozások informatikai alkalmazásainak fejlesztése, oktatása	Construct - Two Kft.	Sümeg	20 000
Pályázati potenciál erősítése	Sümeg	Térségi pályázati írói csoport kialakítása, pályázati írás, felnőttképzés, tanácsadás megszervezése	Erdőgazda 93 Erdészeti és Üzletviteli Tanácsadó Kft.	Sümeg	20 000

4.7.2.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés keretében megvalósuló beruházások gazdasági alapon működnek. A fenntartásról a beruházó, illetve a működtető gondoskodik.

4.7.2.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az esélyegyenlőség tekintetében az intézkedés hatása pozitív, mert a színvonalas gazdasági szolgáltatások hozzásegítik a gazdaság minden területét a forráskoordináció

hatékony megvalósításához, magasabb GDP hozzájáruló képességet eredményezve. Az intézkedés ösztönzése különösen fontos a kis településeken, ahol a lakosság a lakóhelyi társadalmi és infrastrukturális jellegű elmaradottságból adódóan a hátrányos helyzetű települések lakói közé sorolhatók.

Prioritás: Humánerőforrás fejlesztése

4.8. Óvodai, általános iskolai oktatás, nevelés, humánerőforrás képzésszakmai, szervezeti és infrastrukturális háttérének megteremtése

4.8.1. Óvodai és alapfokú oktatás és nevelés infrastrukturális és szakmai feltételeinek megteremtése, fejlesztése

4.8.1.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

Az oktatási rendszer infrastruktúrája országosan, területileg kiegyenlítetlen, térségünkben helyzetük nem kielégítő. Az óvodás és iskolák többsége szakmai eszközökkel nem jól felszerelt. A települések lakosság száma alacsony, a fiatal korosztály lélekszáma pedig arányaiban is rendkívül kedvezőtlenül alakul.

Az óvodák, alapfokú oktatási intézmények társulások alapon működnek, de még így is nagyon magas a normatíván felüli települési hozzájárulás ezen intézmények fenntartásához. Az elavult intézmények infrastrukturális és szakmai eszközök beszerzésére irányuló fejlesztése elengedhetetlen az óvodások és a tanulók későbbi hátrányos helyzetbeli különbségeinek kiküszöbölése érdekében.

4.8.1.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, az óvodai és alapfokú nevelési-oktatási intézmények infrastruktúrájának fejlesztése, az esélyegyenlőség, az integrált nevelés-oktatás elősegítése, megteremtése érdekében.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Humánerőforrás fejlesztése
Települések koncentrált fejlesztése

4.8.1.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés elsősorban az oktatás minőségének és hatékonyságának növelését, az óvodai férőhelyek bővítését, valamint a szakmai eszközök fejlesztését, informatikai technológiák elterjedését, alkalmazását támogatja, az esélyegyenlőség biztosításával, az integrált nevelés-oktatás elősegítésével párhuzamosan.

4.8.1.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Önkormányzatok, ezek iskolai óvodai intézményei, lakosság, vállalkozók, civilek

4.8.1.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör:

- Alapfokú oktatás fejlesztése
- Oktatás minőségének és hatékonyságának növelése és az informatikai technológiák elterjedésének támogatása az általános iskolákban
- Esélyegyenlőség biztosítása és az integrált nevelés-oktatás elősegítése
- Óvodai férőhelyek bővítése, szakmai fejlesztése
- Közösségfejlesztés

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Össze-ruházás
<i>Sümeprágán játszótér kialakítása</i>	<i>Sümeprága</i>	<i>Sümeprágán játszótér kialakítása</i>	<i>Települési Önkormányzat Sümeprága</i>	<i>Sümeprága</i>	5 000
<i>Óvoda felújítása Sümeprágán</i>	<i>Sümeprága</i>	<i>Óvoda felújítása Sümeprágán</i>	<i>Települési Önkormányzat Sümeprága</i>	<i>Sümeprága</i>	50 000
<i>Dabronc településen az iskola tetőterében tanterem kialakítása</i>	<i>Dabronc</i>	<i>Dabronc településen az iskola tetőterében tanterem kialakítása</i>	<i>Települési Önkormányzat Dabronc</i>	<i>Dabronc</i>	35 000
<i>Zalamegyyesen játszótér kialakítása</i>	<i>Zalamegyyes</i>	<i>Zalamegyyesen játszótér kialakítása</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalamegyyes</i>	<i>Zalamegyyes</i>	10 000
<i>"Gödör" helyén park, játszótér kialakítása Hetefő településen</i>	<i>Hetefő</i>	<i>"Gödör" helyén park, játszótér kialakítása Hetefő településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Hetefő</i>	<i>Hetefő</i>	4 000
<i>Az iskola épületének felújítása Ukk településen</i>	<i>Ukk</i>	<i>Az iskola épületének felújítása, vizesblokk kialakítása Ukk településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Ukk</i>	<i>Ukk</i>	30 000
<i>Az óvoda épületének felújítása Ukk településen</i>	<i>Ukk</i>	<i>Az óvoda épületének felújítása Ukk településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Ukk</i>	<i>Ukk</i>	20 000
<i>Sportöltöző kialakítása Ukk településen</i>	<i>Ukk</i>	<i>Sportöltöző kialakítása Ukk településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Ukk</i>	<i>Ukk</i>	20 000
<i>Iskola építése (4 tanterem + tornaterem) Káptalanfa településen</i>	<i>Káptalanfa</i>	<i>Iskola építése (4 tanterem + tornaterem) Káptalanfa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Káptalanfa</i>	<i>Káptalanfa</i>	360 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Játszótér felújítása Bodorfa településen</i>	<i>Bodorfa</i>	<i>Játszótér felújítása Bodorfa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Bodorfa</i>	<i>Bodorfa</i>	1 000
<i>Játszótér kialakítása Nemeshany településen</i>	<i>Nemeshany</i>	<i>Játszótér kialakítása Nemeshany településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Nemeshany</i>	<i>Nemeshany</i>	2 000
<i>Óvoda felújítása Nemeshany településen</i>	<i>Nemeshany</i>	<i>Óvoda felújítása Nemeshany településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Nemeshany</i>	<i>Nemeshany</i>	10 000
<i>Játszótér kialakítása Gyepükaján településen</i>	<i>Gyepükaján</i>	<i>Játszótér kialakítása Gyepükaján településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Gyepükaján</i>	<i>Gyepükaján</i>	2 000
<i>Sportpálya melletti öltöző felújítása Veszprémgalsa településen</i>	<i>Veszprémgalsa</i>	<i>Sportpálya melletti öltöző felújítása (tetőhéjazat, nyílászárók) Veszprémgalsa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Veszprémgalsa</i>	<i>Veszprémgalsa</i>	2 000
<i>Új játszóterek kialakítása Csabrendek településen</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Új játszóterek kialakítása (Ibolya u., Hóvirág u., Csabi u., Búcsú tér, Tárkány u.) Csabrendek településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Csabrendek</i>	<i>Csabrendek</i>	10 000
<i>Iskola tornacsarnokának építése Gógánfán</i>	<i>Gógánfa</i>	<i>Iskola tornacsarnokának építése Gógánfán</i>	<i>Települési Önkormányzat Gógánfa</i>	<i>Gógánfa</i>	100 000
<i>Játszótér kialakítása Szentimrefalva településen</i>	<i>Szentimrefalva</i>	<i>Játszótér kialakítása Szentimrefalva településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Szentimrefalva</i>	<i>Szentimrefalva</i>	3 000
<i>Óvodapedagógusok képzése</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>Óvodapedagógusok képzése</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	2 000
<i>Szakmai szemléltető eszközök stb. beszerzése, óvodaépítés</i>	<i>Sümegprága</i>	<i>Szakmai szemléltető eszközök stb. beszerzése</i>	<i>Települési Önkormányzat Sümegprága</i>	<i>Sümegprága</i>	60 000

4.8.1.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés beruházói a települések e feladata társult önkormányzatai.

Fenntartásukról az állami normatívák és önkormányzati bevételek segítségével gondoskodnak.

4.8.1.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az intézkedésben foglalt fejlesztéseknek törekedniük kell az esélyegyenlőség biztosítására, az informatikai és egyéb szakmai eszközök terén, illetve az általános óvodai és iskolai légkör, infrastrukturális háttér megteremtésében is.

4.8.2. *Középiskolai és felnőtt oktatás, szakmai képzések, továbbképzések fejlesztése, készségfejlesztés, szabadidő szervezése*

4.8.2.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A térségben meglévő középfokú gimnáziumi képzés, a szakirányú képzést biztosító OKJ-s képzési rendszer folyamatos fejlesztése a települési fiatal, képzett, nyelvismerettel és informatikai felhasználói szintű ismeretekkel rendelkező korosztály helyben tartása miatt kiemelten fontos célja a térségfejlesztési programnak.

A felnőtt, munkaerőpiacon elhelyezkedni nem tudó, vagy pályát változtató aktív munkaerő számára is elsődleges feladat az átképzés, a szakképzés, a folyamatos továbbképzés, a készségfejlesztés lehetőségének biztosítása a szabadidő hasznos, hatékony eltöltésének megszervezése mellett.

Mivel a térség alapvető problémái között számtalan az intézkedéssel összefüggő tények merültek fel (szakképzett munkaerő hiánya, rossz szemléleti megközelítések, stb.) ennek a fejlesztési területnek a célorientált megvalósítása igen komoly felkészülést, szakmai szervezeti felkészítést feltételez.

4.8.2.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, térség fiatal és felnőtt korú humánerőforrás helyzetének javítása, a termelékenység, a jövedelmi szint emelkedéséhez szükséges feltételek megteremtése. Az intézkedés átfogó célja az élethosszig tartó tanulás lehetőségeinek bővítése és javítása, valamint a felnőttképzés minőségének javítása. Cél, hogy akiknek nem volt és ma sincs módjuk az iskolarendszerű oktatás keretei között megszerezni a sikeres életpályához szükséges ismereteket, lehetőségük legyen ezt felnőtt korban pótolni. Cél a középiskolai és felnőttképzés metodikájának, tanterveinek javítása, fejlesztése, rendszerfejlesztés, annak érdekében, hogy a programok kínálata igazodjon a folyamatosan változó gazdasági elvárásokhoz.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Humánerőforrás fejlesztése
Települések koncentrált fejlesztése
Vállalkozások fejlődésének elősegítése

4.8.2.3. Az intézkedés rövid tartalma

Fontos a képzettségi szint emelése, felnőttképzési intézményhálózat, célorientált szakmaspecifikus képzések fejlesztése, térségi felnőttoktatási központ megteremtése, ahol a folyamatos továbbképzések, vállalkozói képzések, készségfejlesztő tréningek, állásbörzék, stb. is megszervezhetők. Ezzel párhuzamosan kívánjuk támogatni a moduláris programok, képzési anyagok kidolgozását, a felnőttoktatásban dolgozó szakemberek és képzők felkészítését, a távoktatási módszertan fejlesztését, kísérleti képzéseket, a közművelődési intézmények oktatásba való bevonódását.

4.8.2.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Lakosság, vállalkozók, önkormányzat, közművelődési intézmények, civilek

4.8.2.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Alap- és középfokú oktatás fejlesztése
 Oktatás minőségének és hatékonyságának növelése és az informatikai technológiák elterjedésének támogatása a felnőttképzési rendszerben
 Szakképzés
 Cigány kisebbségi programok/képzések
 Egyéb szakmai képzés
 Gazdálkodásra, idegenforgalomra irányuló felnőttképzések megszervezése
 Többfunkciós, a humánerőforrás fejlesztését és alkalmazását segítő szakmai helyiségek felszerelése
 Szaktanácsadás

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
<i>Rigácson játszótér és pihenőpark kialakítása</i>	<i>Rigács</i>	<i>Rigácson játszótér és pihenőpark kialakítása</i>	<i>Települési Önkormányzat Rigács</i>	<i>Rigács</i>	10 000
<i>Sümeprágán szabadidőpark (sportpálya öltözővel), parkolóhelyek kialakítása</i>	<i>Sümeprága</i>	<i>Sümeprágán szabadidőpark (sportpálya öltözővel), ehhez kapcsolódóan 30 parkolóhely kialakítása</i>	<i>Települési Önkormányzat Sümeprága</i>	<i>Sümeprága</i>	25 000
<i>Könyvtár felújítása Bodorfa településen</i>	<i>Bodorfa</i>	<i>Könyvtár felújítása Bodorfa településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Bodorfa</i>	<i>Bodorfa</i>	1 000

A Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

<i>Sportpálya felújítása Gyepükaján településen</i>	<i>Gyepükaján</i>	<i>Sportpálya felújítása Gyepükaján településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Gyepükaján</i>	<i>Gyepükaján</i>	1 000
<i>Játszótér felújítása, futballpálya, tenispálya kialakítása Hosztót településen</i>	<i>Hosztót</i>	<i>Játszótér felújítása, futballpálya, tenispálya kialakítása Hosztót településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Hosztót</i>	<i>Hosztót</i>	4 000
<i>Sportpálya felújítása Szentimrefalva településen</i>	<i>Szentimrefalva</i>	<i>Sportpálya felújítása Szentimrefalva településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Szentimrefalva</i>	<i>Szentimrefalva</i>	4 000
<i>Sportpálya felújítása Zalaszegvár településen</i>	<i>Zalaszegvár</i>	<i>Sportpálya felújítása Zalaszegvár településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Zalaszegvár</i>	<i>Zalaszegvár</i>	3 000
<i>Sportöltöző építése Csabrendek településen</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Sportöltöző építése Csabrendek településen</i>	<i>Települési Önkormányzat Csabrendek</i>	<i>Csabrendek</i>	35 000
<i>Térségi felnőttoktatás szervezeti háttérének megteremtése</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>Térségi felnőttoktatás szervezeti háttérének megteremtése</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	20 000
<i>Térségi felnőttoktatási központ kialakítása</i>	<i>Sümeg</i>	<i>Térségi felnőttoktatási központ kialakítása</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	50 000

4.8.2.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés beruházói önkormányzati és munkaügyi szervezetek, vállalkozók.

Fenntartásukról az állami normatívák és önkormányzati bevételek, non-profit és profitorientált képzések bevételei segítségével gondoskodnak. A fenntartásról a térségi intézményhálózat keretében kellene gondoskodni.

4.8.2.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az intézkedés alapvető célja az esélyegyenlőség megteremtése. A középiskolai és felnőttképzés rendszerének fejlesztése a humánerőforrás, így a gazdasági szféra fokozott fejlesztését idézi elő. Olyan emberi erőforrások képzésére irányul elsősorban, akik valamilyen oknál – képzettségi szintjük alacsony, nem a gazdasági struktúrának megfelelő, elavult, stb. - fogva nehezebben helyezkednek el a munkaerőpiacon. A élethosszig tartó tanulás lehetőségének megteremtése és sikeres menedzselése a munkanélküliség, a társadalmi elmaradottság kezelésének a leghatékonyabb eszköze.

4.9. Munkanélküliek munkaerőpiacra való beintegrálásának ösztönzése

4.9.1. *Pályakezdő munkanélküliek elhelyezkedésének ösztönzése*

4.9.1.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A térség munkanélküliségi és demográfiai helyzetét a helyzetelemző részben mutattuk be. Ez alapján érzékelhető, hogy a fiatal, szakképzett korosztály sajnos nagyon nehezen tud beilleszkedni a munkaerőpiacra, mivel a képzési rendszerben nehezen megoldható a gyakorlat megszerzése, így az adott szakterületeken kevésbé termelékenyek. Alkalmazásuk ösztönzése egyik sarkalatos pontja a gazdaságfejlesztésnek, a demográfiai helyzet javulásának. A probléma másik oldalról való megközelítése is indokolja a célcsoport kiemelt kezelését: A diplomás, illetve szakképzett fiatalok, különösen ha szakmai gyakorlattal, tapasztalattal is rendelkeznek, több nyelvet beszélnek, sajnos nem látnak perspektívát a térségi gazdaságban. Nincsenek, illetve nagyon kevés az olyan munkalehetőség, ahol egy dinamikus, friss, naprakész tudással rendelkező, nyelveket beszélő fiatal az adott területen kihívást látva, szívesen elhelyezkedne, csak tovább nehezíti helyzetét, hogy az átlagos jövedelemszint

messze elmarad nem csak a megyei keresetekhez, de a 20 km-re lévő város kereseteihez viszonyítva is.

4.9.1.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja a fiatal korosztály térségben való megtartása, tudásuk kamatoztatása, munkaerő-piaci integrálódásuk kiemelt segítése, nyomon követése.

Az intézkedéssel hosszú távon szeretnénk biztosítani a térség stabil, K+F technológia fejlesztésére is alkalmas, gazdasági jellegű humánerőforrásának megteremtését, biztos alapokon álló tudásbázis letelepedését, megtartását.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Munkanélküliek munkaerőpiacra való beintegrálásának ösztönzése
Humánerőforrás fejlesztése
Települések koncentrált fejlesztése
Vállalkozások fejlődésének elősegítése

4.9.1.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés során új típusú munkaerő-piaci szolgáltatás és szociális jellegű gyakorlati képzések, képzőhelyek megteremtését szeretnénk ösztönözni.

A jelenlegi munkaerő-piaci szolgáltatások csak a munkaügyi központok helyi kirendeltségén keresztül működnek. Hatékony módszer kidolgozásával lehetőséget szeretnénk biztosítani az intenzív, interaktív munkaerőpiac megteremtésének lehetőségét. Ez a módszer magában foglalná nem csupán a munkaerő munkahely keresését, hanem a munkahely kínálatának generálását is.

Az intézkedés keretében intenzív gyakorlati képzőhelyek kialakítását tervezzük, a továbbfoglalkoztatás ösztönzésével, a vállalkozói szférával aktívan együttműködve.

4.9.1.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Szakképzett, pályakezdő, munkanélküli fiatalok, vállalkozók, önkormányzat, közművelődési intézmények, civilek, lakosság

4.9.1.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör:

- Gyakorlati munkahelyek megteremtése
- Pályakezdő munkanélküliek alkalmazása
- Munkaerőpiac orientált szolgáltatások kialakítása
- Szakképzés
- Cigány kisebbségi programok/képzések
- Egyéb szakmai képzés
- Szaktanácsadás
- Közösségfejlesztés
- Új típusú, szociális jellegű, a térségi gazdaságfejlesztési program megvalósítását célzó munkahelyek kialakítása, fejlesztése

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
<i>Interaktív munkaügyi szolgáltatások fejlesztése</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>Olyan szolgáltatási rendszer kiépítése, amelyben a regisztrált munkaerő közvetlen kiajánlása indukálja a keresletet</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	5 000
<i>Pályakezdő munkanélküliek gyakorlatszerzési tapasztalatának segítése</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>Gyakorlati helyek vállalkozók általi biztosítása</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	30 000

4.9.1.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés humánerőforrás jellegű beruházás, amely fenntartását, fenntarthatóságát a helyi piaci és gazdasági körülmények határozzák meg. A munkaerő piaci fejlesztéseket elemezve általánosságban elmondható, hogy a humán területen való befektetések, programok hosszú távon ösztönzőleg hatnak a gazdaság fejlődésére, a leggyorsabban megtérülő beruházás. Megítélésünk szerint a jelen intézkedésben meghatározott tevékenységek társadalmi, szociális és gazdasági területen is meghozzák várt pozitív hatásukat.

4.9.1.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az intézkedés alapvető célja az esélyegyenlőség megteremtése. A pályakezdő munkanélküli fiatalok társadalmi beintegrálódása a pozíciójukból adódó hátrányosságon túl, is nehéz, mivel maga a térség is hátrányos helyzetű, azaz a munkaerő piaca az átlagosnál is kevésbé befogadó velük szemben. Az intézkedés ezen halmozott hátrányok leküzdését célozza. Fokozott intenzitással kívánja segíteni a fiatalok elhelyezkedését, a szakmai gyakorlat és az első munkahely megszerzését. A gazdaság területén több hátrányosság leküzdését is célozza az intézkedés. Ezek: demográfiai szerkezet, lakosságmegtartó erő, K+F technológia fejlesztési lehetőségének megteremtése, stb.

4.9.2. *Hátrányos helyzetű emberek foglalkoztathatóságának javítása*

4.9.2.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A térség munkanélküliségi helyzetét a helyzetelemző részben mutattuk be. Ebből jól látszik, hogy a térségben nagyon magas a tartós munkanélküliek aránya. Ezen felül nagy az aktív munkanélküliek csoportján belül aránya, akik valamilyen hátrányos helyzetből, körülményből (szakképzettség, roma kisebbség, szenvedélybetegség, valamilyen testi, illetve szellemi fogyatékoság) adódóan nem tudnak elhelyezkedni a

munkaerő piacon, de hátrányos helyzetet teremthet a lakóhelyi adottságok, az aktuális családi helyzet (nők szülés után, stb.) és a munkaviszony összeegyeztethetlensége is.

4.9.2.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja az indoklásnál is említett problémákkal érintett célcsoport társadalmi beilleszkedésének, munkaerőpiacra való jutásának segítése és ott-tartásának ösztönzése, a tartós munkanélküli réteg aktivitásának fokozása, képzettségének növelése, a munkaerő-piaci kereslet és kínálat egyezésének ösztönzése.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Munkanélküliek munkaerőpiacra való beintegrálásának ösztönzése
Humánerőforrás fejlesztése
Települések koncentrált fejlesztése
Vállalkozások fejlődésének elősegítése

4.9.2.3. Az intézkedés rövid tartalma

Kiemelt cél a szociális jellegű foglalkoztató programok indítása, a hátrányosság megszüntetésére irányuló képzések, oktatások megszervezése, betanító foglalkoztatások ösztönzése. Támogatni szeretnénk a szakmai segítségnyújtás jellegű tevékenységek felvállalását, a programokat folyamatosan nyomon követő módszerek, a tevékenység eredményességét egyéb módon támogató módszerek kialakítását, fejlesztését.

4.9.2.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Hátrányos helyzetű munkavállalók, vállalkozók, önkormányzat, közművelődési intézmények, civilek, lakosság

4.9.2.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Integrálódást segítő munkahelyek megteremtése
 Szociális jellegű foglalkoztatási rendszer kiépítése
 Munkaerőpiac orientált szolgáltatások kialakítása
 Szakképzés
 Cigány kisebbségi programok/képzések
 Egyéb szakmai képzés
 Szaktanácsadás
 Közösségfejlesztés
 Új típusú, szociális jellegű, a térségi gazdaságfejlesztési program megvalósítását célzó munkahelyek kialakítása, fejlesztése

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Össze-ruházás
<i>Munkanélküliek, tartós munkanélküliek elhelyezkedésének átképzéssel való segítése, pszichológiai szakszolgálat megszervezése</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>Munkanélküliek, tartós munkanélküliek elhelyezkedésének átképzéssel való segítése, pszichológiai szakszolgálat megszervezése</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	20 000
<i>Szociális jellegű közmunkaprogram</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>Tartós munkanélküliek szociális foglalkoztatásának ösztönzése, munkaerőpiacra való beintegrálásuk elősegítése</i>	<i>Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása</i>	<i>Csabrendek</i>	180 000

4.9.2.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés humánerőforrás jellegű beruházás, amely fenntartását, fenntarthatóságát a helyi piaci és gazdasági körülmények határozzák meg. A munkaerő piaci fejlesztéseket elemezve általánosságban elmondható, hogy a humán területen való befektetések, programok hosszú távon ösztönzőleg hatnak a gazdaság fejlődésére, a leggyorsabban megtérülő beruházás. Megítélésünk szerint a jelen intézkedésben meghatározott tevékenységek társadalmi, szociális és gazdasági területen is meghozzák várt pozitív hatásukat. Kiemelt hatást szociális területen várunk, kifejezetten a szociális segélyezések csökkenését.

4.9.2.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

Az intézkedés alapvető célja az esélyegyenlőség megteremtése, a hátrányos helyzetű munkavállaló réteg munkaerő piacra való beintegrálódásának ösztönzése. A munkaerőpiac ilyen módon való aktivizálása élénkíti a gazdaságot, azzal egyidejűleg, hogy a társadalomnak egy kirekesztet rétege újból bevonódik a munkaerő piacra, megélhetést, jobb jövedelmi helyzetet, életszínvonal emelkedést biztosítva az adott családoknak. Ezzel egy időben az önkormányzati szociális juttatások csökkenhetnek, amely megtakarításokból további esélyegyenlőséget célzó intézkedések juthatnak magasabb pénzforráshoz.

Prioritás: Környezetgazdálkodás fejlesztése

4.10. A környezet fenntarthatóságára irányuló beruházások, fejlesztések ösztönzése

4.10.1. Alternatív energiafelhasználások alkalmazásának ösztönzése

4.10.1.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

Az Európai Unió irányelvek alapján a környezeti ártalmak csökkentése érdekében a megújuló energiaforrások arányát növelni, míg a fosszilis energiaforrásokét csökkenteni kell. Az energiával való takarékoság a fenntartható fejlesztés egyik sarkalatos pontja. Térségünk természeti, környezeti, gazdasági adottságait tekintve számos területen tudna alternatív erőforrásokat használni az energia megteremtésére.

4.10.1.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja, hogy a megújuló energiaforrások egyre nagyobb arányt képviseljenek a térség energiaszükségletének kielégítésében, hosszú távon elősegítve a természeti környezet fenntarthatóságát, az energiaköltségek csökkentését.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* A környezet fenntarthatóságára irányuló beruházások, fejlesztések ösztönzése
Humánerőforrás fejlesztése
Települések koncentrált fejlesztése
Vállalkozások fejlődésének elősegítése

4.10.1.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében vállalkozói és önkormányzati megújuló energiaforrásokon alapuló beruházások megvalósulását, erre irányuló tanulmánytervek elkészülését kívánjuk támogatni. Célunk a térség adottságainak megfelelő megújuló energiák alkalmazására irányuló energiatermelő beruházások ösztönzése, valamint a lakossági, intézményi megújuló energiaforrás hasznosítását célzó beruházások támogatása.

4.10.1.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Vállalkozók, önkormányzat, lakosság

4.10.1.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Energiaellátások megújuló energia felhasználásával
Táj- és természetvédelmi intézkedések
Megújuló energiák alkalmazására irányuló tanulmányok elkészítése
K+F támogatása

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe- ruházás
Szerves trágya granulátum gyártó üzem létesítése	Sümeprága	Szennyvíziszap hasznosítása szerves trágya granulátum előállításához	Sümeprága Ferment	Sümeprága	100 000
A térség természeti adottságaiból adódó alternatív energiaforrások alkalmazási lehetőségeinek megvalósíthatósági tanulmánya	A Sümegi Kistérség 21 települése	A térség természeti adottságaiból adódó alternatív energiaforrások alkalmazási lehetőségeinek megvalósíthatósági tanulmánya	Sümegei Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása	Csabrendek	10 000

Szélerőmű telepítése	Csabrendek	A megvalósíthatósági tanulmány alapján szélenergia hasznosítása	Települési Önkormányzat Csabrendek	Csabrendek	100 000
----------------------	------------	---	------------------------------------	------------	---------

4.10.1.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés során megvalósuló beruházások a megújuló energia felhasználására irányulnak. A forrás így elméletileg nem merülhet ki. A gazdasági fenntarthatóság tekintetében a beruházás profitorientált, így önfenntartó jellegű.

4.10.1.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

A megújuló energia alkalmazásának célja a gazdaságosságon túl a természeti környezet fenntarthatóságának biztosítása. Az esélyegyenlőségre való hatása az esetleges költségmegtakarítás szempontjából lehet meghatározó, de ez esetben nem kimondottan a nemek közötti különbségre, illetve társadalmi hovatartozásra kellene helyezni a hangsúlyt, hanem inkább a jövő generáció számára a legalább a mostani természeti környezettel azonos feltételek megteremtésére. Megítélésünk szerint az intézkedés a több generáció közötti esélyegyenlőség megteremtését ösztönzi.

4.10.2. A kistérség hulladék-elhelyezésének megoldása

4.10.2.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A térségben nincs hivatalos, legális szemétkerakó, de a szemétszállítás mindenhol meg van szervezve. Mégsem lehet megoldottnak tekinteni, mivel nagyon sok háztartási szemét, építési törmelék, veszélyes hulladék és egyéb anyag kerül a térség településeinek külterületein, a természeti környezetben kihelyezésre. Az egyes területeken felhalmozódott, de az elszórtan leöntött szemétkupacok is mind esztétikailag, mind a természeti környezetet tekintve negatív hatásúak.

Az illegális szemétkerakók felszámolásának kötelezettsége minden önkormányzatnál kötelező, nincs azonban jelenleg intézkedés az egyes nagyobb hulladék anyag összegyűlésére vonatkozó szemét-elhelyezési lehetőségek tekintetében, illetve a kijelölt

gyűjtőhely viszonylag távol van, kistérségen kívül (Tapolcán). További problémát jelent az egészségügyi hulladékgyűjtés, az építési és bontási hulladék kezelése.

4.10.2.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés a hulladékok megfelelő időközi kezelésének módját, átmeneti gyűjtőhelyének térségi szintű meghatározását célozza. Ösztönözni kívánjuk az egészségügyi intézmények, illetve közcélú feladatot ellátó intézmények egészségügyi hulladékellátó rendszerekkel és berendezésekkel való fejlesztését, valamint az építési és bontási hulladékot kezelő és újrahasznosító üzemek kialakítását. Célszerű térségi szinten a tapolcai gyűjtőbe való szállításon felül összevont gyűjtőhelyet is meghatározni, gyűjtő-tömörítő konténereket felállítani.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* A környezet fenntarthatóságára irányuló beruházások, fejlesztések ösztönzése
Települések koncentrált fejlesztése
Természetvédelmi területek karbantartása, rehabilitálása, értékvédelem

4.10.2.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében dögművek, dögtemetők, illegális szemétlerrakó helyek rekultiválását, az időközi személtelhelyezés környezetbarát körülményeinek megteremtését, veszélyes hulladékok kezelését kívánjuk megoldani a lehetőségek feltérképezésével (pl. tömörítő konténer), hatástanulmányok, megvalósíthatósági tervek készítésével. A megvalósíthatósági tanulmányok értékelését követően a hulladék újrahasznosítására irányuló beruházások támogatását, létrehozásuk ösztönzését tartjuk fontosnak.

4.10.2.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Lakosság, önkormányzat, vállalkozók, (jövő generáció, természeti környezet)

4.10.2.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Táj- és természetvédelmi intézkedések
Hulladékgyűjtő rendszer kiépítése

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Össze- ruházás
Zalagyömörő településen az illegális hulladéklerakó kármentesítése	Zalagyömörő	Zalagyömörő településen az illegális hulladéklerakó kármentesítése	Települési Önkormányzat Zalagyömörő	Zalagyömörő	5 000
Illegális szemétkerakó kármentesítése, bevizsgáltatása Gógánfa településen	Gógánfa	Illegális szemétkerakó kármentesítése, bevizsgáltatása Gógánfa településen	Települési Önkormányzat Gógánfa	Gógánfa	3 000
Szemétkerakó rehabilitációja Gyepükaján településen	Gyepükaján	Szemétkerakó rehabilitációja Gyepükaján településen	Települési Önkormányzat Gyepükaján	Gyepükaján	6 000
Döggút felszámolása Gógánfa településen	Gógánfa	Döggút felszámolása Gógánfa településen, megszüntetve ezzel a környezeti károkat	Települési Önkormányzat Gógánfa	Gógánfa	2 300

4.10.2.6. Az intézkedés fenntarthatósága

Az intézkedés alapvetően a természeti környezet védelmét, a fenntartható táj- és természetgazdálkodást célozza. A szemét kezelésével kapcsolatos problémák megoldása közfeladat, annak non-profit jellegű megtérüléséről az önkormányzat adó formájában gondoskodik, így a fenntartási költségek megtérülnek. A beruházási költségek, a rendszer megszervezése jelent nagyon komoly szervezési és anyagi terheket, amelyek gyakorlatilag sajnos nem terhelhetők át a lakosságra.

4.10.2.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

A hulladékgazdálkodás megoldásával célunk a természeti környezet fenntarthatóságának, a minőségi élet alapfeltételeinek a biztosítása. Az esélyegyenlőségre való hatása a környezeti feltételek megteremtése szempontjából lehet meghatározó, de ez esetben nem kimondottan a nemek közötti különbségre, illetve társadalmi hovatartozásra kellene helyezni a hangsúlyt, hanem inkább a jövő generáció számára a legalább a mostani természeti környezettel azonos feltételek megteremtésére. Megítélésünk szerint az intézkedés a több generáció közötti esélyegyenlőség megteremtését ösztönzi.

4.11. Természeti területek karbantartása, rehabilitálása, értékvédelem

4.11.1. Természetvédelmi területek, illetve természetes élőhelyek védelme, rehabilitálása

4.11.1.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A kistérség a helyzetelemzésben részletezettek alapján 8 természetföldrajzi kistáj területébe nyúlik bele különböző mértékben. Ez az adottság határozza meg a változatos természeti környezetet, a természeti táj különleges szépségét, értékességét.

A természeti értékekben való gazdagságot a 8 természetvédelmi terület, helyi védettségi területek, de a törvény erejénél fogva védett források, lápok, földvár, állat és növényfajok gazdagsága is tanúsítja. (Több, mint 45 féle védett növényfaj található ezeken a területeken) A különösen értékes, ezerarcú táj értékeinek megőrzése, ökoturisztikai kínálatba való becsatolása indokolja az intézkedés szükségességét.

4.11.1.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja a térség természeti értékeinek megőrzése és kutatási, ökoturisztikai célú hasznosítása.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Természeti területek, illetve természetes élőhelyek védelme
rehabilitálása
Települések koncentrált fejlesztése
Vállalkozások fejlődésének elősegítése
Turisztikai vonzerők fejlesztése

4.11.1.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés keretében a természetvédelmi területek és egyéb természeti értékek környezetileg terhelt (szemét, építési törmelék, stb.) területei kerülnek rehabilitálásra, fejlesztésre.

A turisztikai vonzerő növelése érdekében erdei ösvények, tanösvények, pihenőhelyek, erdei tornapályák, erdei bútorok, beállók, kiegészítő létesítmények, információs táblák kialakítását, felállítását tervezzük.

4.11.1.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Lakosság, turisták, önkormányzatok, vállalkozók,

4.11.1.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Erdők gazdasági, ökológiai és társadalmi értékének javítása
Egyéb erdészeti intézkedések
Ökoturizmus infrastruktúrájának kialakítása
Településkörnyéki táj rendezése,
rekultiváció
Táj- és természetvédelmi intézkedések
Nem termelési (védelmi) célokat szolgáló földhasznosítás

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
<i>Csonkatoronynál pihenőpark kialakítása</i>	<i>Gyepükaján</i>	<i>Csonkatoronynál pihenőpark kialakítása</i>	<i>Települési Önkormányzat Gyepükaján</i>	<i>Gyepükaján</i>	5 000

4.11.1.6. Az intézkedés fenntarthatósága

A természeti környezet fenntarthatóságát megelőző és rehabilitációs jellegű intézkedésekkel tudjuk biztosítani, míg a megvalósult ökoturisztikai jellegű infrastrukturális beruházások fenntarthatóságát az ezirányú idegenforgalmi kínálat non-profit jellegű megtérülés elvén való kialakításával célszerű megszervezni. (pl. természetbarát szövetség, erdészetek segítségével)

4.11.1.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

A természeti területek, illetve természetes élőhelyek védelme, rehabilitálása a természeti környezet fenntarthatóságának, a minőségi élet alapfeltételeinek a biztosítását célozza. Közvetett esélyegyenlőségre gyakorolt hatás leginkább az életminőség, a természeti környezet és az ember kapcsolatának fejlesztése és annak jótékony erkölcsi, pszichikai hatásai révén valósul meg. Így a társadalmi-gazdasági feszültségek okozta lelki, pszichikai, idegrendszeri megterhelés enyhítését, a test és lélek harmóniájának megteremtését szolgálja, a mindennapos regenerálódást segítve. Az esélyegyenlőségre való hatás másrészt a környezeti feltételek megteremtése szempontjából lehet meghatározó, de ez esetben nem kimondottan a nemek közötti különbségre, illetve társadalmi hovatartozásra kellene helyezni a hangsúlyt, hanem inkább a jövő generáció számára a legalább a mostani természeti környezettel azonos feltételek megteremtésére. Az intézkedés ezáltal a több generáció közötti esélyegyenlőség megteremtését ösztönzi.

4.11.2. Vizek medrének, a forrásoknak és környezetüknek a rehabilitálása

4.11.2.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A helyzetelemző rész részletesen feltárja a térség vízrajzi szerkezetét. Jelentősebb felszíni vízfolyásaink a Marcal, valamint az ebbe torkoló Meleg-víz, Vörös-víz, Kígyóspatak, Torna-patak. Védett forrás 11 van a területen. Az elmúlt évek csekély csapadékmennyisége és a korábbi bauxitbányászattal való felhagyás a térség vízháztartását is nagyban befolyásolták. A patakok, vízfolyások, források vízhozama csökkent, többségében már csak időszakos. A meder, a parti és forráskörnyéki természeti környezet megfelelő állapotban való tartása, szerepük napjainkban is nagyon jelentős az esőzések idején, a vízelvezetés megoldásában. A medrek, források és környékük folyamatos tisztítása, karbantartása nagyon fontos feladat, a környezetgazdálkodás feladatain túl, a mezőgazdaságban okozott károk megelőzése, de a víz térségben tartásával, a hosszabb időn át tartó öntözés érdekében is.

A felszíni vizeinkkel való gazdálkodásnál természetesen a táj diverzitásának megtartását, az élőhelyek védelmét is fokozottan szem előtt kell tartani figyelembe véve az ökoturisztikai elképzeléseket.

4.11.2.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja a felszíni vizeink medrének, a forrásoknak és környezetüknek karbantartása, rehabilitálása, a térség vízháztartásával való gazdálkodás természeti- és kultúrkörnyezet orientált fejlesztése.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Munkanélküliek munkaerőpiacra való beintegrálásának ösztönzése
Humánerőforrás fejlesztése
Települések koncentrált fejlesztése
Vállalkozások fejlődésének elősegítése

4.11.2.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés során a vízfolyások medrének, a forrásoknak és természeti környezetüknek a rehabilitálását, fejlesztését, bizonyos esetekben az ökoturisztikai hasznosítását, az intézkedésekhez kapcsolódó infrastrukturális és egyéb létesítmények beruházásait kívánjuk megvalósítani.

4.11.2.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Lakosság, gazdálkodók, turisták, önkormányzatok, vállalkozók

4.11.2.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör:

- Vízfolyások medrének rehabilitálása
- A víz térségben való benntartását ösztönző létesítmények, fejlesztések beruházásai
- Források tisztítása, környezetük fejlesztése
- Erdők gazdasági, ökológiai és társadalmi értékének javítása
- Egyéb erdészeti intézkedések
- Ökoturizmus infrastruktúrájának kialakítása
- Településkörnyéki táj rendezése, rekultiváció
- Táj- és természetvédelmi intézkedések
- Nem termelési (védelmi) célokat szolgáló földhasznosítás

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
<i>A Marcal-folyó medrének tisztítása</i>	<i>A Sümegi Kistérség 21 települése</i>	<i>A Marcal-folyó medrének tisztítása</i>	<i>vadásztársaságok</i>	<i>Sümeg</i>	10.000

4.11.2.6. Az intézkedés fenntarthatósága

A természetes vízfolyások, források környezeti fenntarthatóságát, fejlesztését rehabilitációs jellegű intézkedésekkel tudjuk biztosítani, míg a megvalósult ökoturisztikai jellegű infrastrukturális beruházások fenntarthatóságát az ezirányú idegenforgalmi kínálat non-profit jellegű megtérülés elvén való kialakításával célszerű megszervezni. (pl. természetbarát szövetség, vadásztársaságok, segítségével)

4.11.2.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

A természetes vízfolyások, patakmedrek, források és természeti környezetük fejlesztése, illetve ezzel párhuzamosan a természetes élőhelyek védelme, rehabilitálása a természeti környezet, a vizes élőhelyek fenntarthatóságának, a minőségi élet alapfeltételeinek a biztosítását célozza. Közvetett esélyegyenlőségre gyakorolt hatás csakúgy, mint az előző intézkedés tekintetében leginkább az életminőség, a természeti környezet és az ember kapcsolatának fejlesztése, és annak jótékony erkölcsi, pszichikai hatásai révén valósul meg, segítve a mindennapos regenerálódást. Ez mellet a térség mezőgazdaságára is jótékony hatással van, a vízháztartás optimális gazdálkodására irányuló fejlesztések miatt. A fejlesztéssel emelkedhet a termelékenység, amely a térségi hátrányos helyzetű gazdálkodói réteg esélyegyenlőségét, életminőségét javítja.

4.11.3. Volt bányaterületek rekultiválása

4.11.3.1. Az intézkedés szükségességének indoklása

A térségben számos felhagyott bányaterület van, amelyek részben vagy egyáltalán nem kerültek rekultiválásra. Ezek jelenleg tájsebet jelentenek a természeti környezetben, adottságaikból kifolyólag viszont fejleszthetők lennének, amely segítségével nagyrésztük kiemelkedő turisztikai attrakció színtere lehetne, azon túl, hogy a rekultiválással a tájseb okozta természeti-környezeti terhelés enyhül. Erre jó példa a Darvastói Lefejtett Bauxitlencse TT bányamúzeummá való alakítása.

4.11.3.2. Az intézkedés célja

Az intézkedés célja a volt bányaterületek rekultivációja. A rekultiváció fejlesztési hatása összetett: egyrészt a természetben okozott tájseb megszüntetése, enyhítése, másrészt a természeti fejlesztéssel párhuzamosan a turisztikai hasznosíthatóság lehetőségének megteremtése.

- *Kapcsolódó stratégiai cél:* A jólét, az életminőség növelése
A gazdasági teljesítmény erősítése
- *Specifikus célok:* Környezetgazdálkodás fejlesztése
Természeti területek, illetve természetes élőhelyek védelme, rehabilitálása
Települések koncentrált fejlesztése
Vállalkozások fejlődésének elősegítése
Humán erőforrás fejlesztése

4.11.3.3. Az intézkedés rövid tartalma

Az intézkedés során a térség felhagyott bányáit kívánjuk rehabilitálni, illetve a turisztikai adottságokkal rendelkező helyeken a térségi idegenforgalomba való bekapcsolódási lehetőségeket vizsgáljuk, az ezt elősegítő fejlesztéseket, infrastrukturális beruházásokat valósítjuk meg.

4.11.3.4. Az intézkedés által közvetlenül érintett célcsoportok

Lakosság, turisták, idegenforgalom, vállalkozások, önkormányzatok

4.11.3.5. A támogatandó tevékenységek köre

Támogatandó tevékenységi kör: Bányaterületek rekultiválása
 Közjóléti létesítmények kialakítása
 Ökoturizmus infrastruktúrájának kialakítása
 Településkörnyéki táj rendezése, rekultiváció
 Táj- és természetvédelmi intézkedések
 Nem termelési (védelmi) célokat szolgáló földhasznosítás

A tevékenységhez tartozó projekt-ötletek

Támogatandó tevékenység megnevezése	Projekt megvalósulási helyszíne (település)	Projekt rövid leírása	Projektgazda	Gesztor-település	Összbe-ruházás
<i>Kőfejtőben színház, szabadidőpark kialakítása</i>	<i>Gyepükaján</i>	<i>Kőfejtőben színház, szabadidőpark kialakítása</i>	<i>Települési Önkormányzat Gyepükaján</i>	<i>Gyepükaján</i>	<i>20 000</i>
<i>Kőszínház kialakítása Csabrendeken a régi kőfejtőben</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>Kőszínház kialakítása Csabrendeken a régi kőfejtőben</i>	<i>Települési Önkormányzat Csabrendek</i>	<i>Csabrendek</i>	<i>20 000</i>

4.11.3.6. Az intézkedés fenntarthatósága

A természeti környezet fenntarthatóságát megelőző és rehabilitációs jellegű intézkedésekkel tudjuk biztosítani, míg a megvalósult ökoturisztikai jellegű infrastrukturális beruházások fenntarthatóságát az ezirányú idegenforgalmi kínálat non-

profit jellegű megtérülés elvén való kialakításával célszerű megszervezni. (pl. természetbarát szövetség, erdészetek, bányakapitányságok segítségével)

4.11.3.7. Az intézkedés hatásai az esélyegyenlőségre

A bányarekultiváció csakúgy, mint a természeti területek, illetve természetes élőhelyek védelme, rehabilitálása a természeti környezet fenntarthatóságának, a minőségi élet alapfeltételeinek a biztosítását célozza. Közvetett esélyegyenlőségre gyakorolt hatás leginkább az életminőség, a természeti környezet és az ember kapcsolatának fejlesztése és annak jótékony erkölcsi, pszichikai hatásai révén valósul meg. Így a társadalmi-gazdasági feszültségek okozta lelki, pszichikai, idegrendszeri megterhelés enyhítését, a test és lélek harmóniájának megteremtését szolgálja, a mindennapos regenerálódást segítve. Az esélyegyenlőségre való hatás másrészt a környezeti feltételek megteremtése szempontjából lehet meghatározó, de ez esetben nem kimondottan a nemek közötti különbségre, illetve társadalmi hovatartozásra kellene helyezni a hangsúlyt, hanem inkább a jövő generáció számára a legalább a mostani természeti környezettel azonos feltételek megteremtésére. Az intézkedés ez által a több generáció közötti esélyegyenlőség megteremtését ösztönzi.

Mellékletek

1. A helyzetértékelést alátámasztó adatok, mutatók

Saját adatgyűjtés

- A Sümegi Kistérség településeinek területén található természetföldrajzi kistájak aránya (%) – 1. sz. táblázat
- A települések éves átlagos vízfogyasztása és az ivóvízhálózatba történő bekötések száma – 2. sz. táblázat
- Mezőgazdasági erő- és munkagépek a Sümegi Kistérségben – 3., 4., 5., 6., és 7. sz. táblázat
- Terménytárolók, tisztító- és szárítóberendezések, takarmánykeverők a Sümegi Kistérségben – 8. sz. táblázat
- A mezőgazdasági tevékenység aktivitása a Sümegi Kistérségben – 9. és 10. sz. táblázat
- A művelési ágak megoszlása a Sümegi Kistérség településeinek külterületein (ha) – 11. sz. táblázat
- A Sümegi Kistérség településeinek gazdálkodási szerkezete – 12. sz. táblázat
- Az állatállomány fajonkénti megoszlása a Sümegi Kistérség településein – 13. sz. táblázat
- Az állattartás jellemző adatai a Sümegi Kistérség településein – 14. és 15. sz. táblázat
- Méhészek és méhcsaládok száma a Sümegi Kistérségben – 16. sz. táblázat
- Alapvető szolgáltatások a Sümegi Kistérségben 17. és 18. sz. táblázat
- A Kistérség településeinek szennyeződés érzékenységi besorolása – 19. sz. táblázat

VÁTI adatbázisból használt adattáblák

- A Sümegi Kistérség egészségügyi adatai
- A Sümegi Kistérség gazdasági szervezetei
- A Sümegi Kistérség kereskedelme
- Kommunális ellátás a Sümegi Kistérségben
- Közlekedés, hírközlés a Sümegi Kistérségben
- Közművelődés, oktatás a Sümegi Kistérségben
- A Sümegi Kistérség lakásállománya
- Munkanélküliség helyzete a Sümegi Kistérségben
- Népmozgalom a Sümegi Kistérségben
- Népszámlálás a Sümegi Kistérségben
- SZJA adatok a Sümegi Kistérségben
- A Sümegi Kistérség területe, népessége

2. A felülvizsgálatot végző (kistérségi menedzser és segítői) összejövetelek, illetve a munkacsoport-összejövetelek dokumentumai (jegyzőkönyv, jelenléti ív, stb.)

- Jegyzőkönyv a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának előkészítő tájékoztatójáról
- Jelenléti ív a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának előkészítő tájékoztatójáról
- Jegyzőkönyv a Sümegi Kistérség vidékfejlesztési programjának felülvizsgálatára létrehozott szakmai munkacsoport első tájékoztatójáról
- Jelenléti ív a Sümegi Kistérség vidékfejlesztési programjának felülvizsgálatára létrehozott szakmai munkacsoport első tájékoztatójáról
- Társadalmi egyeztetés a Sümegi Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programjával kapcsolatban

- Jegyzőkönyv a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről Gógánfa körjegyzőség településein
- Jelenléti ív a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről Gógánfa körjegyzőség településein
- Jegyzőkönyv a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről Ukk körjegyzőség településein
- Jelenléti ív a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről Ukk körjegyzőség településein
- Jegyzőkönyv a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről Sümegprága körjegyzőség településein
- Jelenléti ív a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről Sümegprága körjegyzőség településein
- Jegyzőkönyv a Sümegi Kistérség gazdaságfejlesztési fórumáról
- Jelenléti ív a Sümegi Kistérség gazdaságfejlesztési fórumáról
- Jegyzőkönyv a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről
- Jelenléti ív a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről
- Jegyzőkönyv a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről Csabrendek körjegyzőség településein
- Jelenléti ív a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről Csabrendek körjegyzőség településein

- Jegyzőkönyv a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről Dabronc körjegyzőség településein
- Jelenléti ív a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről Dabronc körjegyzőség településein
- Jegyzőkönyv a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről Káptalanfa körjegyzőség településein
- Jelenléti ív a Sümegi Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programjának társadalmi egyeztetéséről Káptalanfa körjegyzőség településein
- Jegyzőkönyv a Sümegi Kistérség idegenforgalmi és gazdaságfejlesztési fórumáról
- Jelenléti ív a kistérségi idegenforgalmi – gazdaságfejlesztési fórumról
- Jegyzőkönyvi kivonat a Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulásának taggyűléséről
- Jelenléti ív a Sümeg Térségi Önkormányzatok Területfejlesztési Társulásának taggyűléséről

3. Feljegyzés időközi szakmai egyeztetésekről, a véleményezés egyeztetés témája